

**VILNIAUS UNIVERSITETAS
ŠIAULIŲ AKADEMIJA**

VADYBOS MAGISTRANTŪRO STUDIJŲ PROGRAMA

NATALIJA KAZLAUSKIENĖ

Magistro studijų baigiamasis darbas

**ŠVIETIMO BENDRUOMENĖS ĮSITRAUKIMAS Į SOCIALIAI ATSAKINGAS
VEIKLAS**

Darbo vadovė: prof. dr. Skaidrė Žičkienė

Šiauliai, 2026

**Studijuojančiojo, teikiančio baigiamąjį darbą,
GARANTIJA**

WARRANTY of Final Thesis

Vardas, pavardė <i>Name, Surname</i>	Natalija Kazlauskienė
Padalinys <i>Faculty</i>	Šiaulių akademija <i>Šiauliai Academy</i>
Studijų programa <i>Study Programme</i>	Vadyba (pedagogams, „NextGenerationEU“) <i>Management (for educators, „NextGenerationEU“)</i>
Darbo pavadinimas <i>Thesis topic</i>	Švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas <i>Engagement of the Educational Community in Socially Responsible Activities</i>
Darbo tipas <i>Thesis type</i>	Baigiamasis darbas <i>Final Thesis</i>

Garantuoju, kad mano baigiamasis darbas yra parengtas sąžiningai ir savarankiškai, kitų asmenų indėlio į parengtą darbą nėra. Jokių neteisėtų mokėjimų už šį darbą niekam nesame mokėjusios.

We guarantee that my thesis is prepared in good faith and independently, there is no contribution to this work from other individuals. We have not made any illegal payments related to this work.

Šiame darbe tiesiogiai ar netiesiogiai panaudotos kitų šaltinių citatos yra pažymėtos literatūros nuorodose.

Quotes from other sources directly or indirectly used in this thesis, are indicated in literature references.

Aš, Natalija Kazlauskienė, pateikdama šį darbą, patvirtinu (pažymėti) ☒

**Embargo laikotarpis
Embargo Period**

Prašau nustatyti šiam baigiamajam darbui toliau nurodytos trukmės embargo laikotarpį:

We are requesting an embargo of this thesis for the period indicated below:

☐ _____ mėnesių / months
(embargo laikotarpis negali viršyti 60 mėn. / an embargo period shall not exceed 60 months).

☒ Embargo laikotarpis nereikalingas / no embargo requested.

Embargo laikotarpio nustatymo priežastis / Reason for embargo period:

Natalija Kazlauskienė. *Švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas (2026)*.
Magistro darbas. Vilniaus universitetas, Šiaulių akademija, Regionų plėtros institutas, Šiauliai.

SANTRAUKA

Magistro baigiamajame darbe analizuojamas švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas. Darbo aktualumą lemia didėjantis švietimo įstaigų vaidmuo stiprinant bendruomeniškumą bei ugdant socialiai atsakingą ir pilietišką asmenybę. Šiuolaikinė ugdymo aplinka reikalauja glaudaus bendradarbiavimo tarp pedagogų, tėvų (globėjų) ir ugdymo įstaigų vadovų, todėl bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas tampa svarbiu švietimo proceso elementu.

Darbo tikslas – atskleisti švietimo bendruomenės įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas veiksnius bei identifikuoti pagrindines kliūtis, ribojančias šį procesą. Teorinėje darbo dalyje analizuoti ir susisteminti Lietuvos bei užsienio autorių moksliniai šaltiniai, nagrinėjant bendruomenės įsitraukimo, socialinės atsakomybės ir bendradarbiavimo sampratą švietimo kontekste. Nustatyta, kad bendruomenės dalyvavimas socialiai atsakingose veiklose grindžiamas savanoriškumo, partnerystės ir bendradarbiavimo principais, o šių veiklų organizavimas prisideda prie bendruomeniškumo stiprinimo bei socialinės atsakomybės ugdymo.

Empirinėje darbo dalyje taikytas mišrus tyrimo metodas – kiekybinė anketinė apklausa pedagogams ir tėvams (globėjams) bei kokybinis tyrimas (focus grupės diskusija su ugdymo įstaigų vadovais). Tyrimo rezultatai atskleidė, kad švietimo bendruomenės narių įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas nėra tolygus. Nustatyta, kad pedagogai į veiklas įsitraukia aktyviau, tuo tarpu tėvų dalyvavimas dažniau yra pasyvus ir epizodinis. Tyrimo metu nustatyta, kad pedagogų įsitraukimą labiausiai lemia vidinė motyvacija, kuri statistiškai reikšmingai susijusi su jų dalyvavimu socialiai atsakingose veiklose. Taip pat svarbūs veiksniai yra bendradarbiavimas ir vadovų palaikymas, nors jų ryšys su įsitraukimu ne visais atvejais yra statistiškai reikšmingas. Tėvų įsitraukimą labiausiai skatina informacijos prieinamumas, bendruomeniškumo jausmas ir asmeninis kvietimas dalyvauti veiklose, tačiau statistiškai reikšmingų ryšių tarp analizuotų veiksnių ir jų dalyvavimo nenustatyta. Analizuojant kliūtis nustatyta, kad pagrindiniai veiksniai, ribojantys įsitraukimą, yra laiko trūkumas ir darbo krūvis. Taip pat reikšminga kliūtis yra nepakankamas įsitraukimas į veiklas bei nesijautimas reikalingais, ypač tarp tėvų. Kokybinio tyrimo rezultatai papildė kiekybinę analizę ir atskleidė, kad bendruomenės įsitraukimą taip pat lemia vadovų iniciatyvumas, komunikacijos kokybė ir bendruomenės mikroklimatas.

Švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas priklauso nuo motyvacinių, organizacinių ir komunikacinių veiksnių sąveikos. Didžiausią reikšmę turi vidinė motyvacija, tačiau svarbų vaidmenį atlieka ir informacijos sklaida bei bendruomeniškumo stiprinimas. Nuoseklus ir kryptingas įsitraukimo skatinimas gali prisidėti prie efektyvesnio socialiai atsakingų veiklų įgyvendinimo švietimo įstaigose.

Darbo apimtis: 74 puslapiai, 28 lentelės, 5 paveikslai.

Raktiniai žodžiai: bendruomenė, įsitraukimas, socialinė atsakomybė, socialiai atsakingos veiklos, bendruomeniškumas.

Natalia Kazlauskienė.(2026) *Engagement of the Educational Community in Socially Responsible Activities*. Master's work. Vilnius University, Šiauliai Academy, Regional Development Institute, Šiauliai.

SUMMARY

The master's thesis analyzes the involvement of the educational community in socially responsible activities. The relevance of the work is determined by the increasing role of educational institutions in strengthening community and developing a socially responsible and civic personality. The modern educational environment requires close cooperation between pedagogues, parents (guardians) and heads of educational institutions, so community involvement in socially responsible activities becomes an important element of the educational process.

The aim of the work is to reveal the factors of the education community's involvement in socially responsible activities and to identify the main obstacles limiting this process. In the theoretical part of the work, the scientific sources of Lithuanian and foreign authors are analyzed and systematized, examining the concepts of community involvement, social responsibility and cooperation in the context of education. It was established that the community's participation in socially responsible activities is based on the principles of volunteering, partnership and cooperation, and the organization of these activities contributes to the strengthening of community spirit and the development of social responsibility. In the empirical part of the work, a mixed research method was used - a quantitative questionnaire survey for pedagogues and parents (guardians) and a qualitative study (focus group discussion with heads of educational institutions). The results of the study revealed that the involvement of members of the educational community in socially responsible activities is not uniform. It was established that pedagogues are more actively involved in activities, while parents' participation is more often passive and episodic. During the research, it was established that the involvement of pedagogues is mostly determined by internal motivation, which is statistically significantly related to their participation in socially responsible activities. Collaboration and managerial support are also important factors, although their relationship with engagement is not statistically significant in all cases. The involvement of parents is most encouraged by the availability of information, a sense of community and a personal invitation to participate in activities, but no statistically significant relationships were found between the analyzed factors and their participation. An analysis of the barriers found that the main factors limiting engagement are lack of time and workload. Also a significant obstacle is insufficient involvement in activities and not feeling needed, especially among parents. The results of the qualitative study complemented the quantitative analysis and revealed that community engagement is also determined by leadership initiative, communication quality and community microclimate.

The involvement of the educational community in socially responsible activities depends on the interaction of motivational, organizational and communicative factors. Internal motivation is of the greatest importance, but dissemination of information and strengthening of community spirit also play an important role. Consistent and purposeful promotion of engagement can contribute to more effective implementation of socially responsible activities in educational institutions.

Scope of work: 74 pages, 28 tables, 5 pictures.

Keywords: community, involvement, inclusion, social responsibility, socially responsible activities, educational institution, community.

TURINYS

IVADAS.....	9
1. ŠVETIMO BENDRUOMENĖS ĮSITRAUKIMO Į SOCIALIAI ATSAKINGAS VEIKLAS TEORINĖ ANALIZĖ.....	13
1.1. Įsitraukimo samprata ir teoriniai modeliai.....	13
1.2. Socialinės atsakomybės samprata švietimo kontekste	19
1.3.Švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas, įsitraukimo formas ir modeliai.....	20
1.4. Švietimo bendruomenės įsitraukimo skatinimo būdai ir strategijos.....	24
1.5. Socialiai atsakingų veiklų organizavimo principai ir metodai.....	26
1.6. Socialinės atsakomybės ugdymo strategijos švietimo institucijose.....	28
1.7. Įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas iššūkiai, kliūtys, barjerai	30
2. TYRIMO METODOLOGIJA.....	33
2.1. Tyrimo dizainas.....	34
2.2. Tyrimo metodai.....	35
2.3. Tyrimo organizavimas, instrumentai ir etika	37
3.ŠVETIMO BENDRUOMENĖS ĮSITRAUKIMO Į SOCIALIAI ATSAKINGAS VEIKLAS TYRIMO REZULTATAI.....	40
3.1. Kiekybinio tyrimo analizė ir rezultatai.....	40
3.1.1. Normalumo testai.....	40
3.1.1 Pedagogų įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas ir kitų veiksmų sąsajos.....	41
3.1.2 Tėvų įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas ir kitų veiksmų sąsajos.....	43
3.1.3 Veiksniai skatinantys ir kliūtys, ribojančios įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas.....	45
3.2.Kokybinio tyrimo rezultatų analizė ir interpretacija.....	46
Diskusija.....	56
IŠVADOS.....	58
REKOMENDACIJOS.....	60
LITERATŪRA.....	61
PRIEDAI.....	64

LENTELĖS

1.1. lentelė. Įsitraukimo koncepto apibrėžimai.....	14
1.3. lentelė. Švietimo bendruomenės įsitraukimas.....	23
1.4 lentelė. Švietimo bendruomenės įsitraukimo skatinimo strategijos ir priemonės	25
1.6. lentelė. Socialinės atsakomybės ugdymo strategijos švietimo institucijose.....	29
2.2.1 lentelė. Tikslinės grupės	34
2.2.2. lentelė. Empirinio tyrimo instrumento pagrindimas.....	34
2.2.3 lentelė. Tyrimo kryptis.....	36
2.2.4. lentelė. Tyrimo imtis.....	37
3.1.1.1. lentelė. Normalumo testai, pedagogų: Kolmogorovo–Smirnov ir Shapiro–Wilk (N = 31).....	39
3.1.1.2. lentelė Normalumo testai, tėvų(globėjų): Kolmogorovo–Smirnov ir Shapiro–Wilk (N = 75).....	39
3.1.2.1 lentelė. Spearmano koreliacijos rezultatai H2 hipotezei (N=31)	40
3.1.2.2 lentelė Spearmano koreliacijos rezultatai H3 hipotezei (N=31).....	41
3.1.2.3 lentelė Spearmano koreliacijos rezultatai H4 hipotezei (N=31)	41
3.1.3.1 lentelė. Spearmano koreliacijos rezultatai H5 hipotezei (N=75)	43
3.1.3.2 lentelė Spearmano koreliacijos rezultatai H6 hipotezei(N=75).....	42
3.1.4.1 lentelė. Kliūtys, ribojančios tėvų (globėjų) įsitraukimą (N =75).....	45
3.1.4.2 lentelė. Kliūtys, ribojančios pedagogų įsitraukimą (N = 31).....	44
3.1.4.3 lentelė. Veiksniai, skatinančių įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas, palyginimas.....	44
3.1.4.4 lentelė. Pagrindinių skatinančių ir ribojančių veiksnių palyginimas.....	45
3.2.1.lentelė. Socialinės atsakomybės samprata (N=5).....	46
3.2.2.lentelė. Socialiai atsakingos veiklos (N=5).....	47
3.2.3.lentelė. Vadovo vaidmuo socialinės atsakomybės iniciatyvose	48
3.2.4.lentelė. Bendruomenės įsitraukimas ir įsitraukimo lygis (N=5).....	49
3.2.5.lentelė. Įsitraukimą skatinantys veiksniai ir taikomos priemonės (N=5).....	50
3.2.6.lentelė. Bendruomenės narių vaidmuo (N=5).....	52
3.2.7.lentelė. Socialiai atsakingų veiklų įgyvendinimo sunkumai ir iššūkiai.....	53
3.2.8.lentelė. Socialiai atsakingų veiklų tęstinumo užtikrinimas (N=5).....	54

PAVEIKSLAI

1 paveikslas.	Trijų psichologinių sąlygų išitraukimo į darbą modelis.....	15
2 paveikslas.	Trijų elementų išitraukimo modelis.....	17
3 paveikslas.	Socialiai atsakingų veiklų organizavimo schema ugdymo įstaigoje.....	27
4 paveikslas.	Išitraukimo į socialiai atsakingas veiklas kliūčių ir barjerų palyginimas.....	31
5 paveikslas.	Išitraukimo į socialiai atsakingas veiklas formų pasiskirstymas.....	44

SĄVOKŲ ŽODYNĖLIS

Bendruomenė – tai jungtis, bendradarbiavimui ir lygiaverčiu veiksmu kartu grįstas naujos vertės kūrimas (Galvango ir Daili, 2014).

Bendradarbiavimas – tai keitimasis informacijos, naudojant kodavimo būdai: žodinę (verbalinę) ir nežodinę (neverbalinę) (Lekavičienė, Vasiliauskiene, Antinienė, Almonaitienė, 2013)

Įsitraukimas – tai įsipareigojimas, kuris skatina aktyviai prisidėti prie organizacijos tikslų ir augimo (Tripathi ir Sharma, 2016).

Pedagogas – kvalifikuotas asmuo, ugantis kitą žmogų, asmenybę (Tarptautinių žodžių žodynas, 2008)

Tėvai – tėvas ir motina, artimiausi kraujo giminaičiai. Svarbiausi vaikų ugdytojai (Ikimokyklinio amžiaus vaikų pasiekimų aprašas, 2014).

Socialinė atsakomybė - organizacijos veiklos principas, apimantis įsipareigojimą prisidėti prie visuomenės ir aplinkos gerovės, įtraukiant vertybes, etišką veiklą ir ilgalaikių projektų kūrimą (Carroll, 1991).

Socialinės atsakomybės dimensijos - trys pagrindinės socialinės atsakomybės sudedamosios dalys: socialinė, ekonominė ir aplinkosauginė (Carroll, 1991)

Ugdymas - mokymas, lavinimas (intelektinių, fizinių ir praktinių gebėjimų plėtotė), įgūdžių, gebėjimų ir vertybinių nuostatų formavimas (Visuotinė lietuvių enciklopedija, 2020).

Kategorijos ir subkategorijos - duomenų analizės metodas, leidžiantis struktūrizuoti informaciją į pagrindines ir mažesnes temines grupes, siekiant atskleisti tyrimo objektų dėsningumus ir sąryšius (Bitinas, Rupšienė ir Žydžiūnaitė, 2008).

IVADAS

Temos aktualumas ir naujumas. Šiuolaikinėje švietimo sistemoje vis daugiau dėmesio skiriama ne tik ugdymo rezultatams, bet ir bendruomeniškumo, socialinės atsakomybės bei aktyvaus dalyvavimo stiprinimui. Ugdymo įstaigos tampa svarbia socialinės aplinkos dalimi, kurioje formuojamos pilietiškumo, bendradarbiavimo ir socialinio jautrumo vertybės. Dėl šios priežasties švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas tampa reikšmingu ugdymo kokybės ir bendruomenės stiprinimo veiksniu. Švietimo įstaigos šiandien neapsiriboja vien žinių perteikimu – jos taip pat atlieka reikšmingą vaidmenį ugdant socialiai atsakingą, pilietišką ir aktyvų visuomenės narį. Kintant visuomenės poreikiams, spartėjant socialiniams procesams ir stiprėjant vertybiniais pokyčiams, švietimo organizacijos yra skatinamos ieškoti naujų būdų, kaip įtraukti bendruomenę į prasmingas, vertybiškai orientuotas veiklas. Socialiai atsakingos iniciatyvos ugdymo įstaigose tampa ne tik papildoma veiklos forma, bet ir svarbiu ugdymo kokybės bei socialinių kompetencijų ugdymo veiksniu. Moksliniuose tyimuose pabrėžiama, kad aktyvus bendruomenės įsitraukimas stiprina organizacijos mikroklimatą, didina pasitikėjimą ir bendradarbiavimą tarp jos narių (Bryk & Schneider, 2002; Putnam, 2000). Epstein (2011) teigia, kad mokyklos, šeimos ir bendruomenės partnerystė sudaro prielaidas ne tik geresniems ugdymo rezultatams, bet ir socialinės atsakomybės ugdymui. Taip pat akcentuojama, kad bendruomenės įsitraukimas į socialines veiklas prisideda prie mokinių pilietiškumo, atsakomybės ir socialinių gebėjimų formavimo. Užsienio mokslininkai daugiausia analizuoja mokyklos ir šeimos partnerystės, socialinio kapitalo bei bendruomeninio dalyvavimo aspektus (Epstein, 2011; Henderson & Mapp, 2002; Wenger, 1998). Lietuvos mokslininkų darbuose dažniau nagrinėjamas bendruomeniškumo ugdymas, tėvų įsitraukimas ir bendradarbiavimo procesai ugdymo įstaigose. Tačiau vis dar stokojama tyrimų, atskleidžiančių, kokie veiksniai skatina arba riboja švietimo bendruomenės įsitraukimą būtent į socialiai atsakingas veiklas. Tačiau socialiai atsakingų veiklų kontekste švietimo bendruomenės įsitraukimo veiksniai, ypač jų sąsajos su motyvacija, lyderyste ir bendradarbiavimu, vis dar nėra pakankamai išsamiai ištirti. Tai pagrindžia nagrinėjamos temos aktualumą ir mokslinį problematiškumą.

Temos naujumas. Darbo naujumą lemia tai, kad tyrime kompleksiskai analizuojami pedagogų, tėvų ir ugdymo įstaigų vadovų požiūriai į įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas. Taip pat siekiama atskleisti ne tik įsitraukimą skatinančius veiksnius, bet ir pagrindines kliūtis, ribojančias aktyvų bendruomenės dalyvavimą. Tačiau siekiant, kad socialinė veikla būtų kokybiškesnė būtina į socialinės veiklas įsitraukti ir bendruomenės narius. Antra darbe analizuojamos bendruomenės įsitraukimo formos, priemonės, tokios kaip bendradarbiavimas,

savanorystė, dalyvavimas sprendimų priėmimo bei socialinių projektų įgyvendinimas. Be to, darbe pateikiamos ir praktinės rekomendacijos, kaip efektyviau skatinti bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas. Šios rekomendacijos grindžiamos tyrimo rezultatais ir gali būti taikomos siekiant stiprinti bendruomeniškumą, didinti dalyvavimą bei kurti palankią ugdymo aplinką. Atsižvelgiant į tai, galima teigti, kad šis darbas reikšmingas tiek teoriniu, tiek praktinių požiūriu, nes jis ne tik atskleidžia ne tik švietimo bendruomenės įsitraukimo svarbą socialiai atsakingų veiklų kontekste, bet ir pateikia įžvalgas, kurios gali prisidėti prie ugdymo kokybės gerinimo bei bendruomenės stiprinimo ilgalaikėje perspektyvoje.

Tyrimo problema.

Kokie veiksniai lemia bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas švietimo įstaigose?

Kokios priežastys riboja bendruomenės įsitraukimą?

Tyrimo hipotezės.

H1: Organizaciniai ir individualūs veiksniai statistiškai reikšmingai siejasi su švietimo bendruomenės įsitraukimu į socialiai atsakingas veiklas.

H2: Aukštesnis bendruomenės narių motyvacijos lygis yra teigiamai susijęs su jų emociniu įsitraukimu į socialiai atsakingas veiklas.

H3: Ugdymo įstaigos vadovų palaikymas yra teigiamai susijęs su bendruomenės narių praktiniu įsitraukimu į socialiai atsakingas veiklas.

H4: Bendradarbiavimas tarp bendruomenės narių yra teigiamai susijęs su jų socialiniu įsitraukimu į socialiai atsakingas veiklas.

H5: Tėvų informuotumas apie socialiai atsakingas veiklas yra teigiamai susijęs su jų dalyvavimu šiose veiklose.

H6: Didelis darbo krūvis, laiko stoka ir organizacinio palaikymo trūkumas yra neigiamai susiję su bendruomenės narių įsitraukimu į socialiai atsakingas veiklas.

Tyrimo objektas. Švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas ir jį lemiantys veiksniai.

Tyrimo tikslas. išanalizuoti švietimo bendruomenės įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas teorinius aspektus ir ištirti, kokie veiksniai šį įsitraukimą skatina arba riboja.

Uždaviniai.

1. Išnagrinėti švietimo bendruomenės įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas teorinius aspektus.
2. Įvertinti švietimo bendruomenės narių įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas.

3. Nustatyti švietimo bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas skatinančius veiksnius.
4. Atskleisti pagrindines priežastis ir kliūtis, ribojančias bendruomenės narių įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas.

Tyrimo metodai.

Mokslinės literatūros analizė. Šiuo metodu bus apžvelgiama ir apibendrinama mokslinė literatūra apie švietimo bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas. Bus nagrinėjamos socialinės atsakomybės, bendruomeniškumo bei įsitraukimo teorinės sampratos, siekiant atskleisti įsitraukimą skatinančius ir ribojančius veiksnius.

Kiekybinis tyrimo metodas. Metodas bus taikomas siekiant ištirti, kaip pedagogai ir tėvai (globėjai) įsitraukia į socialiai atsakingas veiklas. Naudojant struktūruotą anketą bus renkama informacija apie bendruomenės narių požiūrį, motyvaciją, dalyvavimo dažnumą bei įsitraukimą lemiančius veiksnius.

Kokybinis tyrimo metodas. Fokusuotos grupės diskusijoje bus nagrinėjamos ugdymo įstaigų vadovų patirtys, susijusios su socialiai atsakingų veiklų organizavimu ir bendruomenės įtraukimu. Diskusijos metu bus aptariamose pagrindinės kliūtys, ribojančios bendruomenės narių įsitraukimą, bei galimi šių problemų sprendimo būdai.

Tyrimo reikšmingumas. Gauti tyrimo rezultatai gali būti reikšmingi tiek mokslo, tiek praktiniu požiūriu. Tyrimas prisidės prie švietimo bendruomenės įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas analizės, atskleis įsitraukimą skatinančius ir ribojančius veiksnius bei papildys mokslines žinias apie bendruomeniškumo ir socialinės atsakomybės raišką ugdymo įstaigose. Praktiniu požiūriu tyrimo rezultatais galės pasinaudoti švietimo įstaigų vadovai, pedagogai bei kiti švietimo bendruomenės nariai. Tyrimo rezultatai padės geriau suprasti bendruomenės įsitraukimo problemas, stiprinti bendradarbiavimą tarp pedagogų, tėvų (globėjų) ir ugdymo įstaigų vadovų bei ieškoti veiksmingesnių bendruomenės įtraukimo į socialiai atsakingas veiklas būdų. Tyrimo įžvalgos gali prisidėti prie bendruomeniškumo stiprinimo, socialinės atsakomybės ugdymo ir palankesnės ugdymo aplinkos kūrimo.

Darbo struktūra. Darbą sudaro trys pagrindinės dalys.

Pirmoje magistro darbo dalyje analizuota ir susisteminta įvairių Lietuvos ir užsienio autorių mokslinė-metodinė literatūra apie švietimo įstaigos bendruomenės įsitraukimą, įtraukimą, socialinę atsakomybę ir bendruomeniškumo ugdymą. Teorinė analizė leido atskleisti įsitraukimo procesų esmę, veiksnius, motyvacinius aspektus, kliūtis ir jų įveikos galimybes, taip pat bendruomenės vaidmenį plėtojant socialiai atsakingas veiklas ugdymo įstaigoje.

Antroje magistro darbo pristatoma kiekybinio ir kokybinio tyrimo metodologija, pagrindžiama tyrimo

atlikimo logika, pasirinkti tyrimo metodai ir tyrimo instrumentai. Aprašomi respondentų atrankos kriterijai, duomenų rinkimo eiga ir tyrimo etiniai principai.

Trečioje magistro darbo dalyje pateikiami tyrimo rezultatai, nagrinėjant švietimo įstaigos bendruomenės įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas raišką, motyvus, veiksnių sąsajas bei kliūtis, ribojančias aktyvų dalyvavimą, taip pat analizuojamos galimybės plėtoti ir stiprinti šias veiklas ugdymo bendruomenėje.

1. ŠVETIMO BENDRUOMENĖS ĮSITRAUKIMO Į SOCIALIAI ATSAKINGAS VEIKLAS TEORINĖ ANALIZĖ

1.1. Įsitraukimo samprata ir teoriniai modeliai

Šio skyriaus tikslas – išanalizuoti ir apibrėžti įsitraukimo sąvoką bei aptarti pagrindinius teorinius modelius. Lietuvių švietimo ir vadybos moksle įsitraukimas (angl. *engagement*) dažniausiai suprantamas kaip aktyvus individų dalyvavimas ugdymo procese ir bendruomenės veiklose. Ši sąvoka apima ne tik fizinį dalyvavimą, bet ir emocinį bei kognityvinį įsitraukimą, kas leidžia įsitraukimą vertinti ne tik kaip dalyvavimo faktą, bet ir kaip jo kokybę bei gilumą. Įsitraukimo (angl. *engagement*) samprata šiuolaikiniuose socialiniuose ir edukaciniuose tyrimuose laikoma daugialypiu reiškiniu, apimančiu individų aktyvų dalyvavimą, emocinį ryšį ir kognityvinį įsitraukimą į tam tikras veiklas ar procesus. Mokslinėje literatūroje įsitraukimas laikomas daugialypiu reiškiniu, apimančiu elgesinius, emocinius ir pažintinius aspektus. Toks požiūris leidžia vertinti ne tik dalyvavimo mastą, bet ir jo kokybę. Švietimo kontekste įsitraukimas yra svarbus veiksnys, turintis įtakos ugdymo kokybei, socialinių kompetencijų ugdymui ir bendruomenės stiprinimui. Dėl šios priežasties, analizuojant bendruomenės dalyvavimą socialiai atsakingose veiklose, būtina aiškiai apibrėžti įsitraukimo sąvoką ir jos vartojimo ribas. Prieš pradedant veikti, tirti, vertinti ar planuoti intervenciją, būtina sutarti, kuris terminas bus naudojamas konkrečiu atveju.

Analizuojant įsitraukimo sampratą svarbu remtis teoriniais modeliais. Pirmasis „įsitraukimo“ sąvoka pirmą kartą moksliškai apibrėžta Kahn (1990), kuris ją siejo su asmens fiziniu, emociniu ir kognityviniu įsiliėjimu į organizacijos veiklą, atliekant savo vaidmenis. Vėlesni autoriai (Bakker ir Albrecht, 2018) pabrėžia, kad įsitraukimas glaudžiai susijęs su motyvacija, pasitenkinimu veikla ir bendradarbiavimu. Tai leidžia teigti, kad įsitraukimas yra esminė sąlyga siekiant aktyvaus bendruomenės dalyvavimo socialiai atsakingose veiklose. Šiuolaikinėje edukologijoje plačiai taikomas trijų dimensijų įsitraukimo modelis, apimantis elgseninį, emocinį ir kognityvinį įsitraukimą (Fredricks, Blumenfeld ir Paris, 2004). Elgseninis įsitraukimas siejamas su aktyviu dalyvavimu veiklose, emocinis – su teigiamomis emocijomis ir priklausymo bendruomenei jausmu, o kognityvinis – su giliu mokymusi, refleksija ir prasmingu dalyvavimu. Ne mažai reikšmingas kitas požiūris kuris siejamas su dalyvavimo lygmenų modeliais, atskleidžia skirtingus įsitraukimo intensyvumo laipsnius – nuo pasyvaus informavimo iki aktyvaus įgalinimo (Arnstein, 1969). Aukščiausias įsitraukimo lygmuo pasižymi tuo, kad bendruomenės nariai tampa aktyviais sprendimų priėmimo proceso dalyviais, prisiimančiais atsakomybę už veiklos rezultatus. Svarbus vaidmuo aiškinant įsitraukimą tenka savi determinacijos teorijai (Deci ir Ryan, 2000), kuri pabrėžia vidinės motyvacijos reikšmę. Pagal

šià teorijà, žmonių įsitraukimas didėja tuomet, kai patenkinami jų autonomijos, kompetencijos ir tarpusavio ryšio poreikiai. Tai leidžia geriau suprasti, kodėl švietimo bendruomenėje vieni nariai į veiklas įsitraukia aktyviau nei kiti.

Dauguma nagrinėtų autorių sutaria, kad įsitraukimas neretai siejamas su tokiais terminais kaip aktyvumas, dalyvavimas, įgalinimas ar įsipareigojimas (Zhang, 2015). Dabartiniame lietuvių kalbos žodyne įsitraukimas apibūdinamas kaip tapimas veiklos dalyviu, prisijungimas prie tam tikros veiklos ar proceso. Tai leidžia teigti, kad įsitraukimas yra susijęs ne tik su fiziniu dalyvavimu, bet ir su vidiniu motyvu bei noru veikti. Švietimo kontekste įsitraukimas įgyja ypatingą reikšmę, nes yra tiesiogiai susijęs su ugdymo procesu ir socialinių kompetencijų formavimu. Aktyvus bendruomenės narių dalyvavimas skatina atsakomybę, kritinį mąstymą ir bendradarbiavimą, todėl švietimo įstaigos turi sudaryti sąlygas įsitraukti į įvairias veiklas ir iniciatyvas. Įsitraukimo sampratos įvairovė atsispindi ir skirtingų autorių pateikiamuose apibrėžimuose (žr. 1 lentelę), kuriuose pabrėžiami tokie aspektai kaip dalyvavimas, motyvacija, emocinis ryšys ir bendradarbiavimas. Nors šie apibrėžimai skiriasi, juos vienija požiūris, kad įsitraukimas yra aktyvus ir prasmingas dalyvavimas organizacijos ar bendruomenės veikloje.

1.1. lentelė

Įsitraukimo koncepto apibrėžimai

Autorius	Įsitraukimo koncepto apibrėžimas
Howlet (2019)	Bendruomenės įsitraukimas - procesą, kuriame bendruomenės nariai aktyviai dalyvauja sprendimų priėmimo, paslaugų teikimo ir politikos kūrimo procesuose.
Bekardar ir Pandita (2018)	Įsitraukimas – teigimas darbuotojų požiūris į įstaigą bei jos vertybes, kuomet kiekvienas narys įtraukiamas į jos veiklą, taip suteikiant galimybes didinti efektyvumą.
Bandura ir Lyons (2017)	Įsitraukimas – motyvuojanti laikino pobūdžio būseną, kurioje darbuotojas skiria daug dėmesio įstaigoms tikslams, o eiliniai darbai transformuojami į reikšmingus pasiekimus.
Zhang (2015)	Įsitraukimas neretai siejamas su tokiais terminais kaip aktyvumas, dalyvavimas, įgalinimas ar įsipareigojimas
Kwon ir Park (2019)	Įsitraukimas - emocinis įsipareigojimas, kurį jaučia darbuotojas, bei kurio atsiradimas sąlygoja entuziazmą, atsidavimą įstaigai bei sėkmingus rezultatus.
Mayo (2016)	Įsitraukimas – pozityvus ryšys su kolegomis, kuris skatina siekti aukščiausių rezultatų bei teigiamai veikia įmonės veiklą.
Mehrz ir Singh (2016)	Įsitraukimas – teigiamų motyvų visuma, kuri jungia darbuotoją su organizacija emociniu, pažintiniu ir fiziniu požiūriu. Tai organizacijos lyderės esminis tikslas.

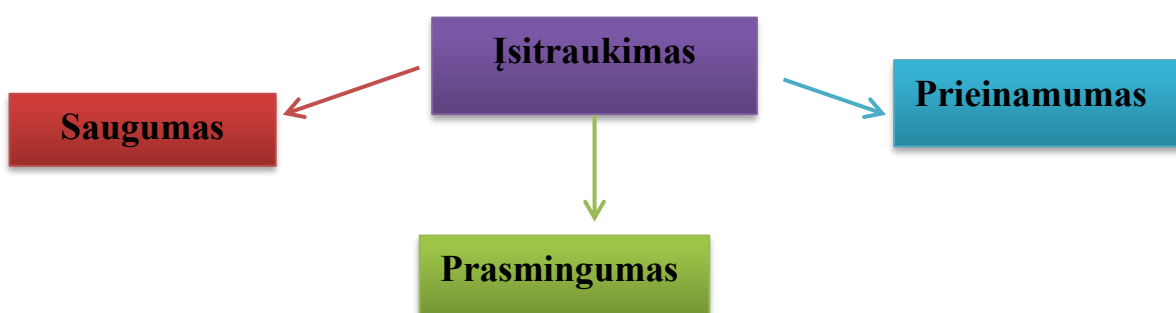
Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis įvairių autorių nuomone.

Apibendrinus šaltinius, galima daryti išvadą, kad įsitraukimas – tai daugiakomponentis, kintantis reiškiny, apimantis įvairių organizacinių ir psichologinių veiksnių aspektus bei jų tarpusavio sąveiką. Jis nusako darbuotojo gebėjimą emociškai ir kognityviai susitapatinti su darbo vaidmenimis, energingai ir efektyviai siekti organizacinių tikslų.

Įsitraukimas į socialias veiklas švietime yra procesas, kai visi švietimo įstaigos bendruomenės nariai dalyvauja kuriant ir tobulinant ugdymosi procesus. Visi švietimo įstaigos dalyviai tampa bendradarbiais, kartu atsakingais už ugdymo turinį, programas, metodus ir tikslus. Įsitraukimas į socialias veiklas suprantamas kaip paslaugų ir vertės kūrimas suinteresuotiesiems, švietimo įstaigos bendruomenės nariams, kai yra bendradarbiaujama (Ho-y-er ir kt., 2010). Švietimo įstaigos bendruomenės įsitraukimas kaip aktyvus dalyvavimas ir įsipareigojimas organizacijai, kaip „daugiabriaunis konceptas“ (Passarelli, 2011) turi įtakos ugdymo(si) proceso gerinimui.

Šiuo metu egzistuoja daug įvairių modelių, kurių pagalba yra bandoma paaiškinti įsitraukimą į įvairias socialinės veiklas. Kaip nurodo Rana (2023), populiariausi yra šie modeliai: Kahn sukurtas (1990) trijų psichologinių sąlygų modelis; reikalavimų ir išteklių modelis (Demerouti, Bakker, Nachreiner, Schaufeli, 2001); trijų elementų įsitraukimo modelis (Schaufeli, Bakker, 2004) ir emocinių perėjimų modelis (Bledow, Schmitt, Frese, Kühnel, 2011). Dabar trumpai aptarsime kiekvieną iš jų.

Trijų psichologinių sąlygų modelis. Kaip nurodo Padhi ir Panda (2015), Kahn (1990) įsitraukimo modelis yra laikomas vienu iš pirmųjų teorinių pagrindų, nagrinėjančių įsitraukimo reiškinį. Šiame modelyje išskiriamos trys psichologinės sąlygos, kurios daro įtaką asmens polinkiui įsitraukti arba neįsitraukti į siūlomas veiklas. Šios sąlygos apima prasmingumo suvokimą, emocinį ir fizinį prieinamumą bei saugumo jausmą. Bendruomenė bus labiau įsitraukę į veiklas tose situacijose, kurios jiems teikia daugiau psichologinio prasmingumo ir psichologinio saugumo, taip pat kai jie yra psichologiškai prieinami (1 pav.).

1 pav. Trijų psichologinių sąlygų įsitraukimo į darbą modelis

Šaltinis: sudaryta pagal Padhi ir Panda (2015)

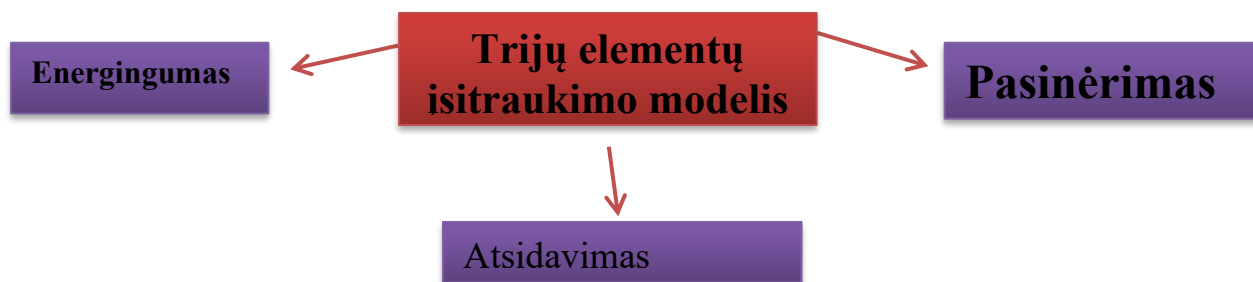
Saugumas priklauso nuo socialinės aplinkos: socialinių normų, vadovavimo stiliaus, tarpasmeninių santykių. Prasmingumą lemia veiklos pobūdis: atliekamų vaidmenų ir užduočių savybės. Prieinamumą lemia asmeniniai ištekliai, kuriuos asmuo gali naudoti savo vaidmens

atlikimui. Tai, pavyzdžiui, gali būti fizinė energija. Pagal šį modelį asmuo yra įsitraukęs į veiklą, kai saugumo, prasmingumo ir prieinamumo poreikiai yra patenkinti: darbo vietoje socialinė aplinka yra saugi, darbas yra prasmingas ir keliantis iššūkius, o asmeniniai ištekliai yra pilnai prieinami. Įsitraukimas pasireiškia tada, kai visi bendruomenės dalyviai sugeba savo darbo vaidmeniui pritaikyti „visą save“, pakeldami savo produktyvumą ir kūrybiškumą iki aukščiausio lygio (Young et al., 2018).

Išteklių-reikalavimų modelis. Tai daugiausiai empirinių patvirtinimų sulaukęs įsitraukimo modelis (Schaufeli, 2018). Kaip nurodo Mazzetti et al. (2023), išteklių-reikalavimų modelis paremtas prielaida, kad bet kuris darbas turi savo specifinius veiksnius, kurie sukelia stresą. Šie veiksniai yra klasifikuojami į dvi pagrindines kategorijas: reikalavimus ir išteklius. Reikalavimai apibrėžiami kaip aspektai, kuriems būtinos nuolatinės fizinės ar protinės pastangos, dėl kurių gali atsirasti tam tikros fiziologinės ir psichologinės sąnaudos. Tai neigiami veiksniai, kurie eikvoja energiją, pavyzdžiui, per didelį darbo krūvį, konfliktai su kitais ir būsimas darbo nesaugumas (Demerouti et al., 2021).

Iš esmės reikalavimų-išteklių modelis integruoja du pagrindinius psichologinius procesus. Visų pirma, tai stresas, kurį sukelia per dideli reikalavimai ir išteklių trūkumas. Kai poreikiai (neigiami veiksniai) yra pastoviai aukšto lygio ir jų nekompensuoja ištekliai (teigiami veiksniai), energija palaipsniui išsekvojama. Tai galiausiai gali sukelti psichinį išsekimą (profesinį perdegimą), o tai savo ruožtu gali sukelti neigiamų pasekmių asmeniui (pavyzdžiui, sveikatos sutrikimus), bei organizacijai (pavyzdžiui, blogesnius veiklos rezultatus). Kitas psichologinis aspektas – tai motyvacija, kurią skatina gausūs veiklos ištekliai ir kuri gali duoti teigiamų rezultatų, pavyzdžiui, įsipareigojimą organizacijai, sprendimą pasilikti organizacijoje, organizacinį pilietiškumą, geresnius rezultatus. Tiesą sakant, ištekliai (teigiami veiksniai) turi būdingą motyvacinę kokybę - jie sužadina bendruomenės energiją ir verčia jaustis įsitraukusiu, o tai savo ruožtu lemia geresnius rezultatus (Schaufeli, 2017). Reikia pabrėžti, kad asmens įsitraukimas yra susijęs su jo psichologija, o asmens sprendimui apie tai ar jis įsitraukęs ar neįsitraukęs daro įtaką jo asmeniniai ištekliai. Tai gali sietis su asmens gebėjimu kontroliuoti ir daryti įtaką aplinkai, psichologiniu atsparumu, teigiamu savęs vertinimu. Asmeniniai ištekliai – savigarba, saviveiksmingumas, lankstumas, emocinis stabilumas, sąmoningumas, optimizmas priklauso nuo paties asmens. Jie padeda siekti tikslų, saugo nuo sunkumų, skatina asmeninį augimą. (Bakker, Albrecht, 2018).

Trijų elementų įsitraukimo modelis. Schaufeli ir Bakker (2004) įsitraukimą apibrėžia kaip pozityvią, pasitenkinimą teikiančią, su tam tikra veiklą susijusią vidinę būseną, kuriai būdingas energingumas (angl. *vigor* – didelė energija ir psichinis atsparumas darbo procese, noras stengtis susidūrus su sunkumais), atsidavimas (angl. *dedication* – stiprus psichologinis įsitraukimas, derinamas su prasmingumu, įkvėpimo pasididžiavimu ir iššūkio priėmimu) ir pasinėrimu (angl. *absorption* – visiškas susitelkimas į tam tikrą veiklą, dėl kurio asmuo nepastebi laiko tėkmės ir sunkiai išeina iš darbinės būsenos). Toks įsitraukimo į darbą modelis pateikiamas 2 pav.

2 pav. Trijų elementų įsitraukimo modelis

Šaltinis: sudaryta pagal Schaufeli ir Bakker (2004)

Remiantis šiuo modeliu, įsitraukimas parodo, kiek bendruomenės veikėjai patiria ir jaučia savo darbą: kam jie iš tikrųjų nori skirti savo laiką ir energiją, kas jiems yra svarbiausia siekiamybė vietoje ir į ką jie labiausiai koncentruojasi. Bakker, A., Demerouti, E., Sanz-Vergel (2014) atlikto tyrimo, kurio tikslas buvo patikrinti trijų elementų įsitraukimo modelį ir nustatyti įsitraukimo pasekmes, rezultatai parodė, kad įsitraukę bendruomenė veikia su didesne energija, didesniu darbo našumu, aukštesne kokybe ir geresniais veiklos rezultatais. Nors įsitraukę bendruomenė po sunkios darbo dienos jaučiasi pavargę, tačiau jie tai apibūdina kaip gana malonią būseną, nes ji susijusi su teigiamais pasiekimais. Galiausiai įsitraukę darbuotojai mėgsta užsiimti kitais dalykais, jie nepervargsta, o veikdami patia teigiamas emocijas.

Emocinių perėjimų modelis gali būti taikomas ne tik darbuotojų įsitraukimo į darbą analizei, bet ir švietimo bendruomenės įsitraukimui į socialiai atsakingas veiklas suprasti. Šiame kontekste svarbu atsižvelgti į tai, kad bendruomenės narių – pedagogų, tėvų ir vadovų – emocinė patirtis daro įtaką jų dalyvavimui įvairiose iniciatyvose. Bendruomenės nariai, dalyvaudami socialiai atsakingose veiklose, patiria skirtingas emocijas, kurios gali kisti priklausomai nuo bendravimo kokybės, organizuojamų veiklų pobūdžio ar asmeninės patirties. Teigiamos emocijos, tokios kaip pasitenkinimas, bendrumo jausmas ar pripažinimas, dažniausiai skatina aktyvesnį įsitraukimą ir norą dalyvauti ateityje. Tuo tarpu neigiamos emocijos, pavyzdžiui, nusivylimas, neįvertinimo jausmas ar informacijos trūkumas, gali mažinti bendruomenės narių aktyvumą. Svarbų vaidmenį čia atlieka veiklų organizavimo sąlygos. „Reikalavimais“ šiuo atveju galima laikyti laiko sąnaudas, papildomą krūvį ar organizacinius sunkumus, o „ištekliais“ – vadovų palaikymą, aiškią komunikaciją, bendradarbiavimo galimybes ir teigiamą mikroklimatą. Kai bendruomenės nariai jaučia palaikymą ir yra tinkamai informuoti, jų emocinė būsena tampa palankesnė įsitraukimui. Taigi, emocinių perėjimų modelis leidžia geriau suprasti, kodėl vieni bendruomenės nariai aktyviai įsitraukia į socialiai atsakingas veiklas, o kiti išlieka pasyvūs. Tai rodo, kad svarbu ne tik organizuoti veiklas, bet ir kurti palankią emocinę aplinką, kuri skatintų dalyvavimą ir stiprintų bendruomeniškumą (Bledow et al., 2011).

Analizė leidžia daryti išvadas, kad daugeliu atveju įsitraukimas traktuojamas kaip mastas, kuriuo nariai turi galimybę dalyvauti, bendradarbiauti bendrose kūrimo veiklose. Semantiniu požiūriu įsitraukimas paprastai reiškia tai, ką švietimo įstaigos „daro su bendruomenės nariais, t. y. nurodo kryptį, kaip jie gali prisidėti („Parent Engagement in Education“, 2015). Panašią įsitraukimo sąvokos mintį plėtoja ir Gerulaitis (2007). Pasak jo, įsitraukimas – tai reguliarus dalyvavimas, kokybiška komunikacija ir bendradarbiavimas. Įsitraukimas formuoja aplinkos kultūrą, kurioje kiekvienas bendruomenės narys yra įsitrauktas ir jaučiasi vertinamas ir, svarbiausia, sukuria pridėtinę vertę. Šiame procese idėjos ir prielaidos formuojamos bendrai, užtikrinant grįžtamąjį ryšį. Heathfield (2011) pažymėjo, kad darbuotojų įsitraukimas į sprendimų priėmimo procesą ir įstaigos veiklos tobulinimą gali būti vykdomas pasitelkiant įvairius metodus: pasiūlymų sistemas, darbo grupes, reguliarius susitikimus, renginius, diskusijas, periodinius susitikimus su vadovais ir kitus įtraukiančius būdus. Konu ir Komppula (2016) nurodė, apie tokias galimybes kai įsitraukti naujus bendruomenės narius į naujos paslaugos kūrimą, didesnio socialinių tinklų naudojimo, narių susidomėjimo ir noro aktyviai dalyvauti kūrimo procese.

Analizuojant įsitraukimo sąvoką pastebėta, kad ji tarsi apjungia viso šio proceso esmę ir svarbą, todėl galima teigti, kad šį sąvoka turi panašią mintį – tai bendruomenės narių sąmoningas ir kokybiškas dalyvavimas švietimo įstaigos gyvenime siekiant bendrų tikslų. Švietimo įstaigų bendruomenės įsitraukimas yra svarbus aspektas, kuris leidžia išvien veikti dėl bendro tikslo. Įsitraukimas kaip būseną ir veiksmas ypač svarbus psichologijoje, vadyboje, edukologijoje. Įsitraukimas į mokymosi veiklas, ugdymo procesus, jų organizavimą – svarbus veiksnys, kuris siejamas su įsipareigojimu. Dalyvavimas veikloje (darbo, mokymosi, laisvalaikio ir kt.) priklauso nuo motyvacinių veiksnių – jeigu jie yra tiek išoriškai, tiek iš vidaus stipriai motyvuoti, galima teigti, kad toks dalyvavimas gali būti pavadintas įsitraukimu. Mokymas(is) ir ugdymas(is) gali sėkmingai vykti tik tuomet, kuomet įsitraukimas į veiklas vykdomas visų suinteresuotų ugdymo proceso dalyvių, įsitraukiant visai švietimo įstaigos bendruomenei. Įsitraukimas yra esminis faktorius, skatinantis kokybišką ugdymo procesą, kuris apima bendradarbiavimą, bendrą atsakomybę ir aktyvų dalyvavimą visų bendruomenės narių.

Apibendrinus galima teigti, kad įsitraukimas nėra vien tik dalyvavimas veikloje – jis apima ir emocinį santykį su veikla bei asmens mąstymo įsitraukimą. Būtent šių aspektų visuma leidžia vertinti įsitraukimą kaip daugialypį reiškinių ir jis tampa esmine sąlyga, leidžiančia užtikrinti aktyvų bendruomenės dalyvavimą ir socialinių kompetencijų ugdymą. Įsitraukimo pagrindinė savybė yra patenkintas narys gavęs kokybišką paslaugą. Vienas pagrindinis skirtumas, kuris padeda atskirti šią sąvoką yra tai, kad įsitraukimas vyksta pačiam vartotojui imantis iniciatyvos.

1.2. Socialinės atsakomybės samprata švietimo kontekste

Socialinės atsakomybės samprata, ilgą laiką daugiausia nagrinėta verslo organizacijų kontekste, šiandien vis plačiau taikoma ir švietimo srityje. Rakštelytė ir Lobanova (2018) pažymi nors įmonių socialinė atsakomybė dažniausiai siejama su ekonominiais, aplinkosauginiais ir socialiniais įsipareigojimais, švietimo institucijose ši sąvoka įgyja platesnę, ugdomąją prasmę. Meištaitė ir Patapas (2022), remdamiesi įvairių užsienio autorių darbais, siekia palyginti švietimo įstaigose socialinė atsakomybė suprantama ne tik kaip organizacinė veiklos kryptis, bet ir kaip vertybinis ugdymo pagrindas. Ji pasireiškia per kasdienę ugdymo praktiką, bendruomenės santykius ir kuriamą aplinką, kurioje ugdomas atsakingas, sąmoningas ir aktyvus visuomenės narys. Kitaip nei verslo organizacijose, kur socialinė atsakomybė dažnai orientuota į išorinius rezultatus, švietime ji labiau susijusi su vidiniais procesais – mokinių vertybių formavimu, socialinių kompetencijų ugdymu ir bendruomeniškumo stiprinimu. Švietimo kontekste socialinė atsakomybė gali būti suprantama kaip nuoseklus procesas, apimantis atsakingą ugdymo organizavimą, etišką bendravimą, bendruomenės įtraukimą ir aktyvų dalyvavimą socialiniuose procesuose. Pasak Okunevičiūtės-Neverauskienės ir Pavlovskos (2016), socialinė atsakomybė organizacijose grindžiama vertybėmis, etišku elgesiu ir atsakingu sprendimų priėmimu, kurie švietimo įstaigose pasireiškia per ugdymo turinį, pedagoginę veiklą ir santykius su bendruomene.

Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, socialinė atsakomybė gali būti suprantama kaip organizacijos gebėjimas atsižvelgti į suinteresuotųjų šalių poreikius ir kurti teigiamą poveikį aplinkai bei visuomenei. Švietimo įstaigose tai reiškia atsakingą požiūrį į ugdymo turinį, santykius su bendruomene ir aktyvų dalyvavimą sprendžiant socialines problemas. Tokia atsakomybė apima ne tik mokyklos ar darželio veiklą, bet ir platesnį bendradarbiavimą su tėvais, vietos bendruomene bei socialiniais partneriais (Epstein, 2011). Tokios veiklos prisideda prie asmeninio ir kolektyvinio įgalinimo, skatina aktyvų dalyvavimą viešosiose paslaugose, tačiau negali būti tapatinamos vien su pilietiškumu – tai platesnė socialinės atsakomybės raiška.

Svarbus socialinės atsakomybės aspektas švietime yra jos ryšys su darnaus vystymosi principais. Tarptautiniai dokumentai taip pat pabrėžia socialinės atsakomybės svarbą švietime. UNESCO (2017) nurodo, kad švietimas turi ugdyti atsakingus, sąmoningus ir aktyvius visuomenės narius, gebančius prisidėti prie darnaus vystymosi. Tuo tarpu OECD (2019) akcentuoja, kad švietimo įstaigos turi kurti aplinką, skatinančią socialinę atsakomybę, bendradarbiavimą ir pilietinį aktyvumą.

Taip pat svarbu pabrėžti, kad socialinė atsakomybė švietimo kontekste yra glaudžiai susijusi su organizacijos kultūra. Vadovų požiūris, pedagogų vertybės ir bendruomenės tarpusavio

santykiai daro tiesioginę įtaką tam, kaip ši atsakomybė yra suprantama ir įgyvendinama (Bryk, Schneider, 2002). Kai įstaigoje vyrauja pasitikėjimas, bendradarbiavimas ir atvirumas, socialiai atsakingos iniciatyvos tampa natūralia ugdymo proceso dalimi. Švietimo įstaigų socialinė atsakomybė taip pat pasireiškia per jų vaidmenį bendruomenėje. Anisiewicz-Wołowiec (2022) teigia, kad organizacijos, įskaitant švietimo įstaigas, veikia nuolatiname ryšyje su suinteresuotosiomis šalimis, todėl jų atsakomybė apima ne tik vidinius procesus, bet ir santykių su bendruomene kūrimą. Tai reiškia, kad mokyklos ar darželiai turi aktyviai bendradarbiauti su tėvais, vietos bendruomene ir kitomis institucijomis. Kitas svarbus aspektas – socialinės atsakomybės integravimas į ugdymo procesą. Ugdymo įstaigose ši koncepcija įgyvendinama per formalias ir neformalias veiklas: projektus, iniciatyvas, savanorystę, aplinkosaugines akcijas ir bendruomeninius renginius. Tokios veiklos padeda mokiniams ne tik įgyti žinių, bet ir formuoja jų vertybines nuostatas bei socialinius gebėjimus (Senge, 2006).

Atlikus analizę galima teigti, kad socialinė atsakomybė švietimo kontekste apima ne tik institucijos veiklos principus, bet ir ugdymo turinį bei bendruomenės santykius. Tad socialiai atsakingos veiklos apima įvairias iniciatyvas – nuo savanorystės ir bendruomeninių renginių iki aplinkosauginių projektų ar socialinių programų. Jų pagrindinis tikslas – kurti teigiamą poveikį visuomenei ir stiprinti organizacijos ryšius su aplinka. Ji pasireiškia per vertybių ugdymą, aktyvų bendruomenės įsitraukimą ir siekį kurti teigiamą socialinį poveikį. Tokiu būdu švietimo įstaigos prisideda ne tik prie žinių perteikimo, bet ir prie atsakingos bei pilietiškos visuomenės formavimo. Socialinė atsakomybė praktikoje pasireiškia per konkrečias veiklas, kurios leidžia organizacijoms įgyvendinti atsakingo elgesio principus.

1.3. Švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas, įsitraukimo formos ir modeliai

Švietimo bendruomenė yra sudėtinga socialinė sistema, kurią sudaro mokiniai, pedagogai, tėvai (globėjai), administracija ir kitos su ugdymo procesu susijusios grupės. Šias grupes vienija bendri tikslai, vertybės ir siekis užtikrinti kokybišką ugdymo procesą bei bendruomenės gerovę. Mokslinėje literatūroje bendruomenė apibrėžiama kaip socialinių ryšių tinklas, kuriame vyksta nuolatinė sąveika, bendradarbiavimas ir bendrų interesų įgyvendinimas (Leliūgienė ir Sadauskas, 2011). Tuo tarpu švietimo kontekste reiškia, kad bendruomenė ne tik dalyvauja ugdymo procese, bet ir aktyviai prisideda prie socialiai atsakingų veiklų kūrimo ir įgyvendinimo. Tokios veiklos apima bendruomeninius renginius, socialines iniciatyvas, savanorystę, bendradarbiavimą su vietos bendruomene bei kitomis institucijomis.

Švietimo įstaiga dažnai veikia kaip vietos bendruomenės centras, kuriame organizuojamos įvairios socialinės, kultūrinės ir edukacinės veiklos. Mokyklos bendruomenė bendradarbiauja su vietos institucijomis, dalyvauja bendruose projektuose, inicijuoja veiklas, skirtas visuomenės

gerovei. Tokiu būdu ugdymo įstaiga tampa svarbiu socialinių ryšių stiprinimo ir socialinės atsakomybės ugdymo veiksmu (Nefas ir kt., 2011; Trainienė ir Indrašienė, 2008). Svarbus švietimo bendruomenės bruožas yra jos gebėjimas veikti kaip besimokanti organizacija. Tai reiškia, kad bendruomenės nariai nuolat reflektuoja savo veiklą, analizuoja patirtį ir siekia tobulėjimo. Refleksija padeda ne tik gerinti ugdymo procesą, bet ir stiprina bendruomenės narių tarpusavio ryšius, skatina bendradarbiavimą ir atsakomybės jausmą (Targamadzė, 2019; Žibėnienė, 2021). Tokia praktika yra ypač svarbi socialiai atsakingų veiklų kontekste, nes leidžia įvertinti jų poveikį ir efektyvumą. Socialiai atsakingų veiklų įgyvendinime svarbų vaidmenį atlieka mokyklos savivaldos institucijos. Mokyklos taryba, mokytojų taryba, mokinių ir tėvų tarybos sudaro sąlygas bendruomenės nariams aktyviai dalyvauti sprendimų priėmimo, inicijuoti veiklas ir prisidėti prie jų įgyvendinimo (Žukauskienė ir Macijauskienė, 2020). Šios institucijos skatina demokratinius procesus, atsakomybės pasidalijimą ir bendruomenės įsitraukimą į socialiai reikšmingas veiklas. Mokyklos taryba, kaip viena svarbiausių savivaldos institucijų, vienija skirtingų grupių atstovus ir dalyvauja strateginių sprendimų priėmimo. Ji prisideda prie ugdymo turinio, veiklos planavimo ir kokybės užtikrinimo, taip pat skatina bendruomenės įtraukimą į socialines iniciatyvas. Mokytojų taryba sprendžia ugdymo organizavimo klausimus, inicijuoja edukacines ir socialines veiklas, o tėvų taryba stiprina ryšius tarp šeimos ir mokyklos, prisideda prie bendruomeninių veiklų organizavimo. Mokinių įsitraukimas per savivaldos veiklas yra ypač reikšmingas socialinės atsakomybės formavimosi aspektas. Dalyvaudami įvairiose iniciatyvose, mokiniai ugdo atsakomybę, savarankiškumą ir pilietinį aktyvumą (Perry-Hazan ir Somech, 2021). Tuo tarpu tėvų įsitraukimas stiprina ryšius tarp šeimos ir mokyklos, didina pasitikėjimą ir prisideda prie visapusiško vaikų ugdymo (Kemshall ir Littlechild, 2000).

Svarbus aspektas yra bendruomenės gebėjimas bendradarbiauti su tėvais ir vietos bendruomene. Tėvų įsitraukimas į ugdymo procesą, dalyvavimas socialinėse veiklose ir bendruomeninėse iniciatyvose stiprina pasitikėjimą ir skatina bendrą atsakomybę už vaikų ugdymą. Pedagogų ir tėvų bendradarbiavimas leidžia geriau atliepti vaikų poreikius ir užtikrinti visapusišką jų ugdymą (Kemshall ir Littlechild, 2000).

Apibendrinant galima teigti, kad švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas yra dinamiškas socialinis procesas, grindžiamas sąveika, bendradarbiavimu ir pasidalijama atsakomybe. Šis procesas apima įvairių bendruomenės grupių įsitraukimą, refleksiją ir aktyvų dalyvavimą, sudarant prielaidas kurti tvarią, atsakingą ir į bendruomenę orientuotą ugdymo aplinką.

Švietimo bendruomenės įsitraukimas yra daugialypis procesas, kuris pasireiškia įvairiomis veiklos formomis ir gali būti aiškinamas skirtingais teoriniais modeliais. Mokslinėje literatūroje

pabrėžiama, kad švietimo bendruomenės įsitraukimas glaudžiai susijęs su bendradarbiavimu, komunikacija ir aktyviu dalyvavimu ugdymo procese. Įsitraukimas suprantamas kaip bendruomenės narių – pedagogų, mokinių, tėvų ir administracijos – aktyvus dalyvavimas ne tik ugdymo procese, bet ir jo kūrime, tobulinime bei įgyvendinime. Tai leidžia teigti, kad įsitraukimas yra ne vien formalus dalyvavimas, bet ir prasmingas įsijungimas į bendrą veiklą.

Analizuojant švietimo bendruomenės įsitraukimo formas, galima išskirti keletą pagrindinių krypčių. Viena svarbiausių formų yra bendradarbiavimas tarp skirtingų bendruomenės narių grupių (Henderson & Mapp, 2002; Wenger, 1998). Tyrimai rodo, kad įvairios bendradarbiavimo formos, tokios kaip individualūs pokalbiai, bendri renginiai, projektinė veikla ar komandinis darbas, skatina aktyvesnį bendruomenės dalyvavimą ir didina jų įsitraukimą į ugdymo procesus. Kita svarbi įsitraukimo forma yra dalyvavimas bendruomeninėse veiklose ir socialinėse iniciatyvose (Epstein, 2011; Senge, 2006). Mokyklos bendruomenė dažnai įsitraukia į įvairius renginius, projektus, edukacines veiklas, bendradarbiauja su vietos bendruomene, taip stiprindama socialinius ryšius ir ugdydama socialinę atsakomybę. Tokios veiklos ne tik didina bendruomenės narių aktyvumą, bet ir prisideda prie jų socialinių kompetencijų ugdymo.

Svarbi įsitraukimo forma yra ir dalyvavimas sprendimų priėmimo (Epstein, 2011. Bryk & Schneider, 2002). Mokyklos savivaldos institucijos – mokyklos taryba, mokytojų taryba, mokinių ir tėvų tarybos – sudaro galimybes bendruomenės nariams aktyviai įsitraukti į mokyklos valdymą ir ugdymo proceso organizavimą. Tokiu būdu skatinamas atsakomybės pasidalijimas, demokratinių vertybių puoselėjimas ir aktyvus dalyvavimas bendruomenės gyvenime. Be to, literatūroje akcentuojamas aktyvus bendruomenės narių įsitraukimas į veiklų planavimą ir įgyvendinimą, kai pedagogai, tėvai ir kiti bendruomenės nariai ne tik dalyvauja veiklose, bet ir prisideda prie jų organizavimo, siūlo idėjas bei kartu sprendžia iškilančias problemas. Toks įsitraukimas leidžia geriau atliepti bendruomenės poreikius, stiprina bendradarbiavimą ir skatina atsakomybės jausmą.

Apibendrinant galima teigti, kad švietimo bendruomenės įsitraukimas pasireiškia įvairiomis formomis – nuo bendradarbiavimo ir dalyvavimo veiklose iki įsitraukimo į sprendimų priėmimą. Tačiau vien veiklos formų analizė neleidžia iki galo atskleisti įsitraukimo gilumo ir kokybės. Švietimo bendruomenės įsitraukimas gali būti analizuojamas ne tik per veiklos formas, bet ir per teorinius modelius, kurie padeda geriau suprasti įsitraukimo pobūdį, lygius ir tarpusavio sąveiką. Tokie modeliai leidžia įvertinti, kaip skirtingi bendruomenės nariai įsitraukia į ugdymo procesą, kokį vaidmenį atlieka ir kokią įtaką tai daro ugdymo kokybei bei socialiai atsakingų veiklų plėtojimui.

Vienas iš plačiausiai taikomų modelių, analizuojančių švietimo bendruomenės įsitraukimą, yra Joyce Epstein mokyklos, šeimos ir bendruomenės partnerystės modelis (Epstein, 1995; 2011).

Šis modelis grindžiamas prielaida, kad efektyvus ugdymo procesas vyksta tuomet, kai tarp mokyklos, šeimos ir bendruomenės kuriama nuosekli partnerystė. Svarbu pažymėti, kad partnerystė šiame modelyje nėra tas pats kaip įsitraukimas, tačiau ji sudaro prielaidas įsitraukimui atsirasti ir stiprėti. Partnerystė šiame modelyje veikia kaip mechanizmas, per kurį įsitraukimas tampa realus ir nuoseklus. Kuriant ryšius tarp mokyklos, šeimos ir bendruomenės, atsiranda palankios sąlygos informacijos sklaidai, pasitikėjimui ir bendradarbiavimui. Pavyzdžiui, nuosekli komunikacija didina tėvų informuotumą, o tai skatina jų dalyvavimą veiklose. Savanorystė ir dalyvavimas renginiuose sudaro galimybes aktyviai įsitraukti į bendruomenės gyvenimą, o įtraukimas į sprendimų priėmimą rodo aukštesnį įsitraukimo lygį, kai bendruomenės nariai tampa lygiaverčiais partneriais. Tokiu būdu įsitraukimas vystosi palaipsniui – nuo informavimo iki aktyvios partnerystės, kai bendruomenės nariai ne tik dalyvauja, bet ir prisideda prie veiklų planavimo bei įgyvendinimo. Kitaip tariant, partnerystė veikia kaip pagrindas, per kurį bendruomenės nariai gali aktyviai įsitraukti į ugdymo procesą ir socialiai atsakingas veiklas. Kuo stipresnė partnerystė tarp mokyklos ir šeimos, tuo didesnis bendruomenės narių įsitraukimas. Pagal šį modelį išskiriamos šešios pagrindinės įsitraukimo formos: tėvystė, komunikacija, savanorystė, mokymasis namuose, dalyvavimas sprendimų priėmime ir bendradarbiavimas su bendruomene (Epstein, 2011). Šios formos atspindi skirtingus įsitraukimo lygius – nuo informavimo iki aktyvaus dalyvavimo ir partnerystės sprendžiant svarbius ugdymo klausimus.

Taigi galima teigti, kad Epstein modelis leidžia įsitraukimą suprasti kaip daugialypį procesą, kuris vystosi per partnerystę tarp mokyklos, šeimos ir bendruomenės. Šis modelis yra ypač aktualus analizuojant socialiai atsakingas veiklas, nes parodo, kaip bendruomenės nariai gali įsitraukti ne tik dalyvaudami, bet ir aktyviai prisideddami prie veiklų organizavimo bei sprendimų priėmimo. Šis modelis pabrėžia, kad efektyvus ugdymo procesas grindžiamas nuosekliu ir įvairiapusiu visų bendruomenės narių įsitraukimu. Papildomai švietimo bendruomenės įsitraukimas gali būti analizuojamas pasitelkiant Arnstein (1969) piliečių dalyvavimo modelį, dar vadinamą „dalyvavimo kopėčiomis“. Šis modelis išskiria skirtingus įsitraukimo lygius – nuo minimalaus, formalaus dalyvavimo iki aktyvaus bendruomenės narių įgalinimo. Žemiausiuose lygiuose bendruomenės nariai tik informuojami apie priimamus sprendimus arba konsultuojami, tačiau neturi realios įtakos. Aukštesniuose lygiuose atsiranda partnerystė, kai bendruomenės nariai tampa aktyviais sprendimų priėmimo dalyviais, o aukščiausiam lygmenyje jie įgyja realią galią ir kontrolę. Arnstein modelis leidžia įvertinti ne tik įsitraukimo buvimą, bet ir jo kokybę. Švietimo kontekste tai ypač svarbu, nes dažnai bendruomenės įsitraukimas apsiriboja informavimu ar konsultavimu, tačiau siekiant socialiai atsakingų veiklų įgyvendinimo būtinas aukštesnio lygio įsitraukimas – partnerystė ir bendradarbiavimas. Tokiu būdu šis modelis padeda

kritiškai įvertinti, ar bendruomenės nariai iš tikrųjų dalyvauja ugdymo procese, ar tik formaliai yra įsitraukiami. Lyginant šiuos modelius, galima pastebėti, kad Epstein modelis labiau orientuotas į praktines įsitraukimo formas ir jų įgyvendinimą švietimo įstaigoje, tuo tarpu Arnstein modelis leidžia kritiškai įvertinti įsitraukimo lygį ir bendruomenės narių galios pasiskirstymą. Tai reiškia, kad vienas modelis atsako į klausimą „kaip vyksta įsitraukimas“, o kitas – „kiek jis yra realus ir reikšmingas“. Todėl šių modelių derinimas leidžia išsamiau analizuoti švietimo bendruomenės įsitraukimą.

1.3 lentelė

Švietimo bendruomenės įsitraukimas

Įsitraukimo forma	Apibūdinimas	Pavyzdžiai ugdymo įstaigoje
Bendradarbiavimas	Skirtingų bendruomenės narių grupių sąveika siekiant bendrų tikslų	Mokytojų ir tėvų susitikimai, bendri projektai
Savanorystė	Savanoriškas dalyvavimas veiklose	Renginiai, akcijos, pagalba mokykloje
Dalyvavimas veiklose	Įsitraukimas į mokyklos organizuojamas veiklas	Šventės, edukaciniai renginiai, išvykos
Sprendimų priėmimas	Dalyvavimas mokyklos valdyme	Mokyklos taryba, mokinių savivalda
Iniciatyvumas	Aktyvus dalyvavimas kuriant ir siūlant naujas veiklas ar idėjas	Idėjų siūlymas, projektų inicijavimas, veiklų organizavimas
Partnerystė su bendruomene	Bendradarbiavimas su išorinėmis institucijomis	Projektai su vietos bendruomene, organizacijomis

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Epstein (2011), Wenger (1998), Henderson ir Mapp (2002), Senge (2006).

Pateiktoje lentelėje matomi apibendrinimai ir pagrindinės švietimo bendruomenės įsitraukimo formas, kurios išskiriamos mokslinėje literatūroje. Matyti, kad įsitraukimas pasireiškia ne tik dalyvavimu veiklose, bet ir aktyviu iniciatyvumu bei dalyvavimu sprendimų priėmime. Tai rodo, kad įsitraukimas yra daugialypis procesas, apimantis skirtingus aktyvumo lygius.

Apibendrinant galima teigti, kad švietimo bendruomenės įsitraukimas pasireiškia įvairiomis formomis ir gali būti vertinamas skirtingais teoriniais aspektais. Epstein modelis padeda atskleisti, kaip įsitraukimas vyksta per partnerystę, o Arnstein modelis leidžia įvertinti jo lygį ir realų bendruomenės narių dalyvavimą. Toks kompleksinis požiūris sudaro prielaidas efektyviam socialiai atsakingų veiklų įgyvendinimui ugdymo įstaigoje.

1.4. Švietimo bendruomenės įsitraukimo skatinimo būdai ir strategijos

Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, kad įsitraukimas nėra savaiminis procesas – jis priklauso nuo ugdymo įstaigoje sukurtų sąlygų ir taikomų skatinimo strategijų (Saks, 2006; Kahn, 1990). Tai reiškia, kad bendruomenės narių aktyvumas formuojasi ne spontaniškai, o kryptingai organizuojant veiklas, stiprinant tarpusavio ryšius ir sudarant galimybes dalyvauti. Vienas svarbiausių veiksnių, skatinančių bendruomenės įsitraukimą, yra bendradarbiavimas. Tyrimai rodo, kad kuo aktyviau bendruomenės nariai

įtraukiami į bendras veiklas, tuo didesnis jų noras dalyvauti ir prisidėti prie ugdymo proceso. Bendradarbiavimas tarp pedagogų, tėvų ir mokinių sudaro sąlygas dalintis patirtimi, generuoti idėjas ir kartu spręsti iškilusias problemas. Tokia sąveika stiprina bendruomenės ryšius ir skatina atsakomybės jausmą (Henderson & Mapp, 2002; Wenger, 1998). Kitas reikšmingas aspektas yra motyvacija. Įsitraukimas tiesiogiai priklauso nuo to, kiek bendruomenės nariai suvokia savo dalyvavimo prasmę ir vertę. Kai asmenys mato, kad jų nuomonė yra svarbi, o dalyvavimas turi realų poveikį, didėja jų vidinė motyvacija ir noras įsitraukti (Saks, 2006). Tai rodo, kad įsitraukimo skatinimas yra glaudžiai susijęs su prasmingumo kūrimu ir asmens santykiu su veikla.

Svarbią vietą įsitraukimo skatinime užima komunikacija. Aiškus ir nuoseklus informacijos pateikimas apie vykdomas veiklas, jų tikslus bei galimybes prisidėti padeda bendruomenės nariams geriau suprasti savo vaidmenį (Epstein, 2011). Informacijos trūkumas ar nepakankamas jos prieinamumas gali tapti viena iš priežasčių, ribojančių įsitraukimą. Todėl ugdymo įstaigos turi siekti užtikrinti atvirą ir skaidrią komunikaciją su visais bendruomenės nariais. Analizuojant praktinius įsitraukimo skatinimo būdus, galima išskirti tokias veiklas kaip bendri renginiai, projektinė veikla, darbo grupės ar individualūs susitikimai su bendruomenės nariais. Šios priemonės sudaro galimybes aktyviai dalyvauti ir prisidėti prie bendrų tikslų įgyvendinimo. Svarbu pabrėžti, kad tokios veiklos ne tik skatina įsitraukimą, bet ir kuria pasitikėjimu grįstus santykius tarp skirtingų bendruomenės grupių (Senge, 2006). Svarbus vaidmuo įsitraukimo skatinime tenka ugdymo įstaigos vadovui. Vadovo požiūris, iniciatyvumas ir gebėjimas telkti bendruomenę gali turėti esminę įtaką bendruomenės aktyvumui. Tyrimai rodo, kad vadovai, kurie aktyviai planuoja veiklas, skatina idėjų generavimą ir kuria palankų mikroklimatą, prisideda prie didesnio bendruomenės narių įsitraukimo. Tokiu būdu lyderystė tampa viena iš svarbiausių strategijų, skatinančių bendruomenės dalyvavimą.

Taip pat svarbu pabrėžti, kad įsitraukimo skatinimas turi būti nuoseklus ir ilgalaikis procesas. Vienkartinės iniciatyvos gali duoti trumpalaikį rezultatą, tačiau tik sistemingai taikomos strategijos leidžia pasiekti tvirtų pokyčių. Tai apima nuolatinį bendruomenės narių įtraukimą, jų nuomonės vertinimą ir grįžtamojo ryšio teikimą. Nepaisant taikomų skatinimo priemonių, egzistuoja ir veiksniai, kurie gali riboti įsitraukimą. Dažniausiai minimos kliūtys yra laiko trūkumas, motyvacijos stoka bei nepakankamas veiklų įvertinimas. Šie aspektai rodo, kad įsitraukimo skatinimas turi būti grindžiamas ne tik veiklų organizavimu, bet ir palankių sąlygų sudarymu bendruomenės nariams dalyvauti.

1.4 lentelė

Švietimo bendruomenės įsitraukimo skatinimo strategijos ir priemonės

Skatinimo priemonės ir būdai	Apibūdinimas	Praktinis taikymas ugdymo įstaigoje
Bendradarbiavimo skatinimas	Skirtingų bendruomenės narių aktyvus įtraukimas į bendras veiklas	Bendri projektai, renginiai, darbo grupės
Efektyvi komunikacija	Aiškus ir nuoseklus informacijos pateikimas	Tėvų susirinkimai, informacinės platformos, naujienlaiškiai

1.4 lentelės tęsinys 26 psl.

Skatinimo ir būdai	priemonės	Apibūdinimas	Praktinis įstaigoje	taikymas	ugdymo
		Vadovo ir iniciatyvių narių gebėjimas telkti bendruomenę	Veiklų	organizavimas,	
Grįžtamojo užtikrinimas	ryšio	Bendruomenės narių nuomonės vertinimas	Apklaustos, diskusijos, refleksijos		
Dalyvavimo plėtra	galimybių	Sudaromos sąlygos aktyviai įsitraukti	Savanorystė, projektai, savivalda		
Pasitikėjimo kūrimas		Atvira ir palaikanti aplinka	Bendruomenės	susitikimai,	
			bendradarbiavimo kultūra		

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis mokslinės literatūros analize (Kahn, 1990; Saks, 2006)

Kaip matyti pateiktoje lentelėje, apibendrina pagrindines švietimo bendruomenės įsitraukimo skatinimo strategijas ir priemones, išskiriamas mokslinėje literatūroje. Matyti, kad įsitraukimo skatinimas grindžiamas tarpusavyje susijusiais veiksniais – bendradarbiavimu, motyvacija, komunikacija ir lyderyste. Šių veiksmų sąveika sudaro prielaidas nuosekliam ir tvariam bendruomenės narių įsitraukimui, kuris yra būtinas socialiai atsakingų veiklų įgyvendinimui ugdymo įstaigoje.

Apibendrinant galima teigti, kad švietimo bendruomenės įsitraukimo skatinimas yra nuoseklus ir daugialypis procesas, apimantis įvairias tarpusavyje susijusias strategijas. Tinkamai taikomos skatinimo priemonės leidžia ne tik didinti bendruomenės aktyvumą, bet ir stiprinti tarpusavio ryšius bei sudaro prielaidas efektyviam socialiai atsakingų veiklų įgyvendinimui ugdymo įstaigoje.

1.5. Socialiai atsakingų veiklų organizavimo principai ir metodai

Socialiai atsakingų veiklų organizavimas ugdymo įstaigoje yra nuoseklus ir daugialypis procesas, reikalaujantis ne tik aiškaus veiklų planavimo, bet ir aktyvaus bendruomenės įtraukimo bei kryptingo jų įgyvendinimo. Šių veiklų efektyvumą lemia ne vien jų turinys, bet ir tai, kokiais principais jos grindžiamos bei kokie metodai taikomi jų realizavimui. Todėl svarbu pabrėžti, kad principai nusako veiklos kryptį ir vertybinį pagrindą, o metodai – praktinius būdus, leidžiančius šiuos principus įgyvendinti.

Vienas esminių socialiai atsakingų veiklų organizavimo principų yra bendradarbiavimas. Kaip pažymi Leliūgienė ir Sadauskas (2011), bendruomenė formuojasi per socialinę sąveiką ir bendrą veiklą, todėl bendradarbiavimas tampa pagrindine sąlyga įgyvendinant socialines iniciatyvas. Šis principas leidžia į veiklas įtraukti skirtingas bendruomenės grupes – mokinius, pedagogus, tėvus ir socialinius partnerius, o jų sąveika stiprina tarpusavio ryšius bei pasitikėjimą.

Kitas svarbus principas yra įsitraukimas, kuris siejamas su aktyviu bendruomenės narių dalyvavimu. Petukienė (2010) teigia, kad socialinė atsakomybė neatsiejama nuo suinteresuotų šalių įtraukimo į veiklas ir sprendimų priėmimą. Įsitraukimas leidžia bendruomenės nariams jaustis reikšmingais, skatina iniciatyvumą ir didina atsakomybės jausmą už bendrus rezultatus.

Ne mažiau svarbus yra atsakomybės principas, kuris siejamas su kiekvieno bendruomenės nario vaidmens suvokimu. Valuckienė ir kt. (2015) pabrėžia, kad institucijos, kurios skatina atsakomybės jausmą, pasiekia geresnių rezultatų ir stiprina bendruomenės ryšius. Atsakomybė šiuo atveju pasireiškia ne tik pareigų atlikimu, bet ir aktyviu dalyvavimu bei iniciatyvų kūrimu.

Tvarumo principas orientuotas į ilgalaikį socialiai atsakingų veiklų poveikį. Gumuliauskienė (2012) pažymi, kad šiuolaikinėje švietimo sistemoje svarbu siekti ne trumpalaikių rezultatų, o kurti veiklas, kurios turėtų ilgalaikę vertę bendruomenei. Tai reiškia, kad veiklos turi būti planuojamos taip, kad jų rezultatai būtų tęstiniai ir prisidėtų prie bendruomenės stiprinimo.

Papildomai galima išskirti socialinio aktyvumo principą, kuris siejamas su bendruomenės narių įgalinimu. Martišauskienė (2008) akcentuoja, kad ugdymo procese svarbu skatinti mokinių ir kitų bendruomenės narių aktyvų dalyvavimą visuomeniniame gyvenime, ugdant pilietiškumą ir atsakingą požiūrį į aplinką.

Aptarus principus, svarbu pabrėžti, kad jų įgyvendinimas praktikoje vyksta taikant konkrečius metodus. Metodai leidžia principus paversti realiomis veiklomis ir užtikrina jų veiksmingumą.

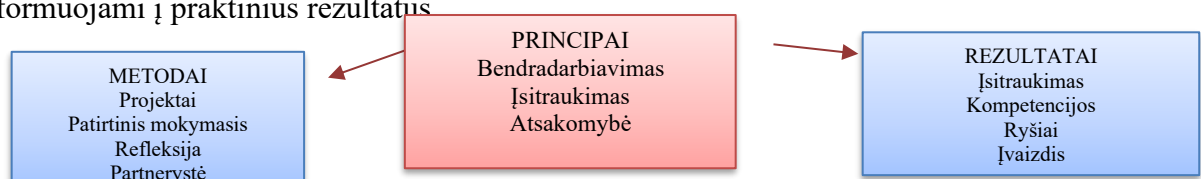
Vienas iš dažniausiai taikomų metodų yra projektinis metodas. Nefas ir kt. (2011) teigia, kad projektinė veikla sudaro sąlygas spręsti realias problemas, skatina bendradarbiavimą ir leidžia bendruomenės nariams aktyviai įsitraukti į veiklas. Projektai padeda integruoti skirtingas veiklas ir ugdo praktinius gebėjimus.

Kitas svarbus metodas yra patirtinis mokymasis. Dewey (2001) pabrėžia, kad efektyviausias mokymasis vyksta per tiesioginę patirtį. Dalyvaudami socialiai atsakingose veiklose, bendruomenės nariai ne tik įgyja žinių, bet ir formuoja vertybines nuostatas bei socialinius įgūdžius.

Refleksijos ir diskusijų metodai taip pat yra reikšmingi. Targamadžė (2019) pažymi, kad refleksija leidžia analizuoti patirtį, įvertinti veiklų rezultatus ir tobulinti veiklos procesą, o diskusijos skatina kritinį mąstymą ir bendruomenės dialogą.

Svarbus metodas yra ir socialinė partnerystė, grindžiama bendradarbiavimu su išorinėmis institucijomis. Kemshall ir Littlechild (2000) pabrėžia, kad bendradarbiavimas su tėvais ir vietos bendruomene padeda geriau atliepti realius poreikius ir didina veiklų efektyvumą.

Siekiant sistemiškai atskleisti socialiai atsakingų veiklų organizavimo procesą, pateikiama schema (žr. 3 pav.), kuri parodo, kaip vertybiniai principai per konkrečius metodus transformuojami į praktinius rezultatus.

3pav. Socialiai atsakingų veiklų organizavimo schema ugdymo įstaigoje

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Leliūgienė ir Sadauskas (2011), Nefas ir kt. (2011), Dewey (2001), Targamadžė (2019).

Kaip matyti iš pateiktos schemos, socialiai atsakingų veiklų organizavimas grindžiamas nuoseklia logika, kai principai apibrėžia veiklos kryptį, metodai leidžia juos įgyvendinti, o rezultatai atspindi pasiektą poveikį ugdymo procese.

Apibendrinant galima teigti, kad socialiai atsakingų veiklų organizavimas ugdymo įstaigoje grindžiamas aiškiais principais ir metodais, kurie leidžia užtikrinti veiklų efektyvumą ir tvarumą. Tik nuosekliai derinant šiuos elementus galima pasiekti reikšmingų rezultatų – aktyvų bendruomenės įsitraukimą, socialinių kompetencijų ugdymą ir stiprius bendruomenės ryšius.

1.6. Socialinės atsakomybės ugdymo strategijos švietimo institucijose

Socialinės atsakomybės ugdymas šiuolaikinėje švietimo sistemoje laikomas viena svarbiausių kryptų, orientuotą į aktyvios, sąmoningos ir pilietiškos asmenybės formavimą. Šis procesas nėra savaiminis – jis vyksta kryptingai taikant ugdymo strategijas, kurios sudaro sąlygas formuoti bendruomenės narių atsakomybę, iniciatyvumą ir socialinį sąmoningumą. Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, kad strategijos leidžia sistemingai organizuoti ugdymo procesą ir užtikrinti jo tęstinumą bei efektyvumą.

Bendruomenės įtraukimo strategija

Viena pagrindinių socialinės atsakomybės ugdymo strategijų yra bendruomenės įtraukimas. Ši strategija grindžiama aktyviu mokinių, pedagogų, tėvų ir kitų bendruomenės narių dalyvavimu ugdymo procese. Kaip pažymi Leliūgienė ir Sadauskas (2011), bendruomenė formuojasi per sąveiką ir bendrą veiklą, todėl aktyvus įsitraukimas sudaro prielaidas socialinei atsakomybei ugdyti per praktinę patirtį. Nefas ir kt. (2011) taip pat pabrėžia, kad dalyvavimas bendruomeninėse veiklose leidžia asmenims suvokti savo vaidmenį ir atsakomybę socialinėje aplinkoje.

Bendradarbiavimo strategija

Kita svarbi strategija yra bendradarbiavimo skatinimas. Ji pasireiškia skirtingų bendruomenės narių grupių – mokinių, pedagogų ir tėvų – tarpusavio sąveika, siekiant bendrų tikslų. Žukauskienė ir Macijauskienė (2020) teigia, kad glaudus bendradarbiavimas ugdymo procese didina bendruomenės įsitraukimą ir skatina atsakingą požiūrį į veiklą. Bendradarbiavimas leidžia dalintis patirtimi, kartu spręsti problemas ir kurti bendrą vertę, todėl jis laikomas viena iš esminių socialinės atsakomybės ugdymo sąlygų.

Motyvacijos stiprinimo strategija

Socialinės atsakomybės ugdymui svarbi ir motyvacijos stiprinimo strategija. Bendruomenės narių įsitraukimas priklauso nuo to, kiek jie suvokia veiklos prasmę ir savo indėlio reikšmę.

Kahn (1990) ir Saks (2006) pabrėžia, kad įsitraukimą skatina vidinė motyvacija, kuri atsiranda tuomet, kai asmuo jaučia savo veiklos svarbą ir turi galimybę dalyvauti sprendimų priėmimo. Tai rodo, kad motyvacija yra neatsiejama nuo prasmingo dalyvavimo ir atsakomybės suvokimo. Efektyvios komunikacijos strategija

Efektyvi komunikacija taip pat yra svarbi socialinės atsakomybės ugdymo strategija. Ji apima aiškų informacijos pateikimą, nuolatinį dialogą ir grįžtamąjį ryšį. Epstein (2011) pabrėžia, kad nuosekli komunikacija tarp mokyklos ir šeimos stiprina pasitikėjimą ir sudaro sąlygas aktyvesniam bendruomenės įsitraukimui. Informacijos prieinamumas leidžia bendruomenės nariams geriau suprasti veiklų tikslus ir jų reikšmę, todėl komunikacija tampa svarbia įsitraukimo prielaida.

Lyderystės strategija

Svarbią vietą socialinės atsakomybės ugdyme užima lyderystė. Ugdymo įstaigos vadovai ir pedagogai, formuodami organizacijos kultūrą ir mikroklimatą, gali daryti reikšmingą įtaką bendruomenės aktyvumui. Fullan (2007) teigia, kad lyderystė švietime yra susijusi su gebėjimu telkti bendruomenę, skatinti iniciatyvumą ir kurti bendradarbiavimu grįstą aplinką. Tokia lyderystė padeda stiprinti bendruomenės įsitraukimą ir atsakomybės jausmą.

Patirtinio mokymosi strategija

Socialinės atsakomybės ugdymas glaudžiai susijęs su patirtiniu mokymusi. Dalyvaudami socialinėse iniciatyvose, projektuose ar savanorystėje, bendruomenės nariai įgyja praktinės patirties ir ugdo socialinius gebėjimus. Dewey (2001) pabrėžia, kad mokymasis per patirtį yra vienas efektyviausių būdų ugdyti atsakingą ir aktyvų asmenį, nes leidžia teorines žinias pritaikyti realiose situacijose.

Refleksijos strategija

Ne mažiau svarbi yra refleksijos strategija, kuri leidžia analizuoti patirtį ir įvertinti veiklų rezultatus. Targamadžė (2019) pažymi, kad refleksija skatina kritinį mąstymą, savęs pažinimą ir atsakomybės ugdymą. Analizuodami savo veiklą, bendruomenės nariai gali geriau suprasti socialinės atsakomybės reikšmę ir identifikuoti tobulintinas sritis.

1.6. lentelė

Socialinės atsakomybės ugdymo strategijos švietimo institucijose

Strategija	Esmė	Praktinis taikymas ugdymo įstaigoje
Bendruomenės įtraukimas	Aktyvus visų bendruomenės narių dalyvavimas ugdymo procese ir veiklose	Tėvų įtraukimas į renginius, mokinių dalyvavimas projektuose, bendruomeninės iniciatyvos
Bendradarbiavimas	Skirtingų grupių sąveika siekiant bendrų tikslų	Mokytojų, tėvų ir mokinių bendri projektai, komandinis darbas, partnerystės veiklos

1.6. lentelės tęsinys 30 psl.

Strategija	Esmė	Praktinis taikymas ugdymo įstaigoje
Motyvacijos stiprinimas	Vidinės motyvacijos skatinimas, suvokiant veiklos prasmę	Dalyvavimas sprendimų priėmimo, idėjų įgyvendinimas, mokinių iniciatyvų skatinimas
Efektyvi komunikacija	Aiškūs informacijos pateikimas ir nuolatinis dialogas	Tėvų susirinkimai, skaitmeninės platformos, naujienlaiškiai, grįžtamasis ryšys
Lyderystė	Vadovų ir pedagogų gebėjimas telkti bendruomenę ir skatinti aktyvumą	Veiklų inicijavimas, palankaus mikroklimato kūrimas, bendruomenės telkimas
Patirtinis mokymasis	Mokymasis per tiesioginę patirtį ir veiklą	Savanorystė, socialiniai projektai, praktinės veiklos bendruomenėje
Refleksija	Patirties analizė ir veiklos tobulinimas	Diskusijos, aptarimai, apklausa, veiklų vertinimas

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Leliūgienė ir Sadauskas (2011), Nefas ir kt. (2011), Epstein (2011), Kahn (1990), Saks (2006), Dewey (2001), Fullan (2007), Targamadžė (2019).

Kaip matyti lentelėje, socialinės atsakomybės ugdymas grindžiamas tarpusavyje susijusiomis strategijomis, kurios apima tiek bendruomenės įtraukimą, tiek praktinį jų įgyvendinimą. Šių strategijų taikymas leidžia užtikrinti nuoseklų ir veiksmingą socialinės atsakomybės ugdymo procesą.

Apibendrinant galima teigti, kad socialinės atsakomybės ugdymas švietimo institucijose grindžiamas tarpusavyje susijusiomis strategijomis, kurios apima bendruomenės įtraukimą, bendradarbiavimą, motyvacijos stiprinimą, komunikaciją, lyderystę, patirtinį mokymąsi ir refleksiją. Šių strategijų taikymas sudaro prielaidas kurti aktyvią, atsakingą ir bendruomenišką ugdymo aplinką, kurioje socialinė atsakomybė tampa neatsiejama ugdymo proceso dalimi.

1.7. Įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas iššūkiai, kliūtys ir barjerai

Švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas laikomas svarbia sąlyga siekiant ugdyti pilietiškumą, socialinę atsakomybę ir bendruomeniškumą. Tačiau praktikoje šis procesas neretai susiduria su įvairiais iššūkiais, kurie riboja aktyvų bendruomenės narių dalyvavimą. Mokslinėje literatūroje išskiriama, kad įsitraukimą veikia tiek individualūs, tiek organizaciniai ir socialiniai veiksniai, kurie gali pasireikšti kaip kliūtys arba barjerai (Kahn, 1990; Saks, 2006; Epstein, 2011). Svarbu atskirti šias sąvokas. **Kliūtys** dažniausiai suprantamos kaip laikini, situaciniai veiksniai, kurie gali būti įveikiami tinkamai organizuojant veiklas ar sudarant palankesnes sąlygas. Tuo tarpu **barjerai** yra gilesni, struktūriniai ar sisteminiai veiksniai, kurie reikalauja ilgalaikių pokyčių organizacijos kultūroje ar valdyje (Arbuckle, 2012; Epstein, 2011).

Viena dažniausių kliūčių yra bendruomenės narių motyvacijos stoka. Tyrimai rodo, kad įsitraukimas tiesiogiai priklauso nuo asmens vidinės motyvacijos ir suvokimo apie veiklos

prasmę (Kahn, 1990; Saks, 2006). Jei bendruomenės nariai nemato aiškos veiklos vertės ar savo indėlio reikšmės, jų dalyvavimas tampa pasyvus. Ši problema dažnai susijusi su ribotomis galimybėmis įsitraukti į veiklą planavimą ir sprendimų priėmimą. Kita reikšminga kliūtis yra laiko trūkumas ir didelis darbo krūvis. Pedagogai, tėvai ir mokiniai dažnai susiduria su intensyviu darbo ar mokymosi tempu, todėl papildomos socialinės veiklos gali būti suvokiamos kaip papildoma našta. Tai rodo, kad socialiai atsakingų veiklų organizavimas turi būti derinamas su bendruomenės narių galimybėmis ir turimais ištekliais. Organizaciniai veiksniai dažniau pasireiškia kaip barjerai. Neaiškus veiklų planavimas, komunikacijos trūkumas ar koordinavimo stoka gali reikšmingai mažinti įsitraukimą. Epstein (2011) pabrėžia, kad nuosekli ir aiški komunikacija yra viena pagrindinių sąlygų, užtikrinančių bendruomenės dalyvavimą. Informacijos trūkumas ar jos neprieinamumas riboja galimybes įsitraukti net ir motyvuotiems bendruomenės nariams. Reikšmingu barjeru laikomas ir lyderystės trūkumas. Ugdymo įstaigos vadovų ir pedagogų gebėjimas telkti bendruomenę, kurti palankų mikroklimatą ir skatinti iniciatyvumą turi tiesioginę įtaką įsitraukimui (Fullan, 2007). Jei organizacijoje vyrauja pasyvus požiūris ar trūksta iniciatyvos, bendruomenės nariai taip pat linkę mažiau įsitraukti. Socialiniai veiksniai, tokie kaip tėvų pasyvumas, socialinė nelygybė ar silpni bendruomenės ryšiai, taip pat gali veikti kaip barjerai. Nefas ir kt. (2011) pažymi, kad mokykla yra glaudžiai susijusi su vietos bendruomene, todėl jos aktyvumas tiesiogiai veikia ugdymo procesą. Jei bendruomenė nėra aktyvi, mokyklos iniciatyvos dažnai nesulaukia pakankamo palaikymo. Dar vienas svarbus aspektas – veiklų tęstinumo stoka. Socialiai atsakingos veiklos neretai įgyvendinamos kaip pavienės iniciatyvos, neturinčios ilgalaikės strategijos. Tokiu atveju jų poveikis tampa ribotas, o įsitraukimas – epizodinis. Valuckienė ir kt. (2015) pabrėžia, kad tvarumas yra esminė sąlyga siekiant ilgalaikių rezultatų švietimo sistemoje. Siekiant aiškiau atskleisti įsitraukimą ribojančių veiksnių pobūdį, pateikiama kliūčių ir barjerų palyginimo schema (žr. 4 pav.).

4 pav. Įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas kliūčių ir barjerų palyginimas

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis Kahn (1990), Saks (2006), Epstein (2011), Fullan (2007)

Kaip matyti iš pateiktos schemos, kliūtys dažniausiai yra susijusios su individualiais ar situaciniais veiksniais, tokiais kaip laiko trūkumas ar motyvacijos stoka, ir gali būti įveikiamos organizacinėmis priemonėmis. Tuo tarpu barjerai yra gilesni, susiję su organizacijos kultūra, lyderyste ar socialine aplinka, todėl jų įveikimas reikalauja sisteminių pokyčių.

Apibendrinant galima teigti, kad švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas priklauso nuo daugelio tarpusavyje susijusių veiksnių. Analizė parodė, kad svarbu atskirti kliūtis ir barjerus, nes jie skiriasi savo pobūdžiu ir poveikiu įsitraukimui. Kliūtys dažniausiai yra susijusios su konkrečiomis situacijomis, pavyzdžiui, laiko trūkumu, informacijos stoka ar motyvacijos sumažėjimu. Tokius veiksnius dažniausiai galima spręsti organizacinėmis priemonėmis – gerinant komunikaciją, sudarant lankstesnes dalyvavimo galimybes ar labiau įtraukiant bendruomenės narius į veiklų planavimą. Tuo tarpu barjerai yra sudėtingesni, nes jie susiję su gilesniais dalykais, tokiais kaip organizacijos kultūra, lyderystės stoka ar bendruomenės pasyvumas. Tokiais atvejais vien pavienių priemonių nepakanka – reikalingi nuoseklūs ir ilgalaikiai pokyčiai. Taip pat galima pastebėti, kad šie veiksniai dažnai yra susiję tarpusavyje. Pavyzdžiui, neaiški komunikacija gali mažinti motyvaciją, o silpna lyderystė – bendrą bendruomenės aktyvumą. Dėl to svarbu į įsitraukimo skatinimą žiūrėti kompleksiskai.

2. TYRIMO METODOLOGIJA

Nors švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas laikomas svarbiu bendruomeniškumo ir socialinės atsakomybės stiprinimo veiksmu, mokslinėje literatūroje vis dar nepakankamai aišku, kokie veiksniai skatina arba riboja bendruomenės narių įsitraukimą į šias veiklas. Tyrimo metu siekiama išsiaiškinti, kaip švietimo bendruomenės nariai įsitraukia į socialiai atsakingas veiklas, kokie veiksniai skatina aktyvų dalyvavimą bei kokios priežastys riboja bendruomenės įsitraukimą. Tyrimas remiasi teorinėje darbo dalyje aptartais pagrindiniais konceptais – švietimo bendruomene, įsitraukimu bei socialine atsakomybe. Mokslinėje literatūroje pabrėžiama, kad bendruomenės narių dalyvavimas socialiai atsakingose veiklose stiprina bendruomeniškumą, bendradarbiavimą ir socialinę atsakomybę ugdymo įstaigose. Taip pat akcentuojama, kad įsitraukimui įtakos turi įvairūs organizaciniai ir individualūs veiksniai: motyvacija, informacijos prieinamumas, bendradarbiavimas bei vadovų palaikymas. Aktyvų dalyvavimą dažniausiai riboja laiko trūkumas, didelis darbo krūvis ir nepakankamas informuotumas.

Tyrimo problema. Nors švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas laikomas svarbiu bendruomeniškumo ir socialinės atsakomybės stiprinimo veiksmu, vis dar nepakankamai aišku, kokie veiksniai skatina arba riboja bendruomenės narių įsitraukimą į šias veiklas.

Probleminiai klausimai.

1. Kaip švietimo bendruomenės nariai įsitraukia į socialiai atsakingas veiklas?
2. Kokie veiksniai skatina bendruomenės narių įsitraukimą į šias veiklas?
3. Kokios priežastys trukdo bendruomenės nariams aktyviau dalyvauti socialiai atsakingose veiklose?

Teorinis pagrindas. Tyrimas remiasi mokslinėje literatūroje aptartomis švietimo bendruomenės, įsitraukimo ir socialinės atsakomybės sąvokomis. Literatūroje pabrėžiama, kad bendruomenės narių dalyvavimas veiklose yra svarbus, nes tai stiprina bendruomeniškumą ir tarpusavio ryšius. Taip pat akcentuojama, kad socialiai atsakingos veiklos padeda skatinti aktyvesnį bendruomenės įsitraukimą. Moksliniai šaltiniai rodo, kad įsitraukimui įtakos turi įvairūs veiksniai, pavyzdžiui, motyvacija, informacijos prieinamumas ar bendradarbiavimas tarp bendruomenės narių. Tuo tarpu įsitraukimą dažnai riboja tokie dalykai kaip laiko trūkumas ar nepakankamas informuotumas. Šios teorinės įžvalgos padeda geriau suprasti, kaip ir kodėl bendruomenė įsitraukia į socialiai atsakingas veiklas.

Metodologinis pagrindas. Tyrime pasirinkta mišri tyrimo strategija, derinant kiekybinius ir

kokybinius tyrimo metodus. Tokia strategija pasirinkta siekiant išsamiau atskleisti švietimo bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas bei geriau suprasti įsitraukimą skatinančius ir ribojančius veiksnius. Kiekybinis tyrimas leido nustatyti bendras tyrimo tendencijas, o kokybinis tyrimas padėjo giliau atskleisti ugdymo įstaigų vadovų patirtis bei požiūrį į bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas.

Kiekybiniam tyrimui pasirinkta anketinė apklausa, o kokybiniam tyrimui – fokusuotos grupės diskusija. Šių metodų derinimas sudarė galimybes kompleksiskai analizuoti tiriamą reiškinį bei papildyti kiekybinio tyrimo rezultatus kokybinėmis įžvalgomis.

2.1. Tyrimo dizainas

Šio darbo tyrimo dizainas sudarytas remiantis Saunders, Thornhill ir Lewis (2009) pasiūlyta tyrimų dizaino koncepcija, apimančia pagrindinius tyrimo etapus.

Tyrimo filosofija. Darbe remiamasi pragmatizmo filosofija. Ji leidžia taikyti skirtingus tyrimo metodus, priklausomai nuo to, kas geriausiai padeda atsakyti į tyrimo klausimus. Todėl šiame tyrime derinami kiekybiniai ir kokybiniai metodai, siekiant geriau suprasti bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas.

Tyrimo prieiga. Pasirinkta dedukcinė prieiga. Pirmiausia, remiantis teorine literatūra, suformuluojamos pagrindinės prielaidos, o vėliau jos tikrinamos atliekant empirinį tyrimą.

Tyrimo strategija. Tyrime taikoma mišri strategija. Kiekybinėje dalyje naudojama anketinė apklausa, kuri leidžia įvertinti bendruomenės narių nuomonę ir jų dalyvavimą veiklose. Kokybinėje dalyje organizuojama fokus grupės diskusija su ugdymo įstaigų vadovais, siekiant geriau suprasti jų patirtis ir požiūrį.

Metodų pasirinkimas. Kiekybiniam tyrimui naudota anketinė apklausa, skirta pedagogams ir tėvams (globėjams). Klausimynai sudaryti remiantis teorine medžiaga, o atsakymai vertinti naudojant Likerto skalę. Surinkti duomenys analizuoti taikant aprašomąją statistiką ir regresijos analizę SPSS programa. Kokybiniam tyrimui pasirinkta fokus grupės diskusija su ugdymo įstaigų vadovais. Diskusijos metu aptartos bendruomenės įsitraukimo patirtys, išryškintos pagrindinės problemos ir galimi jų sprendimo būdai. Gauti duomenys analizuoti taikant turinio analizę.

Tyrimo laikotarpis ir procedūros.

Tyrimas buvo vykdomas 2026 m. kovo – gegužės mėnesiais. Pirmiausia buvo parengti klausimynai pedagogams ir tėvams bei klausimai fokusuotos grupės diskusijai su vadovais. Po to atlikta anketinė apklausa, kurios metu siekta sužinoti, kaip bendruomenės nariai įsitraukia į socialiai atsakingas veiklas, kaip dažnai jose dalyvauja ir kas juos skatina ar trukdo įsitraukti. Vėliau vyko fokusuotos grupės diskusija su ugdymo įstaigų vadovais, kurios metu jie pasidalijo

savo patirtimi ir įžvalgomis apie bendruomenės įsitraukimą. Surinkti duomenys buvo analizuojami, siekiant geriau suprasti nagrinėjamą problemą.

2.2. Tyrimo metodai ir imtis

Anketinė apklausa buvo pagrindinis tyrimo metodas, skirtas įvertinti švietimo bendruomenės narių požiūrį į jų įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas.

2.2.1 lentelė

Tikslinės grupės

Tikslinė grupė	Tema	Detalus turinys	Teorinis pagrindimas
Pedagogai, tėvai (globėjai)	Socialiai atsakingos veiklos	Dalyvavimas veiklose, įsitraukimo formos, veiklų reikšmė	Epstein (2011), Putnam (2000), Bryk & Schneider (2002)
Pedagogai, tėvai (globėjai)	Bendruomenės įsitraukimas ir bendradarbiavimas	Dalyvavimo dažnumas, iniciatyvumas, bendradarbiavimas	Henderson & Mapp (2002), Wenger (1998)
Pedagogai, tėvai (globėjai)	Įsitraukimą lemiantys veiksniai	Motyvacija, informuotumas, kliūtys dalyvauti	OECD (2019), Senge (2006)

Šaltinis: sudaryta autorės

Instrumento struktūra. Anketa sudaryta iš trijų pagrindinių dalių:

Respondentų bendrieji duomenys.

Dalyvavimas socialiai atsakingose veiklose (dažnumas ir formos).

Veiksniai, skatinantys arba ribojantys įsitraukimą.

Anketą sudarė uždaro tipo klausimai (Likerto skalė) ir keli atviri klausimai, leidę respondentams išsakyti savo nuomonę.

Objekto operacionalizacija. Šio tyrimo objektas – švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas – nagrinėjamas per kelis aspektus. Tyrime vertinama, kaip dažnai bendruomenės nariai dalyvauja veiklose, kokiomis formomis įsitraukia, kiek yra informuoti apie vykdomas veiklas. Taip pat svarbu išsiaiškinti, kas skatina dalyvauti ir kas trukdo aktyviau įsitraukti. Be to, atsižvelgiama į bendradarbiavimą tarp bendruomenės narių bei į tai, kokią naudą šios veiklos suteikia. Siekiant aiškiau pagrįsti tyrimo instrumentą, toliau pateikiama lentelė, kurioje išskirtos pagrindinės kategorijos, jų matavimo klausimai ir sąsajos su teorija.

2.2.2. lentelė

Empirinio tyrimo instrumento pagrindimas

Kategorija	Klausimai(iš anketos)	Tikslas	Sąsajos su teorine dalimi	Šaltiniai, kuriais remtasi sudarant klausimus
------------	-----------------------	---------	---------------------------	---

2.2.2 lentelės tęsinys 36 psl.

Kategorija	Klausimai(iš anketos)	Tikslas	Sąsajos su teorine dalimi	Šaltiniai, kuriais remtasi sudarant klausimus
Elgesinis įsitraukimas	6, 7 tėvai (globėjai), 4, 5 (pedagogai)	Nustatyti, kaip dažnai ir kokiomis formomis bendruomenės nariai dalyvauja socialiai atsakingose veiklose	Dalyvavimo dažnumas, įsitraukimo formos	Fredricks et al. (2004), Epstein (2011)
Emocinis įsitraukimas	9 tėvai (globėjai), 12 (pedagogai)	Įvertinti bendruomenės narių požiūrį, motyvaciją ir emocinį santykį su veiklomis	Motyvacija, pasitenkinimas, įsitraukimo svarbos suvokimas.	Fredricks et al. (2004), Putnam (2000)
Kognityvinis įsitraukimas	4, 5, 11 tėvai (globėjai),	Nustatyti informuotumo lygį ir suvokimą apie socialiai atsakingas veiklas	Informacijos prieinamumas, supratimas.	Fredricks et al. (2004), Henderson & Mapp (2002)
Socialiai atsakingos veiklos	8 (pedagogai), 11 tėvai (globėjai),	Nustatyti vykdomų veiklų pobūdį ir įvairovę	Veiklų tipai ir jų reikšmė	OECD (2019)
Organizaciniai veiksniai ir bendradarbiavimas	10–11 (pedagogai), 11 tėvai (globėjai),	Įvertinti organizacinės aplinkos ir bendradarbiavimo įtaką įsitraukimui	Bendruomeniškumas, vadovų palaikymas	Bryk & Schneider (2002), Wenger (1998)
Barjerai ir tobulinimo galimybės	10 tėvai (globėjai), 13, 16 (pedagogai)	Nustatyti įsitraukimą ribojančius veiksnius ir galimus sprendimus.	Kliūtys ir plėtros kryptys	OECD (2019), Epstein (2011)

Šaltinis: sudaryta autorės

Imties charakteristika Tyrime dalyvavo 75 tėvai (globėjas) ir 31 pedagogai, focus grupės diskusijoje – 5 vadovai, iš Šalčininkų rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigų. Respondentai atrinkti taikant patogiosios atrankos metodą, siekiant užtikrinti tikslinių grupių reprezentatyvumą. Siekiant platesnio požiūrio į socialiai atsakingų veiklų organizavimą ir bendruomenės įsitraukimą, papildomai buvo apklausti ir ugdymo įstaigų vadovai iš skirtingų darželių. Toks sprendimas leido surinkti įvairesnę informaciją apie vadovų požiūrį ir taikomas praktikas.

Tyrimo organizavimas. Apklausa buvo vykdoma internetu, naudojant platformą *manoapklausa.lt*. Nuorodos į klausimynus buvo platinamos per skirtingas ugdymo įstaigas ir elektroninius dienynus. Tyrimas vyko 2026 m. balandžio – gegužės mėnesiais. Svarbu pažymėti, kad tyrimo metu nebuvo siekiama identifikuoti konkrečių ugdymo įstaigų ar susieti atskirų respondentų grupių (tėvų, pedagogų ir vadovų) konkrečios įstaigos lygmeniu. Tyrimo tikslas buvo atskleisti bendras švietimo bendruomenės įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas

tendencijas ir jas lemiančius veiksnus. Dėl šios priežasties tyrimo rezultatai interpretuojami apibendrintai, analizuojant švietimo bendruomenės įsitraukimą kaip socialinį reiškinį, o ne konkrečių ugdymo įstaigų lyginamąją analizę.

Focus grupės diskusijoje dalyvavo skirtingų ugdymo įstaigų vadovai. Vadovų apklausos duomenys naudojami kaip papildoma informacija, padedanti geriau suprasti organizacinius veiksnus ir bendrą socialiai atsakingų veiklų kontekstą

Anketų grįžtamumas. Apklausa buvo vykdoma naudojant internetinę platformą *manoapklausa.lt*, kuri leidžia patogiai pasiekti tikslinę respondentų grupę ir efektyviai rinkti duomenis. Siekiant užtikrinti, kad apklausoje dalyvautų tik tikslinės grupės respondentai, nuorodos į klausimynus buvo platinamos per konkrečias ugdymo įstaigas – pedagogams per vidinius komunikacijos kanalus, o tėvams (globėjams) per elektroninius dienynus ir ugdymo įstaigų administraciją. Tokiu būdu buvo ribojama atsitiktinių respondentų dalyvavimo galimybė.

Statistinių duomenų analizė Atliekant kiekybinį tyrimą naudota IBM SPSS Statistics 22 programa. Duomenys analizuoti naudojant dažnių lenteles. Tikrinant duomenų normalumą naudoti Kolmogorovo-Smirnov ir Shapiro-Wilk testai. Ieškant sąryšių tarp kintamųjų naudota Spearmano koreliacija. Lyginant vidurinius rangus tarp kintamųjų, naudotas Wilcoxon Signed Ranks testas. Visame darbe taikant statistinius testus naudotas 5% pasiklivimo lygmuo.

Tyrimo etika. Visi tyrimo dalyviai buvo informuoti apie tyrimo tikslą. Užtikrintas anonimiškumas ir duomenų konfidencialumas, duomenys naudoti tik moksliniais tikslais.

Interviu metodas. Kokybiniam tyrimui pasirinkta fokus grupės diskusija su ugdymo įstaigų vadovais, siekiant geriau suprasti bendruomenės įsitraukimo organizavimą ir patirtis.

2.2.3 lentelė

Tyrimo kryptis

Tema	Detalus turinys	Teorinis pagrindimas
Bendruomenės įsitraukimas	Kaip įtraukiami pedagogai, tėvai, kokios taikomos priemonės	Epstein (2011), Wenger (1998)
Socialiai atsakingos veiklos	Veiklų organizavimas, jų reikšmė bendruomenei	Senge (2006), OECD (2019)
Iššūkiai ir sprendimai	Kliūtys įsitraukimui ir galimi sprendimo būdai	Bryk & Schneider (2002)

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis SPSS tyrimo duomenimis

Klausimyno struktūra – diskusijos metu daugiausia dėmesio skirta:

- Bendruomenės įsitraukimo patirtims,
- Pagrindinėms problemoms,
- Galimiems sprendimo būdams.

Imtis: Fokus grupėje dalyvavo 5 Šalčininkų rajono ikimokyklinių ugdymo įstaigų vadovai.

Interviu eiga: interviu vyko mokyklų administracijos patalpose, truko vidutiniškai 40 min.

Tiriamoji populiacija ir imtis Tyrimo populiaciją sudaro Šalčininkų rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigų bendruomenė. Populiacija suskirstyta į pagrindinės grupės pedagogai, tėvai (globėjai) ir ugdymo įstaigų vadovai. Šios grupės pasirinktos todėl, kad jos tiesiogiai dalyvauja ugdymo procese ir gali pateikti savo nuomonę apie įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas.

2.2.4 lentelė

Tyrimo imtis

Tiriamoji grupė	Respondentų skaičius	Atrankos būdas
Tėvai (globėjai)	75	Patogioji atranka
Pedagogai	31	Patogioji atranka
Vadovai	5	Tikslinė atranka

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis SPSS tyrimo duomenimis

Tyrimo papildymas. Tyrime dalyvavę respondentai atstovauja skirtingoms ugdymo įstaigoms, todėl tyrimo metu nebuvo siekiama susieti konkrečių tėvų, pedagogų ir vadovų vertinimų vienos įstaigos lygmeniu. Gauti duomenys analizuojami apibendrintai, siekiant atskleisti bendras įsitraukimo tendencijas.

Imties pagrindimas. Tėvai (globėjai) ir pedagogai buvo atrinkti taikant patogiosios atrankos metodą, nes jų dalyvavimas tyrime priklausė nuo savanoriško apsisprendimo užpildyti anketą. Vadovai buvo pasirinkti taikant tikslinę atranką, atsižvelgiant į jų užimamas pareigas ir patirtį organizuojant socialiai atsakingas veiklas.

Duomenų analizė. Atliekant kiekybinį tyrimą naudota IBM SPSS Statistics 22 programa. Duomenys analizuoti naudojant dažnių lenteles. Duomenų normalumui tikrinti taikyti Kolmogorovo–Smirnov ir Shapiro–Wilk testai. Ryšiams tarp kintamųjų nustatyti naudota Spearmano koreliacija. Visuose statistiniuose testuose taikytas 5 proc. reikšmingumo lygmuo ($p < 0,05$). Kokybiniam tyrimui pasirinkta fokus grupės diskusija, kuri laikoma dalinai struktūruotu interviu, atliekamu nedidelėje tikslingai parinktoje grupėje. Tyrime dalyvavo 5 Šalčininkų rajono ikimokyklinio ugdymo įstaigų vadovai. Informantai atrinkti taikant kriterinę atranką, atsižvelgiant į jų užimamas pareigas ir darbo patirtį. Visi atrinkti vadovai atitiko nustatytus kriterijus, todėl buvo apklausti. Fokus grupės diskusijos metu siekta išsiaiškinti vadovų požiūrį į bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas, aptarti pagrindinius iššūkius ir galimus sprendimo būdus. Diskusijos metu taip pat buvo reflektuojami kiekybinio tyrimo rezultatai. Kokybiniai duomenys analizuoti taikant turinio analizę, išskiriant pagrindines kategorijas ir subkategorijas. Tyrime derinti kiekybiniai ir kokybiniai duomenys leido išsamiau atskleisti nagrinėjamą problemą.

Klausimynai buvo sudaryti remiantis mokslinės literatūros analize ir patalpinti internetinėje

platformoje www.manoapklausa.lt. Pedagogų apklausos nuoroda buvo platinama per Šalčininkų savivaldybės švietimo paslaugų centrą, o tėvų (globėjų) – per elektroninius dienynus. *Tyrimo etika*. Tyrimo dalyviai buvo informuoti apie tyrimo tikslą, dalyvavimas buvo savanoriškas. Užtikrintas respondentų anonimiškumas ir duomenų konfidencialumas. Prieš fokus grupės diskusiją informantai pasirašė informuoto sutikimo formą. *Tyrimo ribojimai*. Tyrimas atliktas viename rajone, todėl gauti rezultatai gali neatspindėti situacijos kitose vietovėse. Taip pat pažymėtina, kad kokybinėje tyrimo dalyje dalyvavo tik ugdymo įstaigų vadovai, todėl jų nuomonė gali skirtis nuo kitų bendruomenės narių vertinimų.

3. ŠVIETIMO BENDRUOMENĖS ĮSITRAUKIMO Į SOCIALIAI ATSAKINGAS VEIKLAS TYRIMO REZULTATAI

3.1. Kiekybinio tyrimo analizė ir rezultatai

Šioje dalyje pateikti švietimo įstaigų bendruomenės narių (pedagogų ir tėvų(globėjų)) įsitraukimo į įstaigos socialinės veiklas tyrimo rezultatai.

3.1.1. Normalumo testai

Kiekvienam kintamajam buvo atliktas normalumo vertinimas, taikant du skirtingus testus. Duomenų pasiskirstymui įvertinti naudoti Kolmogorovo–Smirnov ir Šapiro–Vilko testai. Kolmogorovo–Smirnov testas dažniau taikomas bendram duomenų pasiskirstymo vertinimui, o Šapiro–Vilko testas laikomas jautresniu, ypač mažesnėse imtyse. Atliekant šiuos testus buvo tikrinamos

H_0 - duomenys yra pasiskirstę normaliai;
 H_1 – duomenys nėra pasiskirstę normaliai.

Tyrimo taikytas (5 proc.) reikšmingumo lygmuo ($\alpha = 0,05$). Jei p reikšmė yra didesnė nei 0,05, laikoma, kad duomenys pasiskirstę normaliai. Jei p reikšmė yra mažesnė arba lygi 0,05, daroma išvada, kad duomenys nėra pasiskirstę normaliai. Pedagogų ($N = 31$) ir tėvų (globėjų) ($N = 75$) imčių normalumo testų rezultatai pateikti lentelėse. Gauti rezultatai parodė, daugumos kintamųjų p reikšmės yra mažesnės nei 0,05 todėl galima teigti, kad duomenys nėra normaliai pasiskirstę. Tolesnei analizei taikomi neparametriniai statistiniai metodai, kurie nereikalauja duomenų normalumo prielaidos. Šie rezultatai yra svarbūs, nes leidžia parinkti tinkamus analizės metodus ir užtikrinti tyrimo rezultatų patikimumą.

3.1.1.1 lentelė

Normalumo testai, pedagogų: Kolmogorovo–Smirnov ir Shapiro–Wilk ($N = 31$)

Kintamasis	Kolmogorovo–Smirnov			Shapiro–Wilk		
	Statistika	df	Sig	Statistika	df	Sig
Bendradarbiavimo įvairovė skatina įsitraukimą	0.442	31	0.000	0,615	31	0.000
Vadovas skatina dalyvauti	0.335	31	0.003	0.753	31	0.000
Jaučiu vadovybės palaikymą	0.232	31	0.092	0.882	31	0.005
Esu motyvuotas dalyvauti	0.310	31	0.008	0.816	31	0.000
Mano indėlis yra vertinamas	0.292	31	0.016	0.803	31	0.000

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis SPSS tyrimo duomenimis

3.1.1.2 lentelė

Normalumo testai, tėvų(globėjų): Kolmogorovo–Smirnov ir Shapiro–Wilk ($N = 75$)

Kintamasis	Kolmogorovo–Smirnov			Shapiro–Wilk		
	Statistika	df	Sig	Statistika	df	Sig

3.1.1.2 lentelės tęsinys 41 psl.

Kintamasis	Kolmogorovo–Smirnov			Shapiro–Wilk		
	Statistika	df	Sig	Statistika	df	Sig
Dalyvavimo dažnumas	0.290	75	0.000	0.731	75	0.000
Kvietimų dažnumo vertinimas	0.362	75	0.000	0.781	75	0.000
Sudaromos galimybės įsitraukti	0.319	75	0.000	0.766	75	0.000
Veiklos svarbios vaikui	0.284	75	0.000	0.622	75	0.000
Mano nuomonė įtraukiama	0.336	75	0.000	0.622	75	0.000

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis SPSS tyrimo duomenimis

Duomenų rezultatai yra svarbūs atliekant interpretaciją, bus naudojame, tolesnei duomenų analizei taikomi neparametriniai statistiniai metodai. Nors kai kurių kintamųjų (pvz., pedagogų vertinimo apie vadovybės palaikymą) Kolmogorovo–Smirnov testo reikšmė viršija 0,05, tačiau Šapiro–Vilko testas, kuris laikomas patikimesniu mažesnėse imtyse, rodo statistiškai reikšmingus nuokrypius nuo normalumo.

3.1.2. Pedagogų įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas ir kitų veiksmų sąsajos

Tyrimo metu buvo analizuojamos pedagogų įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas ir jį lemiančių veiksmų sąsajos. Siekta nustatyti, ar egzistuoja ryšys tarp pedagogų motyvacijos, vadovo palaikymo, bendradarbiavimo ir jų dalyvavimo socialiai atsakingose veiklose. Tyrime nurodytos šios hipotezės:

H2: Aukštesnis bendruomenės narių motyvacijos lygis yra teigiamai susijęs su jų emociniu įsitraukimu į socialiai atsakingas veiklas.

H3: Ugdymo įstaigos vadovų palaikymas yra teigiamai susijęs su bendruomenės narių praktiniu įsitraukimu į socialiai atsakingas veiklas.

H4: Bendradarbiavimas tarp bendruomenės narių yra teigiamai susijęs su jų socialiniu įsitraukimu į socialiai atsakingas veiklas

Kadangi duomenys nėra normaliai pasiskirstę ir yra ranginiai, analizei taikytas **Spearmano koreliacijos koeficientas**. Tikrinta, ar koreliacijos koeficientas statistiškai reikšmingai skiriasi nuo nulio. Jei koreliacija statistiškai reikšminga ($p < 0,05$), laikoma, kad ryšys tarp kintamųjų egzistuoja, priešingu atveju – neegzistuoja.

H_0 – koreliacijos koeficientas statistiškai reikšmingai nesiskiria nuo nulio (ryšio nėra);

H_1 – koreliacijos koeficientas statistiškai reikšmingai skiriasi nuo nulio (ryšys egzistuoja).

Siekiant patikrinti H2 hipotezę, analizuotas ryšys tarp pedagogų motyvacijos dalyvauti socialiai atsakingose veiklose ir jų įsitraukimo lygio vertinimo. Lentelėje 3.1.2.1 pateikiami koreliacijos

rezultatai, atskleidžiantys ryšį tarp pedagogų motyvacijos ir jų emocinio įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas.

3.1.2.1 lentelė

Spearmano koreliacijos rezultatai H2 hipotezei (N=31)

Kintamieji	Koreliacijos koeficientas (ρ)	p reikšmė
Motyvacija – įsitraukimo vertinimas	0,453	0,012

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis SPSS tyrimo duomenimis

Tyrimo rezultatai parodė, kad tarp pedagogų motyvacijos ir jų emocinio įsitraukimo egzistuoja **vidutinio stiprumo teigiama koreliacija** ($\rho = 0,453$; $p = 0,012$). Kadangi p reikšmė yra mažesnė nei 0,05, ryšys laikomas statistiškai reikšmingu. Tai rodo, kad didesnę motyvaciją jaučiantys pedagogai yra labiau įsitraukę į socialiai atsakingas veiklas. Todėl H2 hipotezė patvirtinama. Lentelėje 3.1.2.2 pateikiami koreliacijos rezultatai H3 hipotezės tikrinimui (vadovo palaikymas).

3.1.2.2 lentelė

Spearmano koreliacijos rezultatai H3 hipotezei (N=31)

Kintamieji	Koreliacijos koeficientas (ρ)	p reikšmė
Vadovo palaikymas– dalyvavimo dažnumas	0,030	0,876

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis SPSS tyrimo duomenimis

Tyrimo rezultatai parodė, kad tarp vadovo palaikymo ir pedagogų dalyvavimo socialiai atsakingose veiklose **statistiškai reikšmingo ryšio nenustatyta** ($\rho = -0,030$; $p = 0,876$). Tai rodo, kad vadovo skatinimas šiuo atveju neturi reikšmingos įtakos pedagogų praktiniam įsitraukimui. Todėl H3 hipotezė nepatvirtinama, tai gali rodyti, kad pedagogų įsitraukimą labiau lemia vidinė motyvacija nei organizacinis palaikymas. Lentelėje 3.1.2.3 pateikiami koreliacijos rezultatai H4 hipotezės tikrinimui (bendradarbiavimas).

3.1.2.3 lentelė

Spearmano koreliacijos rezultatai H4 hipotezei (N=31)

Kintamieji	Koreliacijos koeficientas (ρ)	p reikšmė
Bendradarbiavimas – įsitraukimo vertinimas	0,221	0,241

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis SPSS tyrimo duomenimis

Tyrimo rezultatai parodė, kad tarp bendradarbiavimo ir pedagogų įsitraukimo egzistuoja silpnas teigiamas ryšys, tačiau jis nėra statistiškai reikšmingas ($\rho = 0,221$; $p = 0,241$). Tai reiškia, kad bendradarbiavimas šiuo atveju neturi reikšmingos įtakos pedagogų įsitraukimui. Todėl H4 hipotezė nepatvirtinama.

Analizuojant koreliacijos rezultatus, atskleidžia ryšį, kad pedagogų įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas labiausiai lemia individualūs veiksniai, ypač motyvacija. Tuo tarpu organizaciniai veiksniai, tokie kaip vadovo palaikymas ir bendradarbiavimas, šiame tyrime neparodė statistiškai reikšmingo poveikio.

3.1.3. Tėvų įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas ir kitų veiksmų sąsajos

Analizuojama, ar egzistuoja sąsajos tarp tėvų įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas ir kitų veiksmų. Siekiama nustatyti, ar tėvų dalyvavimą lemia informuotumas bei organizaciniai veiksniai. Tyrime tikrintos šios hipotezės - H5 tėvų informuotumas apie socialiai atsakingas veiklas yra teigiamai susijęs su jų dalyvavimu šiose veiklose. H6 didelis darbo krūvis, laiko stoka ir organizacinio palaikymo trūkumas yra neigiamai susiję su bendruomenės narių įsitraukimu į socialiai atsakingas veiklas.

Kadangi duomenys yra ranginiai, analizei taikytas Spearmano koreliacijos koeficientas. Koreliacija laikoma statistiškai reikšminga, kai $p < 0,05$. Lentelėje 3.1.2.1 pateikiami koreliacijos rezultatai, atskleidžiantys ryšį tarp tėvų informuotumo ir dalyvavimo dažnumo.

3.1.3.1 lentelė

Spearmano koreliacijos rezultatai H5 hipotezei (N=75)

Kintamieji	Koreliacijos koeficientas (ρ)	p reikšmė
Informuotumas dalyvavimo dažnumas	- 0,030	0,801

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis SPSS tyrimo duomenimis

Tyrimo rezultatai parodė, kad tarp tėvų informuotumo ir jų dalyvavimo socialiai atsakingose veiklose egzistuoja labai silpnas teigiamas ryšys ($\rho = 0,030$), tačiau jis nėra statistiškai reikšmingas ($p = 0,801$). Tai rodo, kad informuotumas neturi reikšmingos įtakos tėvų įsitraukimui. H5 hipotezė nepatvirtinama. Lentelėje 3.1.2.1 pateikiami koreliacijos rezultatai, atskleidžiantys ryšį tarp tėvų informuotumo ir dalyvavimo dažnumo.

3.1.3.2 lentelė

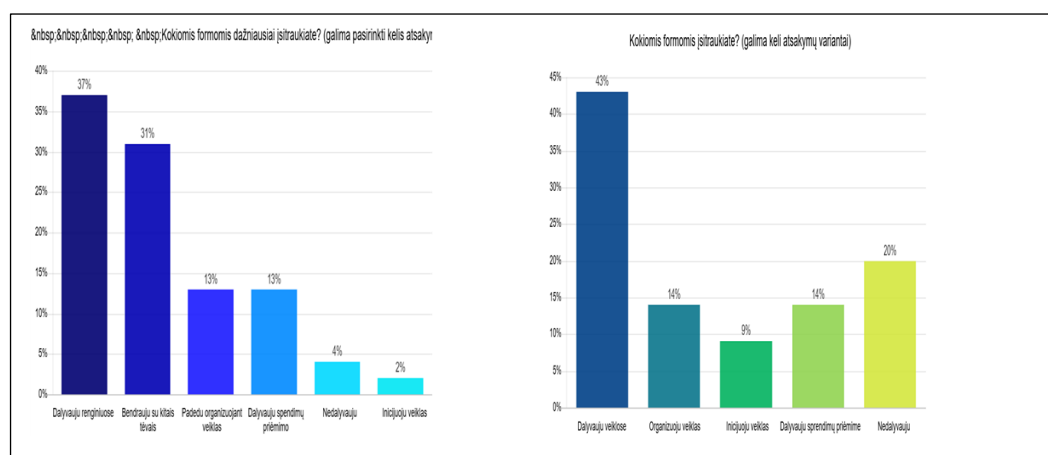
Spearmano koreliacijos rezultatai H6 hipotezei (N=75)

Kintamieji	Koreliacijos koeficientas (ρ)	p reikšmė
Laiko trūkumas – dalyvavimo dažnumas	0,000	1,000
Motyvacijos stoka – dalyvavimo dažnumas	0,000	-
Nežinojimas, kaip įsitraukti – dalyvavimo dažnumas	0,000	1,000

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis SPSS tyrimo duomenimis

Tyrimo rezultatai parodė, kad tarp organizacinių veiksnių ir tėvų įsitraukimo **statistiškai reikšmingo ryšio nenustatyta**. Koreliacijos koeficientai yra lygūs nuliui, o tai rodo, kad šie veiksniai neturi įtakos tėvų dalyvavimui socialiai atsakingose veiklose. H6 hipotezė nepatvirtinama.

Nagrinėjant ar tėvų įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas šiame tyrime nėra susijęs nei su informuotumu, nei su organizaciniais veiksniais. Tai leidžia daryti prielaidą, kad tėvų dalyvavimą gali lemti kiti veiksniai, pavyzdžiui, asmeninės nuostatos ar individualios galimybės. 5 paveiksle pateikti duomenys atspindi tėvų (globėjų) įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas formų pasiskirstymą, remiantis tėvų (globėjų) anketinės apklausos (N = 75) ir pedagogų anketinės apklausos (N = 31) rezultatais.

5 pav. Įsitraukimo į socialiai atsakingas veiklas formų pasiskirstymas

Tyrimo duomenys atskleidė, kaip abi grupės vertina dalyvavimą ugdymo įstaigos veikloje, išskiriant skirtingas įsitraukimo formas: dalyvavimą veiklose, bendravimą su kitais bendruomenės nariais, dalyvavimą sprendimų priėmimo bei aktyvesnes formas, tokias kaip veiklų organizavimas ar inicijavimas. Tyrimo rezultatai atskleidė, kad tiek tėvų, tiek pedagogų vertinimu, dažniausiai tėvai dalyvauja veiklose (tėvų duomenimis – 37 proc., pedagogų – 43 proc.). Taip pat reikšminga

dalį tėvų bendrauja su kitais tėvais (31 proc.), kas rodo bendruomeninių ryšių svarbą. Aktyvesnės įsitraukimo formos yra mažiau paplitusios – dalyvavimas sprendimų priėmimo siekia 13 proc. (tėvų duomenimis) ir 14 proc. (pedagogų vertinimu), o veiklų organizavimas ar inicijavimas yra dar retesnis (atitinkamai 13 proc. ir 9 proc.). Nedidelė dalis respondentų nurodė, kad visai nedalyvauja socialiai atsakingose veiklose (tėvų – 4 proc., pedagogų – 20 proc.), kas rodo skirtingą šių grupių požiūrį į tėvų aktyvumą. Gauti rezultatai leidžia teigti, kad tėvų įsitraukimas dažniausiai yra pasyvesnio pobūdžio, o aktyvus dalyvavimas veiklų organizavime ar inicijavime pasireiškia rečiau. Gauti rezultatai atskleidė, kad tiek pedagogų, tiek tėvų įsitraukimas dažniausiai pasireiškia dalyvavimu socialiai atsakingose veiklose, tačiau aktyvesnės įsitraukimo formos, tokios kaip veiklų organizavimas ar inicijavimas, pasitaiko rečiau.

3.1.4. Veiksniai skatinantys ir kliūtys, ribojančios įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas.

Analizuojamos kliūtys, ribojančios pedagogų ir tėvų įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas. Siekta nustatyti, kokios kliūtys turi didžiausią įtaką bendruomenės narių įsitraukimui į socialias veiklas.

3.1.4.1 lentelė

Kliūtys, ribojančios tėvų (globėjų) įsitraukimą (N =75)

Kliūtis	Dažnis	Procentas
Nesijaučiu reikalingas (-a)	30	40,5
Laiko trūkumas	59	79,7
Per mažai kvietimų	15	20,3
Motyvacijos stoka	12	16,2
Neaiški veiklų organizacija	6	8,1
Kita	0	-

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Pateikti duomenys rodo pagrindines kliūtis, ribojančias tėvų įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas, kad pagrindinė kliūtis, ribojanti tėvų įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas, yra laiko trūkumas (79,7 proc.). Taip pat nemaža dalis respondentų nurodė, kad nesijaučia reikalingi (40,5 proc.), kas gali rodyti nepakankamą įtraukimą į veiklas. Kadangi respondentai galėjo pasirinkti kelis atsakymo variantus, procentų suma viršija 100 proc., todėl rezultatai atspindi dažniausiai nurodomas kliūtis, o ne atskiras respondentų grupes. Kitos kliūtys – per mažas kvietimų skaičius (20,3 proc.) ir motyvacijos stoka (16,2 proc.) – taip pat daro įtaką dalyvavimui. Iš visų apklaustųjų mažiausiai reikšminga kliūtis yra neaiški veiklų organizacija (8,1 proc.).

Kliūtys, ribojančios pedagogų įsitraukimą (N = 31)

Kliūtys	Dažnis	Proc
Laiko trūkumas	20	64,5
Darbo krūvis	20	64,5
Palaikymo trūkumas	8	25,8
Kita	0	-

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Tyrimo rezultatai rodo, kad dažniausiai pedagogų nurodomos kliūtys, ribojančios įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas, yra darbo krūvis ir laiko trūkumas (po 64,5 proc.). Taip pat dalis respondentų nurodė palaikymo trūkumą (25,8 proc.). Kadangi respondentai galėjo pasirinkti kelis atsakymo variantus, procentų suma viršija 100 proc. Tai rodo, kad pedagogai susiduria su keliomis kliūtimis vienu metu. Kitos kliūtys buvo nurodytos labai retai arba visai nepasireiškė. Rezultatai rodo, kad pedagogų įsitraukimą labiausiai riboja organizaciniai veiksniai, tokie kaip darbo krūvis ir laiko trūkumas, o tėvų įsitraukimą labiau veikia socialiniai ir psichologiniai aspektai.

3.1.4.3 lentelė

Veiksniai, skatinančių įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas, palyginimas

Veiksnys	Pedagogai (%)	Tėvai (globėjai) (%)
Vidinė motyvacija	72,4	58,6
Vadovų palaikymas	67,7	41,3
Bendruomeniškumas	58,1	72,4
Informacijos prieinamumas	39,0	81,5
Asmeninis kvietimas	24,5	69,2
Bendradarbiavimas	57,8	48,6

Šaltinis: sudaryta autorės, remiantis tyrimo duomenimis

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad pedagogų įsitraukimą labiau skatina vidiniai ir organizaciniai veiksniai, tokie kaip motyvacija ir vadovų palaikymas. Tuo tarpu tėvų (globėjų) aktyvesnį dalyvavimą labiau lemia informacijos prieinamumas, bendruomeniškumo jausmas ir asmeninis kvietimas dalyvauti veiklose.

3.1.4.4 lentelė

Pagrindinių skatinančių ir ribojančių veiksnių palyginimas

Skatinantys veiksniai	Respondentų dalis (%)	Ribojantys veiksniai	Respondentų dalis (%)
Informacijos prieinamumas	81,5	Darbo krūvis	65,4
Bendruomeniškumas	72,4	Laiko trūkumas	79,7
Vidinė motyvacija	72,4	Nesijaučia reikalingi	40,5
Vadovų palaikymas	67,7	Palaikymo trūkumas	25,8

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad pedagogai dažniau nurodė vidinę motyvaciją ir vadovų palaikymą kaip svarbiausius įsitraukimą skatinančius veiksnius (atitinkamai 72,4 proc. ir 67,7 proc.). Tuo tarpu tėvai (globėjai) dažniau išskyrė informacijos prieinamumą ir bendruomeniškumo jausmą (atitinkamai 81,5 proc. ir 72,4 proc.). Procentai apskaičiuoti nuo viso respondentų skaičiaus. Respondentai galėjo pasirinkti kelis atsakymo variantus, todėl procentų suma viršija 100 proc.

Palyginus tyrimo rezultatus nustatyta, kad pagrindiniai bendruomenės narių įsitraukimą skatinantys veiksniai yra informacijos prieinamumas, bendruomeniškumo jausmas, vidinė motyvacija ir vadovų palaikymas. Tuo tarpu aktyvesnį dalyvavimą socialiai atsakingose veiklose labiausiai riboja laiko trūkumas, darbo krūvis bei nesijautimas reikalingais bendruomenės veiklose (3.1.4.4 lentelė).

3.2. Kokybinio tyrimo rezultatų analizė ir interpretacija

Socialiai atsakingų veiklų organizavimas ugdymo įstaigoje nėra paprastas procesas – jis reikalauja įvairių bendruomenės narių įsitraukimo ir bendradarbiavimo. Tokiose veiklose dalyvauja ne tik pedagogai, bet ir tėvai (globėjai), vaikai bei kiti bendruomenės nariai. Būtent jų aktyvumas ir noras įsitraukti lemia, kiek šios veiklos yra sėkmingos ir prasmingos. Focus grupės apklausos tikslas – apžvelgti kiekybinio tyrimo rezultatus ir išnagrinėti vadovų požiūrį ir patirtį, išsiaiškinti kokios priemonės ir veiklos labiausiai skatina bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas ugdymo įstaigose.

Focus grupės apklausos metu respondentams buvo pateikti kiekybinio tyrimo rezultatai, kuriose atsispindėjo švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai aktyvias veiklas. Respondentams užduoti klausimai susieti su kiekybinio tyrimo klausimais bei rezultatais.

Respondentams pateikus klausimą „Kaip Jūsų vadovaujamoje ugdymo įstaigoje suprantama socialinė atsakomybė?“ siekta sužinoti, kaip tiriamosiose įstaigose suprantama socialinė atsakomybė. Respondentų atsakymai suskirstyti į vieną kategoriją socialinės atsakomybės sampratą ir keturias subkategorijas. Respondentų atsakymai pateikti 3.2.1 lentelėje.

3.2.1 lentelė

Socialinės atsakomybės samprata (N=5)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Socialinės atsakomybės samprata	Bendruomeniškumas	<...>su bendruomeniškumu ir vaikų ugdymu“ <...> vaikai nuo mažens suprastų, kad reikia padėti kitiems, būti atsakingiems (V1); „<....>bendruomenės įsitraukimas sprendžiant ..“ (V5),
	Vertybinis ugdymas	“<....>”pagarba, atsakomybė, pagalba kitam. Per veiklas tai labiausiai atsiskleidžia. “<..>atsakomybė už veiksmų poveikį vaikams ir platesnei bendruomenei“ (V4) (V4)<..> vertybės – pilietiškumas, atsakomybė, kūrybiškumas“ (V3).

3.2.1 lentelės tęsinys 49 psl.

3.2.1 lentelė tęsinys

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
	Organizacijos kultūra	„<...>“ kaip mes elgiamės“ (V3)<...> sąmoningas įsipareigojimas elgtis atsakingai ir tvariai“ (V4)
	Įsitraukimas	„<...> akcijos, projektai, bendradarbiavimas su bendruomene“ (V2); „<...>“sprendžiant socialinius klausimus, ne tik viduje, bet ir už įstaigos ribų.“ (V5)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis atliktu tyrimu

Analizuojant pateikta informaciją ir respondentų atsakymus matyti, kad socialinė atsakomybė ugdymo įstaigose suprantama labai įvairiai, tačiau vis dėlto išryškėja keli pagrindiniai aspektai. Pirmiausia tai dažnai siejama su bendruomeniškumu. Vadovai akcentuoja, kad svarbu ne tik veiklos, bet ir bendras dalyvavimas, įsitraukimas bei bendravimas tarp bendruomenės narių *su bendruomeniškumu ir vaikų ugdymu būti atsakingais visuomenės nariais <..> bendruomenės įsitraukimas sprendžiant socialinius klausimus* (V1, V5). Kitas svarbus aspektas – socialinė atsakomybė kaip vertybių ugdymas. Respondentai pabrėžia, kad atsakomybės, pagarbos ir pagalbos kitam svarbą (V4). Tai rodo, kad socialinė atsakomybė suvokiama ne tik per veiklas, bet ir per kasdienį elgesį. Taip pat dalis vadovų socialinę atsakomybę sieja su organizacijos kultūra. Jie pažymi, kad ji atsiskleidžia per tai, kaip bendruomenės nariai bendrauja ir elgiasi kasdien „<...>“ *kaip mes elgiamės kasdien* (V3). Taip pat, socialinė atsakomybė siejama su aktyviu dalyvavimu įvairiose veiklose. Respondentai mini projektus, akcijas, bendradarbiavimą su bendruomene kaip pagrindines formas, per kurias ši atsakomybė įgyvendinama *<..>praktikoje yra bendruomenės įsitraukimas sprendžiant socialinius klausimus.*“ (V2, V5). Pastebėta, kad socialinė atsakomybė ugdymo įstaigose suvokiama ne kaip viena konkreti veikla, o kaip platesnis procesas, apimantis tiek vertybes, tiek bendruomenės įsitraukimą ir kasdienę praktiką.

Respondentams pateikiant klausimą „Kokios socialiai atsakingos veiklos šiuo metu yra įgyvendinamos Jūsų įstaigoje?“ siekta atskleisti, kokio pobūdžio socialiai atsakingos veiklos yra organizuojamos bei kaip jose atsispindi bendruomenės įsitraukimas. Respondentų atsakymai buvo sugrupuoti į vieną pagrindinę kategoriją – socialiai atsakingos veiklos – ir išskirtas subkategorijas, kurios pateikiamos 3.2.2 lentelėje.

3.2.2 lentelė

Socialiai atsakingos veiklos (N=5)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
------------	---------------	--------------------------

Kategorijos	Subkategorijos	Patvirtinantys teiginiai
Socialiai atsakingos veiklos	Socialinės iniciatyvos ir savanorystė	„<...> paramos akcijas, aplinkos tvarkymo iniciatyvas“, tokios kaip „Pasidalinkim gerumu“, (V1); „<...> „Daug veiklų susiję su savanoryste. Vaikai gana noriai įsitraukia, su jais paprasčiau nei su suaugusiais“ (V3)<...> socialinė integracija vaikams su specialiais poreikiais, tolerancijos ugdymas“ (V5)
	Bendruomeninės veiklos ir renginiai	„<...> bendruomenės šventės“ (V2); „<...> renginius su tėvais ir bendruomene“ (V4)
	Projektinė veikla ir partnerystės	„<...> dalyvaujame projektuose“ (V2); „<...> „projektų, akcijų, bendradarbiaujam su partneriais, bet vis dar ieškom, kas labiausiai įtraukia žmones.“ (V5)
	Bendruomenės įtraukimas	„<...> įtraukiam ir tėvus“ (V1); „<...> su tėvais ir bendruomene“ (V4)
	Veiklų efektyvumo paieška	„<...> daryti renginius kartu su tėvais ir bendruomene, kad nebūtų tik „dėl varnelės“. (V4)

Šaltinis: sudaryta darbo autorių, remiantis atliktu tyrimu

Analizuojant pateiktą informaciją, galima išskirti tik vieną pagrindinę kategoriją – socialiai atsakingos veiklos, tačiau ji apima kelias subkategorijas: socialines iniciatyvas ir savanorystę, bendruomenines veiklas ir renginius, projektinę veiklą ir partnerystes, bendruomenės įtraukimą bei veiklų efektyvumo paiešką. Socialinės iniciatyvos ir savanorystė atsiskleidžia per įvairias praktines veiklas, tokias kaip paramos akcijos ar aplinkos tvarkymo iniciatyvos. Kaip pažymėjo vienas iš informantų, „<...> organizuojame paramos akcijas, aplinkos tvarkymo iniciatyvas“ (V1), o kitas pabrėžė, kad „<...> daug veiklų susiję su savanoryste ir socialinėmis iniciatyvomis“ (V3). Tai rodo, kad šios veiklos orientuotos į socialinės atsakomybės ugdymą per praktinį dalyvavimą. Bendruomeninės veiklos ir renginiai išryškėja kaip viena svarbiausių bendruomenės telkimo formų. Respondentai akcentavo, kad „<...> rengiame bendruomenės šventes“ (V2), o taip pat „<...> vykdome renginius su tėvais ir bendruomene“ (V4). Tokios veiklos padeda stiprinti bendruomeniškumą ir tarpusavio ryšius. Projektinė veikla ir partnerystės siejamos su bendradarbiavimu už ugdymo įstaigos ribų. Kaip nurodė informantai, „<...> dalyvaujame projektuose“ (V2), „<...> vykdome veiklas su socialiniais partneriais“ (V5). Tai rodo, kad socialiai atsakingos veiklos dažnai įgyvendinamos per platesnį institucijų bendradarbiavimą. Bendruomenės įtraukimas pasireiškia skirtingų grupių dalyvavimu veiklose, tačiau ne visada yra vienodas. Vienas respondentas pažymėjo, kad „<...> įtraukiam ir tėvus – bet ne visada pavyksta“ (V1), o kitas akcentavo veiklas „<...> su tėvais ir vietos bendruomene“ (V4). Tai rodo, kad nors dedamos pastangos įtraukti visus bendruomenės narius, įsitraukimo lygis išlieka nevienodas. Veiklų

efektyvumo paieška atskleidžia, kad ugdymo įstaigos vis dar ieško tinkamiausių būdų, kaip organizuoti socialiai atsakingas veiklas. Kaip pažymėjo vienas iš respondentų, „<...> vis dar ieškom, kas labiausiai veikia“ (V5). Tai rodo, kad veiklų organizavimas yra nuolatinis procesas, reikalaujantis refleksijos ir tobulinimo. Pastebėta, kad tiriamosiose įstaigose socialiai atsakingos veiklos pasižymi įvairove – nuo savanorystės ir iniciatyvų iki bendruomeninių renginių ir projektų. Tačiau kartu tai atsiskleidžia, kad bendruomenės įtraukimas bei veiklų efektyvumas išlieka tobulintinos sritys.

Respondentams pateikus klausimus apie „kokį vaidmenį, Jūsų nuomone, vadovas atlieka inicijuojant ir įgyvendinant socialinės atsakomybės veiklas?“. Vadovo vaidmuo socialinės atsakomybės veiklose yra vienas svarbiausių veiksnių, skatinančių darnios ugdymo aplinkos kūrimą, bendruomenės įsitraukimą ir tvarių iniciatyvų įgyvendinimą. Respondentų atsakymai suskirstyti į vieną kategoriją ir subkategorijas kurios detalizuojamos 3.2.3 lentelėje.

3.2.3 lentelė

Vadovo vaidmuo socialinės atsakomybės iniciatyvose

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Vadovo vaidmuo	Vadovas kaip pavyzdys ir įkvėpėjas	<...> „Vadovas kaip lyderis, įkvepiantis ir skatinantis darbuotojus“ (V1); „vadovas savo pavyzdžiu skatina darbuotojus prisidėti“ (V4); „vadovo asmeninis pavyzdys ir motyvavimas bendruomenei“ (V3).
	Vadovas kaip bendruomenės įtraukėjas	<...> „vadovas kaip bendradarbis, telkiantis darbuotojus, tėvus ir partnerius“ (V4); „bendruomenės įtraukimas per įsitraukimą“ (V2)
	Motyvavimas ir organizavimas	<...> „formuojantis ir įgyvendinantis socialinės atsakomybės planus“ (V5), <...> „Kartais tenka ir motyvuoti, ir priminti, ir organizuoti.“ (V4)
	Krypties formavimas	<...> „Vadovas turi duoti kryptį. Kai aišku, kur einam, tada lengviau visiems įsitraukti.“ (V3)
	Komunikacija ir įtraukimas	<...> „Didelė dalis priklauso nuo vadovo – kaip komunikuoja, kaip įtraukia.“ (V5) <...> socialinės atsakomybės vizijos ir strategijos kūrėjas (V2)

Šaltinis: sudaryta darbo autorių, remiantis atliktu tyrimu

Analizuojant vadovų atsakymus, galima pastebėti, kad jų vaidmuo socialiai atsakingose veiklose yra svarbus ir pasireiškia skirtingais aspektais. Pirmiausia išryškėja vadovo kaip pavyzdžio svarba. Kaip teigė vienas iš respondentų: „vadovas turi rodyti pavyzdį. Jei pats nedalyvausi, sunku tikėtis iš kitų“ (V1). Šis pasakymas leidžia suprasti, kad vadovo elgesys daro tiesioginę įtaką bendruomenės nariams – jei vadovas aktyvus, didesnė tikimybė, kad į veiklas įsitrauks ir kiti. Kitas svarbus aspektas – iniciatyvų skatinimas. Respondentas V2 pabrėžė, kad „jei nepaspaudi – viskas sustoja“. Tai rodo, kad be vadovo iniciatyvos veiklos dažnai nevyksta savaime, todėl vadovas tampa tuo asmeniu, kuris „pajudina“ procesus ir skatina bendruomenę veikti. Taip pat svarbus vadovo vaidmuo formuojant kryptį. Kaip teigė (V3) „kai aišku, kur einam, tada lengviau visiems įsitraukti“. Galima suprasti, kad aiškūs tikslai ir veiklos kryptis padeda bendruomenės nariams geriau suvokti

savo vaidmenį ir prisidėti prie veiklų. Be to, vadovas dažnai atlieka ir motyvatoriaus bei organizatoriaus funkciją. V4 teiginys „*tenka ir motyvuoti, ir priminti, ir organizuoti*“ parodo, kad įsitraukimas nėra savaiminis – reikia nuolat palaikyti žmonių aktyvumą ir koordinuoti veiklas. Galiausiai išryškėja komunikacijos svarba. Kaip teigė V5, „*didelė dalis priklauso nuo vadovo – kaip komunikuoja, kaip įtraukia*“. Tai leidžia daryti išvadą, kad efektyvi komunikacija yra viena svarbiausių sąlygų siekiant didesnio bendruomenės įsitraukimo. Tai kad vadovo vaidmuo socialiai atsakingose veiklose yra kompleksinis – jis apima pavyzdžio rodymą, iniciatyvų skatinimą, krypties formavimą, bendruomenės motyvavimą ir komunikaciją.

Respondentams pateikus klausimus apie bendruomenės narių įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas ir jų įsitraukimo lygį, siekiama atskleisti įtraukimo būdus ir įsitraukimo lygio vertinimą, kaip šis procesas vyksta praktikoje. Respondentų atsakymai suskirstyti į dvi kategorijas: bendruomenės įsitraukimas ir įsitraukimo lygis, kurios detalizuojamos 3.2.4 lentelėje.

3.2.4 lentelė

Bendruomenės įsitraukimas ir įsitraukimo lygis (N=5)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Bendruomenės įsitraukimo lygis	Bendruomenės įsitraukimas	Pedagogų aktyvumas
		„Pedagogai aktyviausi...“ <...> Dažniausiai tie patys žmonės dalyvauja (V1); „aktyvūs tik dalis“ (V2)
	Ribotas tėvų įsitraukimas	<...> „tėvai įsitraukia rečiau“ (V1); <...> „didžiausias iššūkis – įtraukti tėvus“ (V5)
	Asmeninio kvietimo svarba	<...> „Be asmeninio kvietimo įsitraukimas mažas“ (V3) <...> nepakvieti asmeniškai – mažai kas ateina (V2)
	Skirtingos įsitraukimo formos	<...> „Vaikai per veiklas, tėvai – per renginius“ (V4)
	Vidutinis įsitraukimas	<...> „Vidutinis – yra aktyvi grupė“ (V1); <...> „galėtų būti didesnis“ (V4)
	Situacinis įsitraukimas	<...> „priklauso nuo veiklos“ (V5); <...> „kai veiklos įdomios – aukštas“ (V2)
	Žemas įsitraukimas	„Labiau žemas – trūksta iniciatyvos“ (V3) <...> „Didžiausias iššūkis – tėvai. Dažniausiai sako, kad neturi laiko.“ (V2)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis atliktu tyrimu

Analizuojant pateiktą informaciją, galima išskirti dvi pagrindines kategorijas: bendruomenės įsitraukimas ir bendruomenės įsitraukimo lygis. Pirmoji kategorija – bendruomenės įsitraukimas – atskleidžia, kaip skirtingi bendruomenės nariai dalyvauja socialiai atsakingose veiklose. Iš respondentų atsakymų matyti, kad pedagogai išlieka aktyviausia grupė. Kaip pažymėjo vienas iš vadovų, „*pedagogai aktyviausi...*“ (V1), o kitas pridūrė, kad „*aktyvūs tik dalis*“ (V2). Tai rodo, kad nors pedagogai yra labiausiai įsitraukę, vis dėlto ir tarp jų aktyvumas nėra vienodas. Tėvų (globėjų) įsitraukimas vertinamas kaip ribotas. Respondentai akcentuoja, kad „*tėvai įsitraukia rečiau*“ (V1), o „*didžiausias iššūkis – įtraukti tėvus*“ (V5). Tai rodo, kad tėvų dalyvavimas išlieka viena sudėtingiausių sričių, reikalaujanti papildomų pastangų. Svarbus aspektas yra ir asmeninio kvietimo

reikšmė. Vienas iš respondentų pažymėjo, kad „*be asmeninio kvietimo įsitraukimas mažas*“ (V3), todėl galima daryti prielaidą, kad bendras informavimas ne visada yra pakankamas, o tiesioginis kreipimasis į bendruomenės narius gali turėti didesnę poveikį jų įsitraukimui. Taip pat atsiskleidžia skirtingos įsitraukimo formos. Kaip pažymėjo vienas iš respondentų, „*vaikai įsitraukia per veiklas, tėvai – per renginius*“ (V4). Tai rodo, kad skirtingos bendruomenės grupės dalyvauja skirtingais būdais, o jų įsitraukimas priklauso nuo veiklų pobūdžio. Antroji kategorija – bendruomenės įsitraukimo lygis – leidžia įvertinti bendrą situaciją ugdymo įstaigose. Dažniausiai jis apibūdinamas kaip vidutinis: „*yra aktyvi grupė, bet ne visi dalyvauja*“ (V1), taip pat pabrėžiama, kad įsitraukimas „*galėtų būti didesnis*“ (V4). Tai rodo, kad nors veiklose dalyvaujama, vis dar išlieka neišnaudotų galimybių. Kartu pastebima, kad įsitraukimas yra situacinis ir priklauso nuo veiklų patrauklumo. Informantai teigia, kad „*priklauso nuo veiklos*“ (V5), o „*kai veiklos įdomios – įsitraukimas aukštas*“ (V2). Tai leidžia teigti, kad veiklų turinys ir organizavimas turi tiesioginę įtaką bendruomenės aktyvumui. Kai kuriais atvejais įsitraukimas vertinamas ir kaip žemas, ypač kai trūksta iniciatyvos. Kaip pažymėjo vienas iš respondentų, „*labiau žemas – trūksta iniciatyvos*“ (V3). Tai rodo, kad įsitraukimas priklauso ne tik nuo organizacinių veiksmų, bet ir nuo pačių bendruomenės narių motyvacijos. Taigi bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas yra nevienodas – aktyviausi yra pedagogai, tuo tarpu tėvų įsitraukimas išlieka ribotas. Bendras įsitraukimo lygis dažniausiai vertinamas kaip vidutinis ir kintantis, priklauso labiau nuo veiklų pobūdžio, todėl svarbu ieškoti būdų, kaip didinti bendruomenės aktyvumą ir įtraukti platesnį dalyvių ratą.

Respondentams pateikus klausimus apie kokias konkrečias priemones taikote, siekdami skatinti bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas, klausimų buvo siekiama išsiaiškinti, kas labiausiai skatina bendruomenės aktyvumą praktikoje. Respondentų atsakymai suskirstyti į dvi pagrindines kategorijas – įsitraukimą skatinantys veiksniai ir taikomos priemonės, kurios pateikiamos 3.2.5 lentelėje.

3.2.5 lentelė

Įsitraukimą skatinantys veiksniai ir taikomos priemonės (N=5)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Įsitraukimą skatinantys veiksniai	Asmeninio kvietimo svarba	<...> „Asmeninis kvietimas labai svarbus, nes kitaip žmonės tiesiog neateina.“ (V1) <...> „Be asmeninio kvietimo įsitraukimas mažas.“ (V3)
	Bendruomeniškumo jausmas	<...> „Bendruomeniškumo jausmas motyvuoja – kai žmonės jaučiasi reikalingi.“ (V2)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Taikomos priemonės	Vadovo palaikymas ir aiškumas	<i>Vadovo palaikymas ir aiškumas, nes jei nėra krypties – visi išsisklaido.</i> “ (V3)<...> <i>„Idomios veiklos ir įtraukimas į sprendimus...“</i> (V4) <...> <i>Svarbus vadovo palaikymas ir aiški kryptis, nes kai nėra aiškumo, bendruomenės nariai tampa pasyvesni.</i> “ (V4)
	Idomios veiklos ir įtraukimas į sprendimus	<...> <i>„Idomios veiklos ir įtraukimas į sprendimus, tada žmonės labiau jaučia atsakomybę.“</i> (V4)
	Komunikacija ir grįžtamasis ryšys	<...> <i>Komunikacija ir grįžtamasis ryšys, nes žmonės nori būti išgirsti.</i> “ (V5)<...> ; <i>„kai veiklos idomios – įsitraukimas aukštas“</i> (V2)
	Informavimas ir kvietimas	<...> <i>„Kviečiame per susirinkimus, organizuojame renginius...“</i> (V1)<...> <i>„naudojame socialinius tinklus...“</i> (V2)
	Informacijos sklaida per skirtingus kanalus	<...> <i>Naudojame socialinius tinklus, projektus, bandome pasiekti per įvairius kanalus.</i> “ (V2) <i>„bandome pasiekti per įvairius kanalus“</i> (V2)
	Iniciatyvų skatinimas	<...> <i>Skatiname iniciatyvas iš bendruomenės...“</i> (V3) <...> <i>„įtraukimas į sprendimus...“</i> (V4)
	Bendros veiklos ir diskusijos	<...> <i>„Organizuojame bendras veiklas, diskusijas...“</i> (V4)
	Bendradarbiavimas su tėvais	<...> <i>„Stengiamės įtraukti per bendradarbiavimą su tėvais...“</i> (V5); <...> <i>„tėvai įsitraukia rečiau“</i> (V1)
Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis atliktu tyrimu		

Analizuojant pateiktą informaciją, galima išskirti dvi pagrindines kategorijas: įsitraukimą skatinantys veiksniai ir taikomos priemonės. Šios kategorijos atskleidžia, kas praktikoje daro didžiausią įtaką bendruomenės narių aktyvumui. Kalbant apie įsitraukimą skatinančius veiksnius, išryškėja asmeninio kvietimo svarba. Kaip pažymėjo respondentai, *„asmeninis kvietimas labai svarbus, nes kitaip žmonės tiesiog neateina“* (V1), o taip pat *„be asmeninio kvietimo įsitraukimas mažas“* (V3). Tai rodo, kad bendruomenės nariai dažnai nėra linkę patys iniciatyviai įsitraukti, todėl tiesioginis kvietimas tampa viena iš pagrindinių paskatinimo priemonių. Pastebėta, kad ne mažiau svarbus yra bendruomeniškumo jausmas. Respondentas (V2) akcentavo, kad *„bendruomeniškumo jausmas motyvuoja – kai žmonės jaučiasi reikalingi“*. Tai leidžia suprasti, kad žmonių įsitraukimas priklauso ne tik nuo organizavimo, bet ir nuo emocinio ryšio su bendruomene. Taip pat reikšmingas vadovo vaidmuo, ypač jo palaikymas ir aiškumas. Kaip teigė (V3), *„jei nėra krypties – visi išsisklaido“*. Tai rodo, kad aiški veiklos kryptis ir vadovo įsitraukimas padeda bendruomenės nariams geriau suprasti savo vaidmenį. Be to, svarbios ir pačios veiklos – *„idomios veiklos ir įtraukimas į sprendimus“* (V4) skatina didesnę atsakomybę ir aktyvumą. Panašiai ir komunikacija – *„žmonės nori būti išgirsti“* (V5), todėl grįžtamasis ryšys tampa svarbia įsitraukimo sąlyga. Analizuojant taikomas priemones, matyti, kad dažniausiai naudojami gana paprasti, bet veiksmingi

būdai – informavimas ir kvietimas. Kaip nurodė respondentai, „*kviečiame per susirinkimus, organizuojame renginius*“ (V1), taip pat „*naudojame socialinius tinklus*“ (V2). Tai rodo, kad informacijos sklaida vyksta įvairiais kanalais, siekiant pasiekti kuo daugiau bendruomenės narių. Be to, svarbus iniciatyvų skatinimas ir bendros veiklos. Respondentai pabrėžė, kad „*skatiname iniciatyvas iš bendruomenės*“ (V3) bei „*organizuojame bendras veiklas, diskusijas*“ (V4). Tai leidžia bendruomenės nariams ne tik dalyvauti, bet ir patiems prisidėti prie veiklų kūrimo. Galiausiai išryškėja bendradarbiavimo su tėvais svarba. Nors, kaip pažymėta, „*tėvai įsitraukia rečiau*“ (V1), vis „*dėlto stengiamasi juos įtraukti per bendras veiklas ir bendradarbiavimą*“ (V5). Tai rodo, kad viena iš pagrindinių problemų išlieka ribotas tėvų aktyvumas. Tai gi bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas labiausiai skatina asmeninis kvietimas, bendruomeniškumo jausmas, aiški vadovo pozicija ir įdomios veiklos, o praktikoje dažniausiai taikomos priemonės yra informavimas, bendros veiklos ir iniciatyvų skatinimas. Tačiau išlieka iššūkis – ne visų bendruomenės narių, ypač tėvų, aktyvus įsitraukimas.

Respondentams pateikus klausimą „Kaip vertinate skirtingų bendruomenės narių (tėvų, darbuotojų, socialinių partnerių) vaidmenį įsitraukiant į socialinės atsakomybės veiklas?“, siekta išsiaiškinti, kaip vadovai vertina skirtingų bendruomenės grupių svarbą ir jų indėlį. Respondentų atsakymai suskirstyti į vieną pagrindinę kategoriją – bendruomenės narių vaidmuo, kuri detalizuojama subkategorijomis, pateiktomis 3.2.6 lentelėje.

3.2.6 lentelė

Bendruomenės narių vaidmuo (N=5)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Bendruomenės narių vaidmuo	Bendruomenės svarba	<...> „Be bendruomenės niekas neveikia – vienas vadovas nieko nepadarys.“ (V1)
	Skirtingas įsitraukimo lygis	<...> „Tėvai ir darbuotojai yra pagrindiniai dalyviai, bet jų įsitraukimas skirtingas.“ (V2); <...> „Dalis bendruomenės labai aktyvi, kita – pasyvesnė.“ (V3)
	Įtraukties ir reikšmingumo svarba	<...> „Svarbu, kad visi jaustųsi reikalingi.“ (V4)
	Socialinių partnerių vaidmuo	<...> „Partneriai irgi svarbūs – jie padeda plėsti veiklas.“ (V5)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės, remiantis atliktu tyrimu

Analizuojant pateiktus duomenis, galima išskirti vieną pagrindinę kategoriją – bendruomenės narių vaidmuo, kuri atskleidžia, kaip vertinamas skirtingų grupių indėlis į socialiai atsakingas veiklas. Pirmiausia išryškėja bendruomenės svarba. Kaip pažymėjo vienas iš respondentų, „be bendruomenės niekas neveikia – vienas vadovas nieko nepadarys“ (V1). Toks teiginys rodo, kad socialiai atsakingų veiklų įgyvendinimas nėra vien vadovo atsakomybė, o priklauso nuo visų bendruomenės narių įsitraukimo. Taip pat pastebimas skirtingas bendruomenės narių įsitraukimo lygis. Respondentai pažymi, kad „tėvai ir darbuotojai yra pagrindiniai dalyviai, bet jų įsitraukimas skirtingas“ (V2), o „dalis bendruomenės labai aktyvi, kita – pasyvesnė“ (V3). Tai leidžia teigti, kad nors bendruomenė yra svarbi, jos narių aktyvumas nėra vienodas, todėl kyla iššūkių siekiant

platesnio įsitraukimo. Kita svarbi subkategorija – įtraukties ir reikšmingumo jausmas. Kaip pažymėjo respondentas, „*svarbu, kad visi jaustųsi reikalingi*“ (V4). Tai rodo, kad bendruomenės narių įsitraukimas priklauso ne tik nuo organizuojamų veiklų, bet ir nuo to, ar jie jaučiasi vertinami ir įtraukti į procesą. Analizuojant informaciją, išryškėja socialinių partnerių vaidmuo. Respondentas pabrėžė, kad „*partneriai irgi svarbūs – jie padeda plėsti veiklas*“ (V5). Iš to galima suprasti, kad socialiai atsakingos veiklos dažnai peržengia pačios įstaigos ribas ir yra stiprinamos bendradarbiaujant su išoriniais partneriais. Taigi išeina, kad bendruomenės narių vaidmuo socialiai atsakingose veiklose yra reikšmingas, tačiau nevienodas. Svarbiausi veiksniai, lemiantys jų įsitraukimą, yra bendruomenės svarbos suvokimas, įtraukties jausmas ir galimybė aktyviai dalyvauti, o socialiniai partneriai prisideda prie veiklų plėtros ir įvairovės.

Respondentams pateikus klausimą „Su kokiais sunkumais ir iššūkiais susiduriate organizuodami ir skatindami bendruomenės įsitraukimą?“, siekta atskleisti pagrindines kliūtis, trukdančias bendruomenės narių aktyvumui. Respondentų atsakymai pateikiami 3.2.7 lentelėje.

3.2.7 lentelė

Socialiai atsakingų veiklų įgyvendinimo sunkumai ir iššūkiai

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Socialiai atsakingų veiklų įgyvendinimo iššūkiai	Tėvų ir bendruomenės įsitraukimo trūkumas	„<...> mažas tėvų įsitraukimas...“ (V1); „<...> bendruomenės pasyvumas...“ (V2); „<...> tėvų įtraukimo sunkumai...“ (V3); „<...> bendruomenės ir tėvų palaikymo trūkumas...“ (V4)
	Riboti resursai (laiko, finansiniai, žmogiškieji)	„<...> riboti resursai: žmogiškieji ir finansiniai...“ (V2); „<...> riboti finansiniai ištekliai...“ (V4); „<...> laiko ir finansų trūkumas...“ (V5)
	Darbuotojų motyvacija ir įsitraukimas	„<...> darbuotojų motyvavimo ir įsitraukimo stoka...“ (V1); „<...> skirtingi darbuotojų požiūriai ir motyvacijos lygiai...“ (V3); „<...> nepakankama darbuotojų motyvacija...“ (V2)
	Laiko trūkumas organizuojant veiklas	„<...> laiko trūkumas...“ (V4); „<...> laiko trūkumas planavimui...“ (V2); „<...> laiko trūkumas ir jo planavimas...“ (V3)
	Darbuotojų emocinė būsena	„<...> darbuotojų nuovargis...“ (V5); „<...> abejingumas...“ (V5)
	Kompetencijų ir mokymų poreikis	„<...> darbuotojų mokymų poreikis...“ (V3)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Analizuojant lentelėje pateiktus duomenis, matyti, kad socialiai atsakingų veiklų įgyvendinimą labiausiai apsunkina keli pagrindiniai veiksniai. Pirmiausia išryškėja tėvų ir bendruomenės įsitraukimo problema. Respondentai pabrėžia, kad „*mažas tėvų įsitraukimas*“ (V1), „*bendruomenės pasyvumas*“ (V2) bei „*tėvų įtraukimo sunkumai*“ (V3) rodo, jog ne visi bendruomenės nariai aktyviai dalyvauja socialiai atsakingose veiklose. Tai leidžia teigti, kad įsitraukimas dažnai priklauso ne tik nuo organizuojamų veiklų, bet ir nuo pačių bendruomenės narių motyvacijos bei noro dalyvauti. Kita svarbi kliūtis – riboti ištekliai. Respondentai nurodo tiek finansinių, tiek laiko ar žmogiškųjų resursų trūkumą („*riboti finansiniai ištekliai*“ (V4), „*laiko ir finansų trūkumas*“ (V5)). Tai rodo, kad net ir turint iniciatyvų, jų įgyvendinimas ne visada yra paprastas dėl objektyvių organizacinių apribojimų. Taip pat išryškėja darbuotojų motyvacijos ir įsitraukimo klausimas. Kaip

pažymi respondentai, pasitaiko „darbuotojų motyvavimo stoka“ (V1) bei „skirtingi motyvacijos lygiai“ (V3), kas gali turėti įtakos veiklų kokybei ir tęstinumui. Ši tendencija siejasi su Bernard Bass įžvalgomis, kad darbuotojų motyvacija ir įsitraukimas stiprėja tada, kai jie jaučiasi vertinami ir įtraukiami į bendrą veiklą. Respondentai pažymi, kad trūksta laiko tiek planavimui, tiek pačių veiklų įgyvendinimui („laiko trūkumas planavimui“ (V2). Tai leidžia manyti, kad didelis darbo krūvis apsunkina papildomų iniciatyvų organizavimą. Be to, svarbus veiksnys yra darbuotojų emocinė būsena. Tokie aspektai kaip „nuovargis“ ar „abejingumas“ (V5) gali mažinti norą įsitraukti į papildomas veiklas. Tai parodo, kad emocinis klimatas organizacijoje taip pat turi įtakos socialinės atsakomybės įgyvendinimui. Galiausiai išskiriamas kompetencijų ir mokymų poreikis. Respondentai nurodo, kad darbuotojams kartais trūksta žinių ar *pasirengimo* („darbuotojų mokymų poreikis“ (V3), todėl tai gali riboti jų aktyvesnį įsitraukimą. socialiai atsakingų veiklų įgyvendinimas susiduria tiek su vidiniais (motyvacija, laikas, emocinė būsena), tiek su išoriniais (bendruomenės įsitraukimas, resursai) iššūkiais. Tai rodo, kad siekiant stiprinti šias veiklas, svarbu ne tik organizuoti iniciatyvas, bet ir skirti dėmesį bendruomenės motyvavimui, komunikacijai bei darbo sąlygų gerinimui.

Respondentams pateikus klausimą „Kaip, Jūsų nuomone, būtų galima stiprinti bendruomenės įsitraukimą ir užtikrinti socialiai atsakingų veiklų tęstinumą ateityje? siekta atskleisti, kokios priemonės ir būdai, vadovų nuomone, padėtų didinti bendruomenės aktyvumą bei užtikrinti veiklų tęstinumą praktikoje. Respondentų atsakymai pateikiami siekta atskleisti pagrindines kliūtis, trukdančias bendruomenės narių aktyvumui. Respondentų atsakymai pateikiami 3.2.8 lentelėje

3.2.8 lentelė

Socialiai atsakingų veiklų tęstinumo užtikrinimas (N=5)

Kategorija	Subkategorija	Patvirtinantys teiginiai
Socialiai atsakingų veiklų tęstinumo užtikrinimas	Veiklų nuoseklumas ir tęstinumas	„<...> svarbiausia yra nuoseklumas – jei veiklos vyksta nuolat“ (V1)
	Bendruomenės įtraukimas	„<...> daugiau bendrų veiklų su šeimomis“ (V1); „<...> kai tėvai tampa aktyvesni“ (V2)
	Komunikacija ir informavimas	„<...> labai daug lemia komunikacija“ (V2); „<...> svarbu, kad tėvai suprastų veiklų prasmę“ (V2)
	Įtraukimas į sprendimų priėmimą	„<...> reikia daugiau įtraukti tėvus į sprendimų priėmimą“ (V3)
	Motyvavimas ir palaikymas	„<...> svarbu motyvuoti bendruomenę“ (V4); „<...> paprastos veiklos padeda įsitraukti“ (V4)
	Bendradarbiavimas ir partnerystės	„<...> svarbu bendradarbiauti su kitomis įstaigomis“ (V5)
	Bendruomeniškumo stiprinimas	„<...> kai visi jaučiasi viena komanda“ (V5)

Šaltinis: sudaryta darbo autorės

Analizuojant pateiktus duomenis, galima matyti, kad socialiai atsakingų veiklų tęstinumas pirmiausia siejamas su veiklų nuoseklumu ir bendruomenės įtraukimu. Respondentai pabrėžia, kad svarbu ne pavienės iniciatyvos, o nuolat vykdomos veiklos. Kaip pažymėjo vienas iš vadovų, „svarbiausia yra nuoseklumas – jei veiklos vyksta nuolat“ (V1). Tai rodo, kad tęstinumas

suprantamas kaip nuoseklus ir ilgalaikis procesas. Taip pat išryškėja bendruomenės įtraukimo svarba. Vadovai akcentuoja, kad didesnis tėvų dalyvavimas ir bendros veiklos su šeimomis skatina aktyvumą: „daugiau bendrų veiklų su šeimomis“ (V1), „kai tėvai tampa aktyvesni“ (V2). Tai leidžia teigti, kad veiklų tęstinumas tiesiogiai priklauso nuo bendruomenės įsitraukimo. Ne mažiau svarbi yra komunikacija. Respondentai pabrėžia, kad aiškus informavimas padeda geriau suprasti veiklų prasmę: „labai daug lemia komunikacija“ (V2), „svarbu, kad tėvai suprastų veiklų prasmę“ (V2). Tai rodo, kad be tinkamos informacijos net ir geros iniciatyvos gali nesulaukti didesnio dėmesio. Svarbus aspektas – ir įtraukimas į sprendimų priėmimą. Vienas iš respondentų pažymėjo, kad „reikia daugiau įtraukti tėvus į sprendimų priėmimą“ (V3), kas rodo, jog dalyvavimas sprendimuose didina atsakomybę ir motyvaciją. Respondentai taip pat išskiria motyvavimo ir palaikymo reikšmę. „Svarbu motyvuoti bendruomenę“ (V4), o paprastos, visiems prieinamos veiklos padeda lengviau įsitraukti. Be to, svarbus bendradarbiavimas ir bendruomeniškumo stiprinimas – „kai visi jaučiasi viena komanda“ (V5), veiklos tampa tvaresnės. Panašias įžvalgas pateikia ir Joyce Epstein, pabrėždama, kad tėvų ir bendruomenės įsitraukimas yra vienas svarbiausių veiksnių, lemiančių sėkmingą ugdymo įstaigos veiklą ir ilgalaikius rezultatus. Socialiai atsakingų veiklų tęstinumą labiausiai užtikrina nuoseklus veiklų vykdymas, aktyvus bendruomenės įtraukimas, aiški komunikacija ir bendradarbiavimas.

Diskusija

Tyrimo rezultatai atskleidė, kad ikimokyklinių ugdymo įstaigų bendruomenės (vadovų, pedagogų ir tėvų) įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas yra svarbus veiksnys, turintis įtakos šių veiklų įgyvendinimui ir tęstinumui. Nors daugelyje įstaigų vykdomos įvairios socialinės iniciatyvos, tyrimas parodė, kad bendruomenės įsitraukimas nėra tolygus – dažniausiai aktyvesni yra pedagogai, o tėvų dalyvavimas išlieka labiau ribotas. Gauti rezultatai atskleidė, kad viena iš pagrindinių problemų yra bendruomenės narių pasyvumas, laiko trūkumas bei motyvacijos stoka. Tai sutampa su respondentų išsakytais pastebėjimais, kad „be asmeninio kvietimo žmonės dažnai neįsitraukia“, o „tėvai dažnai neturi laiko“. Tai rodo, kad įsitraukimas dažnai priklauso ne tik nuo veiklų pobūdžio, bet ir nuo organizavimo bei komunikacijos.

Tyrimas taip pat parodė, kad svarbų vaidmenį atlieka vadovas. Vadovo iniciatyvumas, palaikymas ir aiški veiklos kryptis padeda stiprinti bendruomenės įsitraukimą. Kai vadovas aktyviai dalyvauja ir skatina bendradarbiavimą, bendruomenės nariai dažniau įsitraukia į socialiai atsakingas veiklas. Gauti rezultatai sutampa su Epstein teorija, tačiau šiame tyrime tėvų įsitraukimas išlieka ribotas, kas gali rodyti praktinių įgyvendinimo problemų egzistavimą. Epstein teigia, kad bendradarbiavimas tarp ugdymo įstaigos ir šeimos stiprina pasitikėjimą bei skatina aktyvesnį dalyvavimą įvairiose veiklose. Taip pat svarbu pažymėti tyrimo ribotumus. Tyrimas buvo atliktas tik vienos savivaldybės

ikimokyklinėse įstaigose, todėl rezultatai negali būti apibendrinami visos Lietuvos mastu. Platesnis tyrimas leistų geriau atskleisti regioninius skirtumus ir bendresnes tendencijas. Be to, tyrime nebuvo įtraukti kiti svarbūs bendruomenės nariai, pavyzdžiui, socialiniai partneriai ar patys vaikai, todėl ateities tyrimuose būtų tikslinga išplėsti tiriamųjų grupę.

Ši diskusija pabrėžia, kad bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas yra svarbus, tačiau vis dar susiduriama su tam tikrais iššūkiais. Didžiausią įtaką įsitraukimui daro komunikacija, vadovo vaidmuo ir bendruomeniškumo stiprinimas. Ateityje svarbu ieškoti būdų, kaip aktyviau įtraukti tėvus ir stiprinti bendradarbiavimą tarp visų bendruomenės narių.

IŠVADOS

Atlikta teorinė analizė parodė, kad švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas yra daugialypis procesas, apimantis ne tik dalyvavimą veiklose, bet ir emocinį bei vertybinį santykį su jomis. Nustatyta, kad įsitraukimas siejamas su bendradarbiavimu, komunikacija ir bendruomeniškumo stiprinimu, o jo raiška priklauso nuo individualių ir organizacinių veiksnių sąveikos.

Empirinio tyrimo rezultatai atskleidė, kad švietimo bendruomenės narių įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas nėra tolygus. Aktyvesniu dalyvavimu pasižymi pedagogai, tuo tarpu tėvų įsitraukimas dažniau yra pasyvesnis ir epizodinis. Tai leidžia teigti, kad įsitraukimas priklauso ne tik nuo veiklų pobūdžio, bet ir nuo jų organizavimo, prieinamumo bei komunikacijos kokybės. Nustatyta, kad pedagogų įsitraukimą labiausiai lemia vidinė motyvacija, kuri statistiškai reikšmingai susijusi su jų dalyvavimu socialiai atsakingose veiklose. Tuo tarpu kiti analizuoti veiksniai, tokie kaip vadovų palaikymas ir bendradarbiavimas, statistiškai reikšmingų sąsajų neparodė. Tėvų atveju reikšmingų ryšių tarp informuotumo ir organizacinių veiksnių bei jų įsitraukimo nenustatyta, todėl galima teigti, kad šie veiksniai nepaaiškina tėvų dalyvavimo pakankamai.

Tyrimo rezultatai parodė, kad įsitraukimą skatinantys veiksniai skiriasi priklausomai nuo bendruomenės grupės. Pedagogams svarbiausi yra vidinė motyvacija ir vadovų palaikymas, o tėvams – informacijos prieinamumas, bendruomeniškumo jausmas ir asmeninis kvietimas dalyvauti veiklose. Tai rodo, kad siekiant didinti įsitraukimą būtina taikyti skirtingas priemones skirtingoms bendruomenės grupėms.

Nustatyta, kad pagrindinės kliūtys, ribojančios bendruomenės narių įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas, yra laiko trūkumas ir darbo krūvis. Taip pat reikšmingos kliūtys yra nepakankamas įtraukimas į veiklas bei nesijautimas reikalingais, ypač tarp tėvų. Tai leidžia daryti išvadą, kad įsitraukimo problema yra susijusi tiek su organizaciniais, tiek su komunikaciniais aspektais.

Kokybinio tyrimo rezultatai papildė kiekybinę analizę ir patvirtino, kad įsitraukimą lemia ne tik struktūriniai, bet ir socialiniai veiksniai, tokie kaip bendruomeniškumas, tarpusavio santykiai ir vadovų vaidmuo.

Tyrimo rezultatai leido įvertinti iškeltas hipotezes. Nustatyta, kad H2 hipotezė buvo patvirtinta, o H1 – patvirtinta iš dalies, kadangi tik dalis analizuotų veiksnių parodė statistiškai reikšmingas sąsajas su įsitraukimu. H3, H4, H5 ir H6 hipotezės nepatvirtino, nes reikšmingų ryšių tarp nagrinėtų veiksnių ir įsitraukimo nenustatyta.

Švietimo bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas yra sąlygojamas motyvacinių, organizacinių ir komunikacinių veiksnių, tačiau didžiausią reikšmę turi vidinė motyvacija ir

informacijos sklaidos kokybė. Siekiant didinti bendruomenės narių įsitraukimą, svarbu stiprinti tėvų įtraukimą, gerinti komunikaciją ir sudaryti palankias sąlygas aktyviam dalyvavimui.

REKOMENDACIJOS

1. Švietimo įstaigų vadovams rekomenduojama sistemingai stiprinti informacijos sklaidą apie socialiai atsakingas veiklas, naudojant kelis komunikacijos kanalus (elektroninį dienyną, socialinius tinklus, susirinkimus). Informacijoje turėtų būti aiškiai nurodytos dalyvavimo galimybės ir veiklų nauda, siekiant didinti tėvų įsitraukimą.
2. Pedagogams rekomenduojama taikyti asmeninio kvietimo praktiką, kai tėvai kviečiami dalyvauti konkrečiose veiklose individualiai (pvz., per klasės ar grupės auklėtoją). Tyrimo rezultatai parodė, kad asmeninis kvietimas yra vienas svarbiausių tėvų įsitraukimą skatinančių veiksnių.
3. Švietimo įstaigų vadovams ir pedagogams rekomenduojama planuoti skirtingo lygio socialiai atsakingas veiklas, sudarant galimybes bendruomenės nariams pasirinkti dalyvavimo formą (nuo pasyvaus dalyvavimo iki aktyvaus įsitraukimo organizuojant veiklas). Tai leistų palaipsniui didinti bendruomenės aktyvumą.
4. Švietimo įstaigų vadovams rekomenduojama socialiai atsakingas veiklas integruoti į jau vykdomas ugdymo ar bendruomenines veiklas, siekiant sumažinti laiko trūkumo ir darbo krūvio poveikį, kuris buvo nustatytas kaip pagrindinė įsitraukimą ribojanti kliūtis.
5. Švietimo įstaigų bendruomenėms rekomenduojama organizuoti mažesnio masto, neformalias iniciatyvas (pvz., bendrus projektus, akcijas), kurios skatintų bendruomeniškumo jausmą ir tarpusavio ryšius, taip didinant įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas.
6. Švietimo įstaigų vadovams rekomenduojama taikyti pedagogų motyvavimo priemones, tokias kaip viešas įsitraukimo pripažinimas, gerosios patirties sklaida ar simboliniai paskatinimai, siekiant stiprinti jų vidinę motyvaciją dalyvauti socialiai atsakingose veiklose.

LITERATŪRA

1. Abromavičienė, D., (2016) *Ugdymo(si) dalyvių įsitraukimas į technologijomis grindžiamo mokymo(si) diegimą profesinio mokymo organizacijoje*, <https://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:19704826/datastreams/MAIN/content>
2. Anitha, J. (2014). Determinants of employee engagement and their impact on employee performance. *International journal of productivity and performance management*, 63(3), 308.
3. Ainscow, M. (2020–2022). Inclusive school development and community partnership.
4. Bitinas, B. (2012). *Ugdymo filosofija*. Vilnius: Kronta.
5. Bandura, R. P. ir Lyons, P. R. (2017). Using a skill-building tool to enhance employee engagement. *Human Resource Management International Digest*, 25(6), 1-5.
6. Bryk et al. (2021). Networked improvement communities.
7. Monkevičius, A. (2020). *Švietimo organizacijų vadyba*. Vilnius: VU leidykla.
8. Epstein, J. L. (2022). *School, Family, and Community Partnerships: Preparing Educators and Improving Schools*. (3rd ed.)
9. Navickaitė, E. (2019). Bendruomenės įsitraukimo į ugdymo procesus veiksniai. *Pedagogika*, 133.
10. Valantinas, A. (2018). Bendruomeniškumas ir socialinė atsakomybė švietime. Šiaulių universitetas.
11. Millerienė, A. (2021). Socialiai atsakingos mokyklos koncepcija. MRU.
12. Bilevičienė, T., Jonušauskas, S. (2011). *Statistinių metodų taikymas rinkos tyrimuose*. Vilnius.
13. Goodall, J. (2021). Parental engagement and school improvement. *Educational Review*.
14. Chozė, S. (2003). *Mokyklos direktorius*. Vilnius: Tyto Alba.
15. Creswell, J.W., Plano Clark, VL (2011). *Mišrių metodų tyrimų projektavimas ir vykdymas. 2-asis leidimas*, „Sage Publications“, Los Andželas.
16. Dalin, P., Rolff, H.G., Kleekamp, B. (1999). *Mokyklos kultūros kaita*. Vilnius: Tyto Alba, 1999.
17. Dapkienė, S. (2012). Klasės auklėtojas ir tėvai – partneriai. Šiauliai.
18. Dobranskienė, R. (2002). *Mokyklos bendruomenės vadyba: monografija*. Šilutė: Prūsija.
19. Čepienė, A. (2012). Švietimo bendruomenės vaidmuo ugdymo procese. *Pedagogika*.
20. Žadeikaitė, L. (2016). Socialinė atsakomybė švietime: teorinės išvalgos. Tiltai.
21. Laužikas, J. (2010). Socialinė pedagogika. Kaunas: VDU.
22. Jovaiša, L. (2016). Pedagogikos terminai. Vilnius.
23. Barkauskaitė, M. (2019). Tėvų įsitraukimas į švietimo procesą. *Pedagogika*, 130.
24. Aramavičiūtė, V. (2016). Švietimo filosofija. VU.
25. Furman, G. (2015). Social justice leadership in schools. *Educational Administration Quarterly*.
26. Gaižauskaitė, I., Valavičienė, N. (2016). *Socialinių tyrimų metodai: kokybinis interviu*. Vilnius.
27. Gaižauskaitė, I., Mikėnė, S. (2014). *Socialinių tyrimų metodai: apklausa*. Vilnius.
28. Hargreaves, DH (1999). Žinias kurianti mokykla. *British Journal of Educational Studies*, 47, 122-144.
29. Joyce, B., & Weil, M. (2016). *Models of Teaching*. Pearson..
30. Jovaiša, L. (2001). *Ugdymo mokslas ir praktika*. Vilnius: Agora.
31. Jorutytė, I., Budreikaitė, A. (2005). Tėvų dalyvavimas ikimokyklinės įstaigos bendruomenės valdymo procese. *Pedagogika*. 76: 53–63.
32. Kahn, W. A. (1990). Psychological conditions of personal engagement and disengagement at work. *Academy of Management Journal*, 33, 692–724.
33. Kardelis, K. (2002). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Kaunas.
34. Kardelis, K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai.
35. Kardelis, K. (2017). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Vilnius.
36. Kazakevičiūtė, A., Bagdonienė L. (2012). *Bendrakūros kompleksiskumas išteklių, tiekimo grandinės*

valdymo ir atvirųjų inovacijų teorijų sankūroje. <http://talpykla.elaba.lt/elaba-fedora/objects/elaba:6080918/datastreams/MAIN/content>

37. Kontautienė, R. (2010). Bendradarbiavimo sistema ir jos valdymas mokykloje. Klaipėda.
38. Kuolys, D. (1997). Ugdymo turinio kaita ir mokykla. Švietimo reforma ir mokytojų rengimas, 3 t. Vilnius: VPU.
39. Kvieskienė, G., Kvieska, V. (2012). *Socialinės partnerystės įtaka inovacijoms*. Vilnius: Edukologija.
40. Kvieskienė, G. (2003). *Socializacija ir vaiko gerovė*. Vilnius: VPU leidykla.
41. Klus-Stańska, D. (2014). Paradygmaty dydaktyki. Impuls.
42. Laask F.G., Marshall Greg W, David W. Cravens, Moncrief W.C.(2011). *Salesperson Job Involvement: A Modern Perspective and a New Scale*. *Journal of Personal Selling & Sales Management*, 21 (4), 291-302.
43. Lakis, J., Ignatavičius, S. ir kt. (1996). Mokyklos bendruomenė. Vilnius. Margi raštai.
44. Lewicka, M. (2011). *Psychologia społeczna*. PWN
45. Landsbergienė, A. Kiek (ir ar) turi tėvai įsitraukti į vaiko ugdymo(si) procesą?. Prieiga per internetą: <https://www.bernardinai.lt/2012-06-08-austeja-landsbergiene-kiek-ir-ar-turi-tevai-isitraukti-i-vaiko-ugdymo-si-procesa/>.
46. Laužikas, J. (1993). Rinktiniai raštai. – Kaunas, T.1. Šviesa.
47. Levin M., Perkins, D. Principles of Community Psychology. New York: Oxford 7 - University Press, 1987.
48. Lewis, A. E., Forman, T. A. Contestation or Collaboration? A comparative study of home-school relations. *Anthropology & Education Quarterly*, vol. 33, No. 1, 2002.
49. Liubertaitė, A., & Kvieskienė, G. (2016). Švietimo rinkodara Lietuvos geros mokyklos kontekste. *Socialinis ugdymas*, 42(1)
50. Nalaskowski, A. (2013). Edukacja i wspólnota. Impuls.
51. Luobikienė, I. (2000). Socialinių tyrimų metodika. Kaunas.
52. UNESCO (2022). Reimagining our futures together: A new social contract for education.
53. UNESCO (2020–2024). Education for Sustainable Development (ESD) Framework.
54. Байбородова, Л. В. (2014). Воспитательная деятельность школы и социальное партнёрство. Просвещение.
55. Marzano R. J., Waters T., McNulty B. A. (2011). Veiksminga mokyklų lyderystė. Nuo mokslinių tyrimų iki rezultatų. Vilnius: Švietimo aprūpinimo centras
56. Mečkauskienė, R. (2008). Šiuolaikinės mokyklos valdymas. Versus aureus leidykla.
57. Meredith, K. S. (2002). Permainos. Laisvė, atsakomybė ir demokratinė mokykla. Vilnius: Garnelis 2002.
58. Merfeldaitė, O. (2009). Tėvų ir mokyklos bendradarbiavimo stiprinimas sprendžiant vaikų socializacijos problemas.
59. *Socialinis ugdymas*, Nr.8 (19). P. 61.
60. Merkys, G. (1995). Pedagoginio tyrimo metodologijos pradmenys. Šiauliai.
61. Nefas, S. (2001). Mokyklos bendruomenės svarba bendruomenėje. Pranešimai. Švietimo reforma ir mokytojų rengimas VII tarptautinė mokslinė konferencija.
62. Neifachas S. Ikimokyklinio ugdymo programos užtikrinimas: turinio konkretizavimas, tikslų ir uždavinių įgyvendinimas, atitikties nustatymas. – Vilnius, 2008.
63. Колесникова, И. А. (2015). Педагогическое взаимодействие участников образовательного процесса. Флинта..
64. Pocienė, J. S. (2010). Ikimokyklinis ugdymas: raida, pedagoginės sistemos. Klaipėda: Klaipėdos universiteto leidykla.
65. Stonkuvienė, G., Ilginienė, G., Lukavičienė, V., (2015). Tėvų, kaip socialinių partnerių ir bendruomenės

- narių, vaidmenys ir jų raiška ikimokyklinėje įstaigoje. Mokytojų ugdymas, nr. 25 (2), P-82-96.
66. Švietimo gairės 2003-2012. (2002) Vilnius: Spauda .
67. Švietimo problemos analizė „Tėvų į(si)traukimas į mokinių ugdymą, 2012, birželis, Nr 8 (72) ISSN 1822-4156.
68. Trakšelys, K. (2010). Tėvų įtraukimas į aplinkos pedagogizavimą taikant andragogines sistemas. Mykolo Romerio universitetas, 4(8), p. 57-68.
69. Trakšelys, K., Martišauskienė, D. (2013). Tiltai.
70. Valantinas, A., Čiuladienė, G. (2012). Tėvų į(si)traukimas į vaikų ugdymą: ar tai problema Lietuvos mokyklose?
71. Socialinis darbas. 11 (2): p 401–410.
72. Valuckienė, J., Balčiūnas, S., Katiliūtė, E., Simonaitienė, B., & Stanikūnienė, B. (2015). Lyderystė mokymuisi: teorija ir praktika mokyklos kaitai. Šiauliai: titnagas.
73. Vargo, S. L., Lusch, R. F. (2004). Evolving to a New Dominant Logic for Marketing. Journal of Marketing.
74. Walsh, K. B. (2001). Į vaiką orientuotų klasių kūrimas. Vilnius: Lietus.

PRIEDAI

Švietimo įstaigų tėvų (globėjų) įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas .

Gerb. tėvai (globėjai),

Esu *Vilniaus universiteto, Šiaulių akademijos, Regionų plėtros instituto* Vadybos studijų krypties magistrantė **Natalija Kazlauskienė**. Šiuo metu vykdu tyrimą, kuris skirtas išsiaiškinti **tėvų (globėjų) įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas**.

Prašau Jūsų dalyvauti mano anoniminėje apklausoje, skirtoje **Šalčininkų savivaldybės tėvams (globėjams)**.

Jūsų nuomonė ir patirtis yra labai svarbi mūsų magistro darbo tyrimui. Visi surinkti duomenys bus naudojami tik apibendrinti ir tik *magistro baigiamojo darbo* tikslams pasiekti.

Dėkoju už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

Siekiant nuosekliai įvertinti bendruomenės įsitraukimą, klausimai suskirstyti į teminius blokus, remiantis Fredricks, Blumenfeld ir Paris (2004) įsitraukimo modeliu.

1. Jūsų lytis?
 - ☐ Moteris
 - ☐ Vyras
 - ☐ Nenoriu atskleisti
2. Jūsų amžius?
 - ☐ 20-29 metai
 - ☐ 30-45 metai
 - ☐ 46 ir daugiau
3. Jūsų išsilavinimas
 - ☐ Vidurinis/Profesinis
 - ☐ Aukštesnysis
 - ☐ Aukštasis (neuniversitetinis/universitetinis)

I blokas. Informuotumas apie socialiai atsakingas veiklas *(siekiama įvertinti kognityvinį įsitraukimą)*

4. Kaip vertinate savo informuotumą apie ugdymo įstaigoje vykdomas socialiai atsakingas veiklas?
 - ☐ Labai prastas
 - ☐ Prastas
 - ☐ Vidutinis
 - ☐ Geras
 - ☐ Labai geras
5. Iš kur dažniausiai gaunate informaciją apie šias veiklas? (galima pasirinkti kelis atsakymus)
 - ☐ Iš pedagogų (auklėtojų)
 - ☐ Elektroninio dienyno
 - ☐ Tėvų susirinkimų
 - ☐ Socialinių tinklų
 - ☐ Iš kitų tėvų
 - ☐ Kita ____

II blokas. Dalyvavimas socialiai atsakingose veiklose *(siekiama įvertinti elgesinį įsitraukimą)*

6. Kaip dažnai per pastaruosius metus dalyvavote ugdymo įstaigos organizuojamose socialiai atsakingose veiklose?
- ☐ 1-2 kartus per metus
 - ☐ 3-5 kartus per metus
 - ☐ daugiau nei 5 kartus
 - ☐ Nedalyvavau
7. Kokiomis formomis dažniausiai įsitraukiate? *(galima pasirinkti kelis atsakymus)*
- ☐ Dalyvauju renginiuose
 - ☐ Padedu organizuojant veiklas
 - ☐ Inicijuojau veiklas
 - ☐ Nedalyvauju
 - ☐ Bendrauju su kitais tėvais
 - ☐ Dalyvauju sprendimų priėmimo

III blokas. Požiūris ir motyvacija *(siekiama įvertinti emocinį įsitraukimą)*

8. Kaip vertinate kvietimų dalyvauti socialiai atsakingose veiklose dažnumą?
- ☐ Per retai
 - ☐ Pakankamai
 - ☐ Dažnai
 - ☐ Labai dažnai
9. Kas Jus labiausiai skatina dalyvauti socialiai atsakingose veiklose? *(galima pasirinkti kelis atsakymus)*
- ☐ Man svarbu prisidėti prie bendruomenės
 - ☐ Galimybė prisidėti prie vaiko ugdymo
 - ☐ Bendravimas su kitais tėvais
 - ☐ Bendruomeniškumo jausmas
 - ☐ Asmeninė nauda
 - ☐ Kvietimas iš ugdymo įstaigos
 - ☐ Kita ____

IV blokas. Įsitraukimą ribojantys veiksniai (barjerai) *(siekiama nustatyti veiksnius, ribojančius tėvų įsitraukimą)*

10. Kas labiausiai trukdo Jums dalyvauti socialiai atsakingose veiklose? *(galima pasirinkti kelis atsakymus)?*
- ☐ Laiko trūkumas
 - ☐ Neaiški veiklų organizacija
 - ☐ Motyvacijos stoka
 - ☐ Per mažai kvietimų
 - ☐ Nežinau, kaip įsitraukti
 - ☐ Nesijaučiu reikalingas (a)
 - ☐ Kita ____

V blokas. Požiūrio vertinimas (teiginiai) *(siekiama įvertinti bendrą požiūrį ir įsitraukimo patirtį)*

11. Kaip vertinate šiuos teiginius apie socialiai atsakingas veiklas Jūsų vaiko ugdymo įstaigoje?

Teiginiai	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Esu aiškiai ir laiku informuojamas (-a) apie vykdomas veiklas	☐	☐	☐	☐	☐
Ugdymo įstaiga sudaro realias galimybes tėvams įsitraukti į veiklas	☐	☐	☐	☐	☐
Socialiai atsakingos veiklos yra svarbios vaikų ugdymui	☐	☐	☐	☐	☐
Man svarbu dalyvauti ugdymo įstaigos bendruomenės veikloje	☐	☐	☐	☐	☐
Turiu pakankamai galimybių įsitraukti į veiklas	☐	☐	☐	☐	☐
Mano nuomonė yra įtraukiama priimant sprendimus dėl veiklų	☐	☐	☐	☐	☐

VI blokas. Tobulinimo galimybės *(siekiama nustatyti siūlomas įsitraukimo stiprinimo kryptis)*

12. Ką, Jūsų nuomone, reikėtų tobulinti, siekiant didesnio tėvų įsitraukimo?

Bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas

Gerb. tyrimo dalyviai,

Esu *Vilniaus universiteto, Šiaulių akademijos, Regionų plėtros instituto* Vadybos studijų krypties magistrantė **Natalija Kazlauskienė**. Šiuo metu vykdu tyrimą, kuris skirtas išsiaiškinti **bendruomenės (mokytojų) įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas**.

Prašau Jūsų dalyvauti mano anoniminėje apklausoje, skirtoje **Šalčininkų savivaldybės ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo pedagogams**. Jūsų nuomonė ir patirtis yra labai svarbi mano magistro darbo tyrimui. Visi surinkti duomenys bus naudojami tik apibendrinti ir tik *magistro baigiamojo darbo* tikslams pasiekti.

Dėkoju už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

Siekiant nuosekliai įvertinti bendruomenės įsitraukimą, klausimai suskirstyti į teminius blokus, remiantis Fredricks, Blumenfeld ir Paris (2004) įsitraukimo modeliu.

I blokas. Demografiniai duomenys

1. Jūsų darbo stažas?
 - ☐ Iki 5 metų
 - ☐ 6–10 metų
 - ☐ 11–20 metų
 - ☐ 21 ir daugiau
2. Jūsų pareigos?
 - ☐ Mokytojas
 - ☐ Auklėtojas
 - ☐ Pagalbos specialistas
 - ☐ Kita ____

II blokas. Dalyvavimas socialiai atsakingose veiklose (siekiama įvertinti elgesinį įsitraukimą)

3. Ar esate dalyvavęs (-usi) socialiai atsakingose veiklose?
 - ☐ Taip
 - ☐ Ne
4. Kaip dažnai dalyvaujate socialiai atsakingose veiklose?
 - ☐ Nedalyvavau
 - ☐ 1–2 kartus per metus
 - ☐ 3–5 kartus per metus
 - ☐ Daugiau nei 5 kartus per metus
5. Kokiomis formomis įsitraukiate? (*galima keli atsakymų variantai*)
 - ☐ Dalyvauju veiklose
 - ☐ Organizuoju veiklas
 - ☐ Inicijuojau veiklas
 - ☐ Dalyvauju sprendimų priėmime
 - ☐ Nedalyvauju

III blokas. Socialiai atsakingų veiklų taikymas (siekiama įvertinti veiklų integraciją)

6. Ar socialiai atsakingos veiklos integruojamos į ugdymo procesą?
 - ☐ Taip
 - ☐ Iš dalies

☐ Ne

7. Kaip vertinate bendruomenės įsitraukimo lygį įstaigoje?

☐ Labai žemas

☐ Žemas

☐ Vidutinis

☐ Aukštas

☐ Labai aukštas

8. Kokios bendradarbiavimo formos taikomos įstaigoje? (galima pasirinkti kelis atsakymus)

☐ Projektai

☐ Akcijos

☐ Renginiai

☐ Savanorystė

☐ Kita ____

IV blokas. Požiūris ir motyvacija (siekiama įvertinti emocinį įsitraukimą)

9. Įvertinkite šiuos teiginius

Teiginiai	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
Bendradarbiavimo formų įvairovė skatina įsitraukimą	☐	☐	☐	☐	☐
Vadovas skatina dalyvauti socialiai atsakingose veiklose	☐	☐	☐	☐	☐
Jaučiu vadovybės palaikymą	☐	☐	☐	☐	☐
Dalyvavimas veiklose prisideda prie profesinio tobulėjimo	☐	☐	☐	☐	☐
Esu motyvuotas (-a) dalyvauti veiklose	☐	☐	☐	☐	☐
Mano indėlis veiklose yra vertinamas	☐	☐	☐	☐	☐

V blokas. Bendradarbiavimas (siekiama įvertinti socialinį įsitraukimą)

10. Kaip vertinate bendradarbiavimą tarp pedagogų?

☐ Labai prastai

☐ Prastai

☐ Vidutiniškai

☐ Gerai

☐ Labai gerai

11. Kaip vertinate bendradarbiavimą su tėvais?

☐ Labai prastai

☐ Prastai

☐ Vidutiniškai

☐ Gerai

☐ Labai gerai

VI blokas. Įsitraukimą lemiantys veiksniai ir barjerai

12. Kas Jus labiausiai skatina įsitraukti ? *(galima keli atsakymo variantai)*

- ☐ Vadovo palaikymas
- ☐ Kolektyvas
- ☐ Asmeninė motyvacija
- ☐ Mokymai
- ☐ Pripažinimas

13. Kas labiausiai trukdo įsitraukti? *(galima keli atsakymo variantai)*

- ☐ Laiko trūkumas
- ☐ Darbo krūvis
- ☐ Motyvacijos stoka
- ☐ Palaikymo trūkumas
- ☐ Kita ____

VII blokas. Socialinės atsakomybės poveikis

14. Kokias kompetencijas, Jūsų nuomone, labiausiai ugdo socialiai atsakingos veiklos? *(galima keli atsakymo variantai)*

- ☐ Socialinės
- ☐ Bendradarbiavimo
- ☐ Kūrybiškumo
- ☐ Pilietiškumo
- ☐ Kita ____

15. Ar jaučiate, kad įgytos kompetencijos pritaikomos darbe?

- ☐ Taip
- ☐ Iš dalies
- ☐ Ne

VIII blokas. Tobulinimo galimybės

16. Kaip, Jūsų nuomone, būtų galima stiprinti bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas? _____

Focus grupės apklausa

Gerb. tyrimo dalyviai,

Esu *Vilniaus universiteto, Šiaulių akademijos, Regionų plėtros instituto* Vadybos studijų krypties magistrantė **Natalija Kazlauskienė**. Atlieku tyrimą, kurio tikslas – išanalizuoti **bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas** ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigose.

Focus grupės apklausa skirta, Šalčininkų savivaldybės ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų vadovams. Jūsų nuomonė ir patirtis yra labai svarbi mano magistro darbo tyrimui. Visi surinkti duomenys bus naudojami tik apibendrinti ir tik *magistro baigiamojo darbo* tikslams pasiekti. Šis tyrimas, grindžiamas laisvanoriškumo pagrindu, atliekamas nežeminant žmogaus orumo ir laikantis pagrindinių žmogaus teisių. Dėkoju už Jūsų atsakymus ir skirtą laiką!

1. Kaip Jūsų vadovaujamoje ugdymo įstaigoje suprantama socialinė atsakomybė?
2. Kokios socialiai atsakingos veiklos šiuo metu yra įgyvendinamos Jūsų įstaigoje?
3. Kokį vaidmenį, Jūsų nuomone, vadovas atlieka inicijuojant ir įgyvendinant socialinės atsakomybės veiklas?
4. Kaip į šias veiklas įtraukiami skirtingi bendruomenės nariai (pedagogai, tėvai, vaikai, kiti darbuotojai)?
5. Kaip vertinate bendruomenės narių įsitraukimo lygį Jūsų įstaigoje? Prašome pagrįsti savo atsakymą.
6. Kokias konkrečias priemones taikote, siekdami skatinti bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas?
7. Kaip vertinate skirtingų bendruomenės narių (tėvų, darbuotojų, socialinių partnerių) vaidmenį įsitraukiant į socialinės atsakomybės veiklas?
8. Kokie veiksniai, Jūsų nuomone, labiausiai skatina bendruomenės narių įsitraukimą?
9. Su kokiais sunkumais, iššūkiais susiduriate organizuodami ir skatindami bendruomenės įsitraukimą?
10. Kaip, Jūsų nuomone, būtų galima stiprinti bendruomenės įsitraukimą ir užtikrinti socialiai atsakingų veiklų tęstinumą ateityje?

INFORMUOTO ASMENS SUTIKIMAS***Tyrimas „Bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingų veiklų plėtrą ikimokyklinio ugdymo įstaigose”***

Tyrėjo vardas, pavardė ir statusas:_____ Tyrėjo tel. nr.:_____ Tyrėjo el. paštas:_____

Aprašymas. Esu *Vilniaus universiteto, Šiaulių akademijos, Regionų plėtros instituto* Vadybos studijų krypties magistrantė Natalija Kazlauskienė. Šiuo metu vykdome tyrimą, kuris skirtas išsiaiškinti **bendruomenės įsitraukimą į socialiai atsakingas veiklas.**

Focus grupės apklausa skirta, **Šalčininkų savivaldybės ikimokyklinio ir priešmokyklinio ugdymo įstaigų vadovams.** Jūsų nuomonė ir patirtis yra labai svarbi mano magistro darbo tyrimui. Visi surinkti duomenys bus naudojami tik apibendrinti ir tik *magistro baigiamojo darbo* tikslams pasiekti. Šis tyrimas, grindžiamas laisvanoriškumo pagrindu, atliekamas nežeminant žmogaus orumo ir laikantis pagrindinių žmogaus teisių.

Tyrimo tikslinė grupė – vadovų focus grupės apklausa.

Tyrimo tikslas – atskleisti bendruomenės įsitraukimo į socialinės veiklas motyvus ir veiksnius, identifikuoti pagrindines kliūtis, ribojančias šį procesą.

Jeigu turite klausimų, pageidaujate išsamiau susipažinti su tyrimo eiga, kreipkitės į _____.

ei sutinkate, pažymėkite varnelę.

Jei sutinkate,

Jei nesutinkate,

pažymėkite

pažymėkite varnelę

varnelę

1. Aš patvirtinu, kad perskaičiau ir suprantu minėto mokslinio tyrimo _____
 „Bendruomenės įsitraukimas į socialiai atsakingas veiklas” informacinį lapą. □□
 Turėjau galimybę susipažinti su informacija,
 užduoti klausimus ir į juos gauti atsakymus.
2. Aš esu informuotas, kad mano dalyvavimas yra savanoriškas ir kad aš _____
 tyrimo pasitraukti bet kuriuo metu, nenurodydamas priežasties, □□ galiu iš
 nepatirdamas jokių neigiamų padarinių ar negaudamas baudų.
3. Aš esu informuotas, kas turės prieigą prie mano pateiktų asmens _____
 duomenų, kaip duomenys bus saugomi ir kas bus su duomenimis pasibaigus □□
 tyrimui.
4. Aš esu informuotas, kad apibendrinti tyrimo rezultatai bus paskelbti _____
 . □□ viešai.
5. Aš esu informuota kur kreiptis dėl tyrimo. □□
6. Aš sutinku, kad būtų daromas garso įrašas. □ □
7. Aš sutinku, kad būtų daromas vaizdo įrašas. □ □
8. Aš esu informuota, kad garso / vaizdo įrašai bus naudojami apibendrinant _____
 rezultatus ir bus sunaikinti po to, kai bus parengta tyrimo ataskaita □□ tyrimų

9. Aš sutinku, kad mano pasisakymai būtų cituojami tiesiogiai ☐☐
neatskleidžiant mano asmens, t.y. (pseudo) anonimizuojant.

10. Aš sutinku dalyvauti tyrime¹³. ☐☐

Dalyvės vardas, pavardė

Parašas

Data

